

Memòria de la intervenció arqueològica al carrer de Sant Antoni M Claret, 167-171 / carrer de Sant Quintí, 55-95 / carrer del Mas Casanovas, 70-90 / carrer de Cartagena, 334-372. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. (Barcelona, Barcelonès)

- **Codi Servei d'Arqueologia de Barcelona:** 097/09
- **Expedients:** R/N 470 K121 N-B 2009/1-4139
R/N 470 K121-N-B 2009/2-4391

Promotor:

Fundació privada Hospital de la Santa Creu i Sant Pau

Empresa arqueologia :

CODEX SCCL

Arqueòleg director:

Daniel Vázquez Álvarez

INDEX

1 FITXA TÈCNICA	4
2. INTRODUCCIÓ	5
3. MOTIVACIÓ DE LA INTERVENCIÓ	7
4. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I MARC GEOLÒGIC	9
5. MARC HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC.	13
5.1.-Evolució històrica de la zona.	13
5.2.- Els terrenys abans de la construcció de l'hospital.	15
5.3.-Evolució històrica de l'Hospital de Sant Pau.	22
5.3.1. Antecedents de l'Hospital.	23
5.3.2. Hospital de Sant Pau.	27
5.4.- Antecedents arqueològics.	30
6. METODOLOGIA	34
7. TREBALLS REALITZATS I RESULTATS OBTINGUTS	36
7.1.- Sector 1	39
7.2.- Sector 2	56
7.3.- Sector 3	61
7.4.- Sector 4	71
7.5.- Sector 5	82
7.6.- Sector 6	86
7.7.- Sector 7	88
8. VALORACIONS	92
9. BIBLIOGRAFIA	101

ANNEXOS:

INFORME ANTROPOLÒGIC DE CAMP.

LLISTAT UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

INVENTARI MATERIALS

INVENTARI FOTOGRÀFIC

PLANIMETRIA.

FITXA TÈCNICA

Intervenció:	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau
Ubicació:	Carrer Sant Antoni M ^a Claret , 167-171 / Carrer de Sant Quintí, 55-95 / Carrer del Mas Cassanovas, 70-90 / Carrer de Cartagena, 334-372 / Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.
Municipi:	Barcelona
Comarca:	Barcelonès
Expedient excavació:	R/N 470 K121 N-B 2009/1-4139
Expedient pròrroga:	R/N 470 K121-N-B 2009/2-4391
Tipus de intervenció:	Preventiva
Codi Intervenció:	097/09
Coordenades UTM:	31N/ETRS89 X-430920,6 m. Y-4585040,1m. 31N/ETRS89 X-431072,4 m. Y-4584835,1m. m.s.n.m. 69,7 / 55,1
Propietat:	El Patronat, anomenat la Molt il·lustre Administració, màxim òrgan de govern format paritàriament per l'Ajuntament de Barcelona, el Capítol Catedralici i la Generalitat de Catalunya.
Protecció:	BCIN (Bé Cultural d'interès Nacional)
Promotor:	Fundació privada Hospital de la Santa Creu i Sant Pau
Motivació:	Execució en paral·lel de dos projectes relacionats amb l'adequació dels serveis dels edificis històrics de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau per a les seves noves funcions.
Direcció:	Daniel Vázquez Álvarez
Planimetria:	Mario Granollers Mesa, Emiliano Hinojo Garcia
Dates intervenció:	23 de setembre a 31 de desembre de 2009

Paraules Claus: Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, Torre o Mas Xifré, Ceràmica Ibèrica.

2. INTRODUCCIÓ.

La present memòria fa referència als treballs desenvolupats i les valoracions estretes durant les tasques arqueològiques que es van dur a terme a l'interior de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau i als carrers de Sant Antoni M. Claret 167-171, carrer de Sant Quintí, 55-95, carrer del Mas Casanovas 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372. Es tracta d'una gran illa d'edificacions ubicada al districte d'Horta-Guinardó de la ciutat de Barcelona (Barcelonès).

Els treballs realitzats es varen efectuar entre els dies 23 de setembre i 31 de desembre de 2010, sota la direcció tècnica de l'arqueòleg Daniel Vázquez Álvarez i amb la col·laboració dels arqueòlegs Pere Lluís Artigues Conesa, Isabel Pereira Hernández i del dibuixant Mario Granollers Mesa, essent tots ells treballadors de l'empresa Codex- Arqueologia i patrimoni. També es va contar amb la col·laboració de l'antropòloga Paz Balaguer, de l'empresa Estrats SL.

La intervenció s'efectuà d'acord amb les corresponents resolucions emeses per la Direcció General del Patrimoni Arqueològic de la Generalitat de Catalunya, amb data del 23 de setembre de 2010 i amb pròrroga del 13 de novembre de 2010. L'actuació es va cenyir als procediments establerts a l'article 14 i següents del Decret 78/2002, de 5 de març de 2002, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic

Núm. expedient	Autorització	Data
R/N 470 K121 N-B 2009/1-4139	Excavació arqueològica	23 de setembre al 13 de novembre de 2009
R/N 470 K121-N-B2009/2-4391	Excavació arqueològica	16 de novembre al 31 de desembre de 2009

L'encàrrec dels treballs va ser fet per SAPIC, empresa adjudicatària de les obres essent finançada i promoguda per la Fundació privada Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

El projecte d'intervenció arqueològica (PIA) i la supervisió dels treballs van estar realitzats pel Servei d'Arqueologia de Barcelona. El codi assignat a aquesta intervenció va ser 097/09.

3. MOTIVACIÓ DE LA INTERVENCIÓ

La intervenció arqueològica va estar motivada per l'execució en paral·lel de dos projectes de reforma i readaptació dels serveis dels edificis històrics de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Aquestes edificacions tenen la màxima protecció patrimonial de les diferents administracions. A nivell internacional van ser declarades per la UNESCO 4-12-1997 com a "Patrimoni de la Humanitat". A nivell estatal té la categoria de Monument Historicoartístic d'Interès Nacional. RD 1719/1978, 19-5 (BOE 18/07/1978). També a nivell municipal els edificis històrics queden inclosos dintre del Catàleg del Patrimoni Arquitectònic Historicoartístic de la ciutat de Barcelona (fitxa núm.: 716). Categoria A, cap. I. A més, el conjunt està protegit pel Pla Especial d'Ordenació de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, aprovat el 18 de setembre de 1996.

El primer dels projectes, "Projecte de construcció de la primera fase de la galeria d'instal·lacions", implicava la realització d'un prisma d'instal·lacions al voltant del perímetre dels edificis històrics del complex, per a la futura col·locació de la xarxa de serveis associats a les noves funcions d'aquesta instal·lació sanitària.

El segon projecte, "Projecte del desmuntatge de les antigues instal·lacions" consistia en la desviació d'aquells serveis que es veien afectats per la realització del prisma d'instal·lacions. També implicava el trasllat de les línies elèctriques i dels centres de transformació existents al perímetre de l'obra.

La realització d'aquest conjunt d'actuacions implicava una ampla afectació del subsòl d'una zona protegida per ser considerada d'alt valor arquitectònic i arqueològic, amb el que es va considerar necessari que hi hagués un control arqueològic durant les tasques de rebaix. Aquestes feines es van plantejar en

forma de control intermitent dels rebaixos i no com a un seguiment continuat de l'obertura de les múltiples rases que es realitzaren.

Prisma d'instal·lacions al voltant dels edificis històrics.

4. SITUACIÓ GEOGRÀFICA I MARC GEOLÒGIC

La present memòria fa referència als treballs desenvolupats i les valoracions estretes durant les tasques arqueològiques que es van dur a terme a l'interior de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau i als carrers de Sant Antoni M. Claret 167-171, carrer de Sant Quintí, 55-95, carrer del Mas Casanovas 70-90 i carrer de Cartagena, 334-372. Es tracta d'una gran illa d'edificacions ubicada al districte d'Horta-Guinardó de la ciutat de Barcelona (Barcelonès).

La situació de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau en el plànol cadastral de la ciutat correspon a la parcel·la 0726200/001 i té unes coordenades UTM31N/ETRS89 per a les quatre angles de l'illa on s'ubica l'Hospital de:

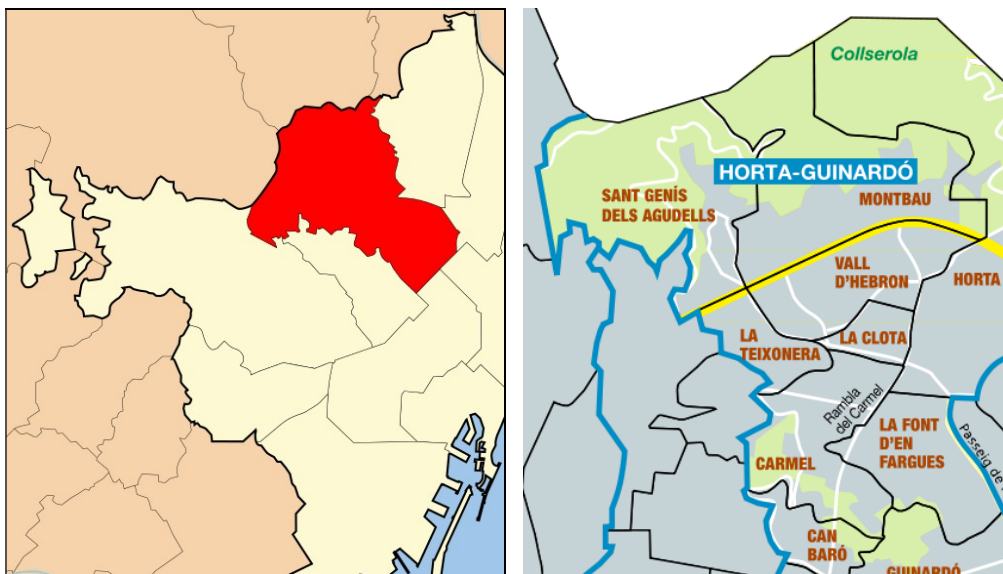
- Angle NE: X:430752 i Y:4584993.
- angle NW: X:430852 i Y: 4585207.
- angle SW X: 431260 i Y 4585010.
- angle SE: X: 430990 i Y: 4584740.

Vista zenital de la Illa d'edificacions que forma l'Hospital de la Santa Creu

La ciutat de Barcelona es troba ubicada al pla de Barcelona, entre les escotadures dels rius Besòs, a l'est, i Llobregat, a l'oest, quedant limitada per la serra de Collserola, al nord i per la mar Mediterrània pel sud i pel sud-est.

Les grans dimensions de la ciutat, fa que aquesta es divideixi administrativament en deu districtes municipals, quedant l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau en el que rep el nom d'Horta-Guinardó. Aquest districte es troba situat al sector nord-est de la ciutat, entre els districtes de Gràcia i Nou Barris. Limita també pel sud amb l'Eixample, Sant Andreu i Sant Martí, i pel nord, a través de la Serra de Collserola amb els municipis de Sant Cugat i Cerdanyola. Té una superfície de 1192 ha i engloba els barris de Guinardó, Baix Guinardó, Can Baró, Font d'en Fargas, Carmel, Taxonera, Horta, Parc de la Vall d'Hebron, Sant Genís, Montbau, la Clota i Font del Gos.

Districtes de Barcelona i distribució interna del districte d'Horta-Guinardó.

El territori que avui ocupa el districte d'Horta-Guinardó s'ha integrat tardanament en l'espai barceloní. No va ser afectat pel procés d'industrialització del pla de Barcelona al segle XIX, ni va sofrir el creixement urbà d'altres nuclis de la ciutat fins a mitjans dels

anys 50, combinant-se l'edificació caòtica de zones sense condicions i l'existència de nuclis barraquistes, amb la creació d'algunes àrees residencials de qualitat.

A nivell geològic, els terrenys de l'actual barri del Guinardó es troben ubicats a les estribacions finals d'un dels petits cims que conformen el serrat de la Rovira. Aquests turons trenquen l'horitzontalitat del pla de Barcelona, que arriba fins a la serra de Collserola. Per tant, el barri del Guinardó té una orografia irregular i un pendent descendent cap a mar.

Situació de l'hospital de la Santa Creu i de Sant Pau a Barcelona

El bloc del Serrat de la Rovira es troba enfonsat respecte al de Collserola. Deu haver-hi importants falles en la vessant marítima d'aquests blocs, si bé actualment estan recobertes per sediments quaternaris. Recents estudis gravimètrics indiquen la presència d'una important cubeta reblerta amb sediments neògens al peu dels Serrats de la Rovira (VENTAYOL, PALAU, ROCA. 2002):

En el pla, a peu dels turons de Barcelona, gran part dels sediments queden discordantment recoberts per dipòsits d'origen col·luvial i d'edat pleistocena (Quaternari antic). Són essencialment argiles, llims i crostes calcàries, que en ocasions formen una seqüència de tres nivells que es repeteix tres cops, de manera que aquesta unitat sedimentaria es coneix amb el nom de "Tricicle".

Aquest és el tipus de nivells geològics que es documenten en la petita elevació on es situa el conjunt d'edificis de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Es registra la formació pleistocena de la següent sèrie de nivells:

- Argiles vermelles compactes, de vegades amb nòduls calcaris.
- Llims groguencs o marró fluix que constitueixen un *loess* de tipus mediterrani, on també hi ha nòduls calcaris sobretot en la part superior de l'estrat.
- Crosta calcària blanquinosa-rosada, anomenada normalment com a *tortorà*, amb una potència irregular d'entre 0.15 i 0.20 m, documentant en algun punt un gruix de 0.30-0.40 m.

5. MARC HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC

La importància dels edificis que han conformat l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau en les seves diferents ubicacions i de la pròpia institució hospitalària com a tal dintre de l'evolució històrica de la ciutat de Barcelona, fa que sigui necessari una compartimentació del context històric i arqueològic.

Es farà primerament una petita aproximació a l'evolució històrica d'aquesta zona de la ciutat, per passar posteriorment a fer una breu explicació de l'evolució urbanística dels terrenys on posteriorment s'assenta el complex hospitalari concebut per Domenech i Montaner. En un tercer apartat es fa un breu resum dels antecedents, constitució i evolució de la institució hospitalària de la Santa Creu, fent també una breu descripció dels conjunts constructius que han albergat la institució durant 600 anys. Per últim es parla dels antecedents arqueològics documentats a la zona i les intervencions realitzades a l'interior del recinte hospitalari. .

5.1. Evolució històrica de la zona.

Al pla de Barcelona hi ha documentada la presència humana des de la prehistòria, amb troballes que van des del Neolític inicial fins al Bronze Final. Al sector del pla de Barcelona que ocupa l'actual districte d'Horta-Guinardó, hi ha constància de presència antròpica des de la prehistòria, tot i que sense que s'hagi pogut registrar en cap intervenció arqueològica amb metodologia científica.

L'evolució d'aquest tipus de poblament va acabar desembocant en l'eclosió d'un dels grups tribals associats a l'arc cultural del món ibèric, els laietans. Hi ha documentats poblats i assentaments ibers d'aquest grup al llarg de les diferents elevacions muntanyoses que limiten el pla de Barcelona, com els de Puig Castellar a Santa Coloma de Gramenet o el de la Penya del Moro a Sant

Just Desvern (PALET, 1997, 157-165) i evidències de la seva presència en altres punts, com les sitges excavades a Montjuïc (ASENSIO, *et alii*, 2009). També hi ha evidències d'altres assentaments en alguns dels turons que saltegen aquesta plana, com les documentades al Turó de la Peira o les sitges ibèriques de la Creueta del Coll entre d'altres. Al districte, les evidències més importants que s'han documentat són el poblat ibèric del Turó de la Rovira, els materials localitzats l'any 1931 al Carmel i al 1964 a la Clota, jaciment conegut com Don Joan.

Tot i que els romans arribaren a la península Ibèrica al 218 aC, no va ser fins aproximadament el 10 aC, quan es fundà la *Colonia Iulia Augusta Faventia Paterna Barcino* al pla de Barcelona, a la petita colina del *Monts Taber*, a tocar del port natural del *Rubricatum flumen* (port natural del riu Llobregat) (BELTRAN DE HEREDIA, 2001, 22-24). El districte d'Horta Guinardó va formar part del *ager* (territori) de *Barcino*, no molt extens però molt productiu, amb el cultiu de cereals i de la vinya. Hi ha constància de la presència de *Villae* e aquest sector de l'*ager*, com la del mas de Can Cortada o de necròpolis, com la de Mas Casanovas, la torre dels Pardals, etc.

Durant l'època medieval les terres del Guinardó van formar part de la població de Sant Martí de Provençals, mentre que la resta del futur districte d'Horta Guinardó, va estar vinculat a la població d'Horta. Fins als darrers decennis del segle XIX la zona del Guinardó va estar ocupada per camps de cultiu, pedreres (el sector actual de Can Baró), pastures per al bestiar i cases de pagès, entre les que cal destacar diferents masos com el mas Guinardó, el mas Viladomat, el mas Casanoves i el mas Vintró.

Amb l'aplicació del pla d'eixample de la ciutat de Barcelona, projectat per Ildefons Cerdà al 1859, la zona del Guinardó va passar a situar-se a tocar de la ciutat. Aquesta nova realitat va fer que progressivament les terres de cultiu es fossin urbanitzant. Aquest procés començà el 1896 amb la urbanització de

les terres del mas Guinardó i del mas Viladomat. El primer es trobava ubicat a l'actual plaça Salvador Riera, mentre que el segon tenia la seva ubicació a la cantonada del carrer de Sant Antoni M. Claret amb la rambla Volard.

Aquest procés constructiu va fer que durant la primera meitat del segle XX aquesta zona es fos omplint de petites cases. Va ser a partir dels anys cinquanta quan la situació d'aquest sector de la ciutat va fer que comencés una transformació constructiva integral, amb l'edificació de grans blocs de vivendes i la utilització de gran part del sòl disponible.

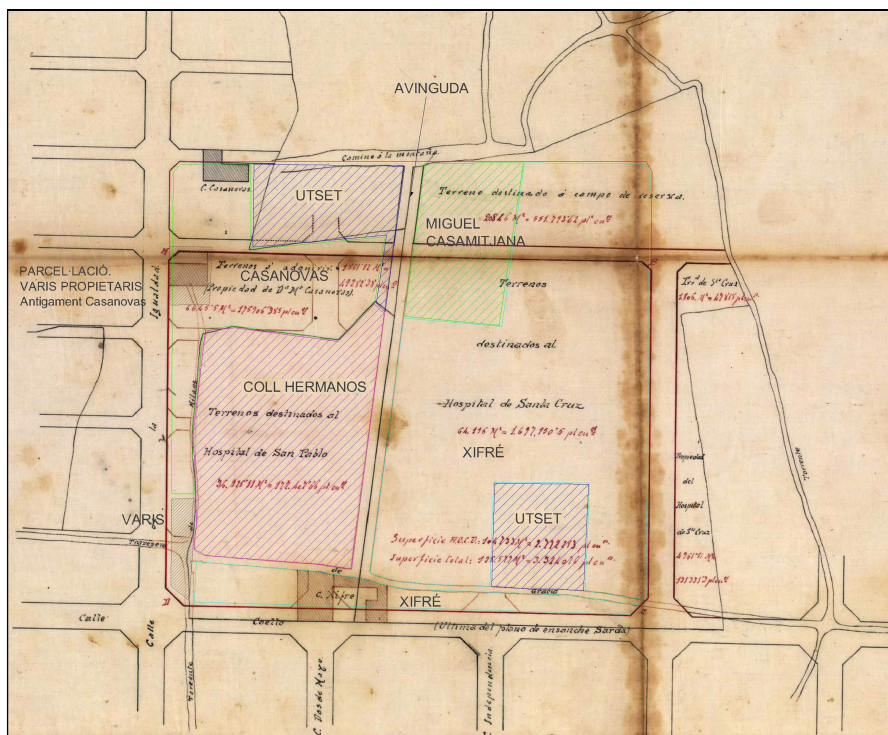
5.2. Els terrenys abans de la construcció de l'hospital¹.

Fins als darrers decennis del segle XIX la zona del Guinardó estava ocupada en bona part per camps de cultiu, pedreres (el sector actual de Can Baró), pastures per al bestiar i cases de pagès. La principal activitat dels masos fins a l'aparició de la fil·loxera l'any 1890 havia estat el conreu de la vinya, quedant posteriorment molt dels terrenys erms. Malgrat tot, part dels cultius eren de secà així que hi proliferaven els garrofers, alguns arbres fruiters com moreres, ametllers, tarongers o llimoners, conreus de cereals i horts, per a consum propi o per a la seva venda en algun mercat dels pobles propers. Entre els masos més propers cal destacar el mas Guinardó, el mas Viladomat, el mas Casanovas o Can Xifré.

L'any 1890 els administradors de l'Hospital de la Santa Creu van comprar uns terrenys que en bona part formaven part de Can Xifré. També van adquirir terrenys de Miguel Casamitjana i uns terrenys propietat d'en Josep Utset a prop de Can Casanovas. Per altra banda els marmessors de Pau Gil, que deixà el seu llegat per a la construcció de l'hospital de la Sant Pau, necessitaven que

¹ Bona part de la informació d'aquest capítol és de l'article de Carme Martin "Un barri únic al món" a <http://memoriadelsbarris.blogspot.com.es/> i de "La gestació de l'hospital de Santa Creu i Sant Pau" de Pilar Salmerón (arxivada de AHSCSP) i Miquel Terreu. a <http://desantacreuasantpau.blogspot.com.es>.

l'ajuntament marqués els límits de la nova urbanització de la ciutat en aquella àrea, per tal de poder realitzar la permuta dels terrenys que tenien a Sarrià per a la seva construcció un cop s'havia decidit unir els dos hospitals. Per exemple es devia fixar, tant l'acabament del carrer Dos de Maig com la desviació de la Travessera Baixa de Gràcia pel carrer Claudi Coello (actual Carrer de Sant Antoni Maria Claret). Aconseguit això, el 14 d'agost de 1901, es va signar l'escriptura entre la marmessoria i els senyors de Coll Hermanos Sociedad en Comandita, propietaris dels terrenys, els quals ocupaven tota l'extensió entre els carrers de dos de Mayo, Coello (S. Antoni Claret), Igualdad (Cartagena) fins al c. de Santa Carolina. El mes de novembre, aquesta extensió de terreny es va ampliar amb l'adquisició, a Montserrat de Casanovas i a Bonaventura Bassegoda, de dues parcel·les més; i el mes de gener, se'n va adquirir una tercera a Carmen Fiorns i Parés.

Solar de l'hospital de la Santa Creu i Sant Pau amb la situació de les diferents propietats adquirides. On a més queda situades Can Casanovas i Can Xifré així com l'avinguda que dividia els solars. (AHSCSP. Esborranys dels plànols originals de Ll. Domènech i Montaner. PLANOLS D'OBRA.. VOL. 1 (03-04)).

La torre o mas de can Xifré estava situat al sud-est de l'actual recinte de l'hospital, en la zona on posteriorment es fa l'església del recinte històric. Es

trobava ubicat just en la intersecció dels carrers Dos de Maig i Claudio Coello, quedant afectada en la seva façana per la urbanització d'aquesta segona via. En les escriptures de venda dels terrenys a l'hospital, datades el 7 de maig de 1890, esmenta les edificacions existents i el seu estat ruïnós

“extensión de terreno, (...) parte edificable y parte viable, por estar afectada en su linde sur por el trazado de la calle de Coello en toda la semi calle hasta el eje de la misma (...) donde existe una capilla y parte de la pared de la cerca y las construcciones ruinosas y demás obras que se comprenden²”

En primer terme el Camí de Dalt o Travessera de Gràcia. A la dreta l'església de Can Xifré, i l'edifici principal ja pràcticament enderrocat. Foto de l'Arxiu Històric de Sant Pau³

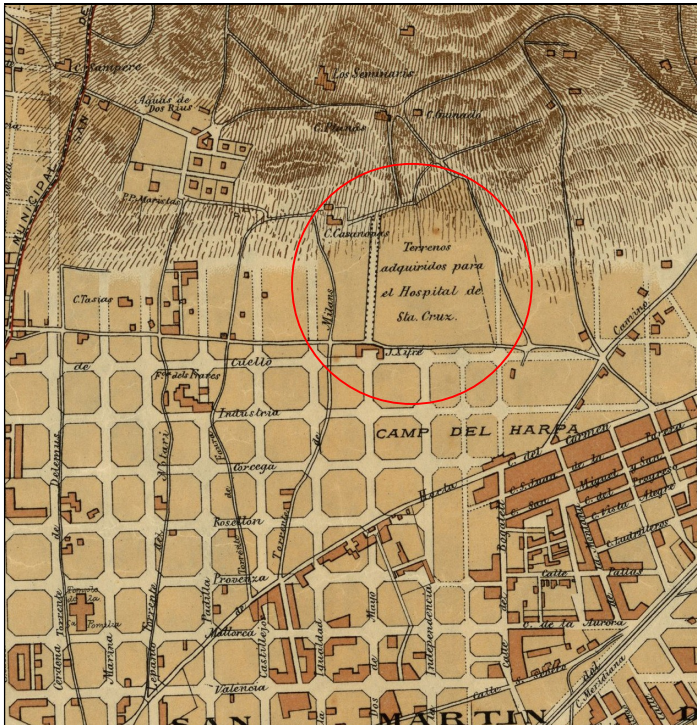
A l'obra de Victor Balaguer surt mencionada però com a torre Milans, nom que rebia abans de la compra per part de Josep Xifré i Casa.

“Aquella casa blanca que veis asomar allà en la falda de la montaña, es la llamada torre de Milans, propiedad hoy de D. José Xifré, quien esta haciendo en ella grandes mejoras para convertirla en un delicioso sitio de

² AHSCSP. Recinte Hospital. Escripura compra-venda terrenys 1890-1892. Agrupació i segregació 1890-1892. Venda de Josep Xifré y hamel i altres a José Maria Miret Voltas. 7 de maig de 1890. Notari. Modesto Ventura Benages.

³ Fotografia i peu de pàgina estret de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2014/08/historia-de-la-torre-xifre.html>

recreo. Según parece esta casa tendrá por fachada la que lo fué un día de la casa Gralla en Barcelona, bellissimo monumento arquitectónico que el señor Xifre tuvo el buen acierto de comprar y reservarse, impidiendo así que desapareciese una de las obras mas importantes que Barcelona guardaba como una joya⁴.”

Fragment del “Plano General de Barcelona de su ensanche y pueblos del llano” datat l’any 1902. Autor F.Puig. (ICC. RM.84475). En el que es veu els terrenys adquirits per a la construcció de l’hospital i com Can Xifré (al final dels carrer Dos de Maig) encara resta dempeus igual que mas Casanovas.

Sembla que ens els terrenys que tenien els Xifré s’havia construït una bòbila donat que existeix un expedient administratiu, de 1881, correspon a una sol·licitud per construir una bòbila als terrenys de la Casa Xifré, i que es troba dipositat al Col·legi Oficial d’Arquitectes de Catalunya. L’existència d’aquesta bòbila aqueda recollida en el document de venda dels terrenys de Xifré a l’Hospital de la Santa Creu:

“La primera extensión de Terreno, toda ella edificable, es parte y mediante esta escritura segrega de una pieza de tierra viña, en que hay hoy una ladrillería, situada en dicho término de San Martín de Provencal y contigua a un parque o torre de recreo, propia también de Don José Xifré, de la cual

⁴ *Guia de Barcelona a Granollers por el Ferro-carril*, 1857. de Victor Balaguer

es dependencia y anexo, aunque separada de ella por el camino o carretera antes expresado. (...) linda al este con la repetida carretera o camino llamado Travesera, al norte con Parés, Viladomat y Calvet; y al sud con el Torrente conocido hoy como Xifré y antes de Milans.⁵

També en la descripció de la memòria del projecte constructiu, Domènec i Montaner esmenta que efectuant-se les obres de rebaix apareixien nombrosos retall plens de terrenys i rebuig de les terrisseries que existien en aquest àrea⁶

Val a dir que Lluís Domènech i Montaner l'any 1922, va sol·licitar a la MIA (Muy Ilustre Administración) la utilització d'una de les bòbiles d'elaboració de maons⁷, aprofitant les terres que sortien de la realització dels soterranis i galeries evitant la compra externa (MALLORQUÍ, VALDENEBRO. 2006:71), per la qual cosa era necessari que s'ampliés, obra que també fou aprovada per la MIA⁸. La producció calculada per Ll. Domènech i Montaner era de 255.600 peces al mes, fet que va provocar que l'any 1924 Domènech i Roure, fill de Domènech i Montaner, comentés la conveniència d'aturar la fabricació de maons perquè n'hi havia massa⁹. Aquesta bòbila restà dempeus fins a la dècada del 90, en que fou enderrocada per a la construcció de barracons prefabricats i un pàrquing. Fins el seu darrer moment fou ocupat per diferents associacions i grups, essent els darrer els minyons escolta¹⁰. La bòbila fou fotografia en dos vols aeris, el primer de 1956 i el segons de 1967.

Malauradament desconeixem el moment de construcció i qui era el seu primer propietari. Podria ser que estigués els terrenys del mas Casanovas o dels germans Ustet però en el documents de venda dels terrenys no surt esmentada la bòbila.

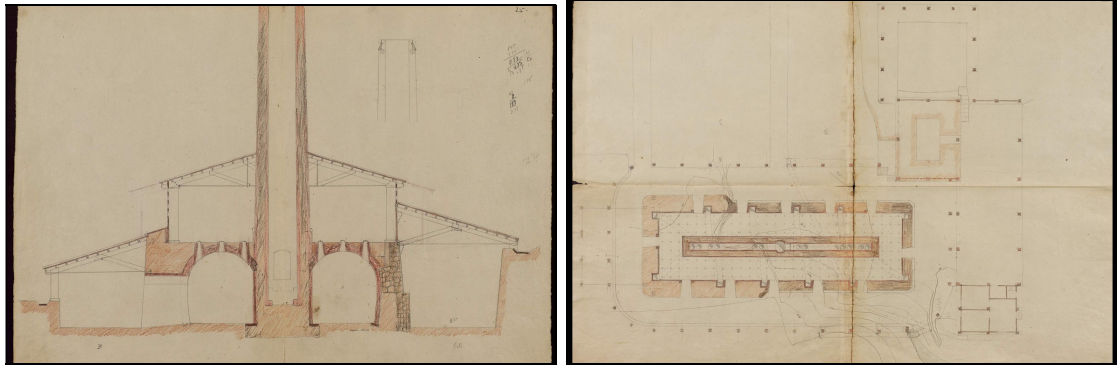
⁵ AHSCSP. Recinte Hospital. Escritura compra-venda terrenys 1890-1892. Agrupació i segregació 1890-1892. Venda de Josep xifre y Hamel i altres a José Maria Miret Voltas. 7 de maig de 1890. Notari. Modesto Ventura Benages.

⁶ AHSCSP. Proyecto de Hospitales de la Santa Cruz y de San Pablo. Tomo III. Programa, Memoria, Pliego de Condiciones.. Tomo III serie. Obras del nuevo hospital. 1902-1916. p. 168.

⁷ AHSCSP: Actes MIA. Sessió del 10 de febrer de 1922.

⁸ AHSCSP: Actes MIA. Sessió del 6 d'octubre de 1922.

⁹ AHSCSP. Actes MIA. Sessió del 3 d'octubre de 1924.

Secció i planta de la reforma realitzada en el forn a l'any 1922. AHSCSP. Esborranys dels plànols originals de Ll. Domènec h i Montaner. PLANOLS D'OBRA. 1922. VOL. 14.1.

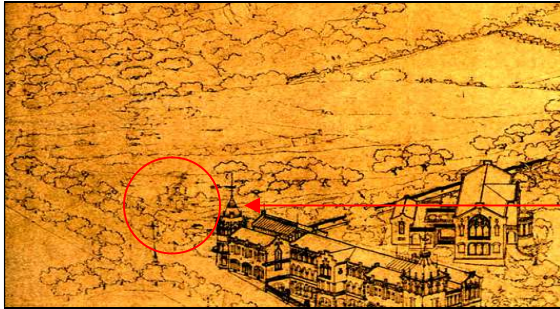

Vista aèria del recinte de l'hospital en la que es veu la bòbila. ICC. RM 1718. Vol de 1958

A la part alta hi havia el **Mas Casanovas**, propietat de Maties Ramon de Casanovas i de Maria Miquela de Peguera i de Borràs, amb qui s'havia casat en segones núpcies. En part del terrenys que tenia el mas i al llarg de l'any 1900 hi jugà el Futbol Club Barcelona fins que les terres foren venudes a la junta administrativa del futur Hospital, jugant el darrer partit el dia 18 de novembre de 1900.

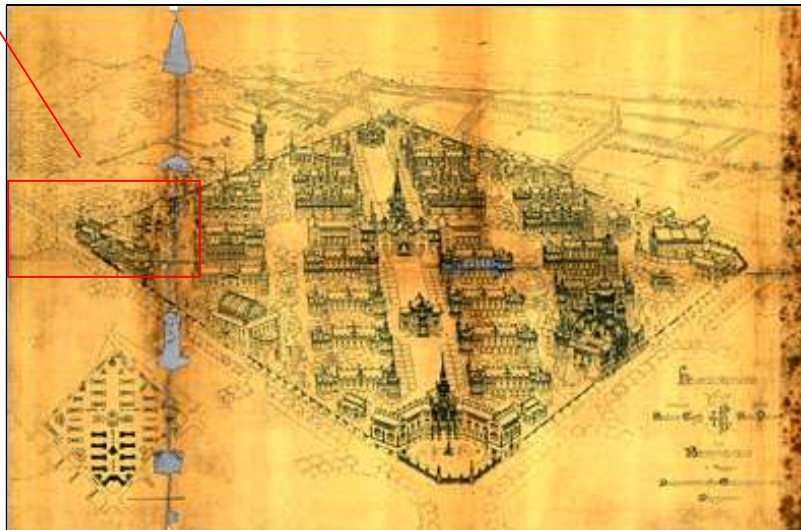
¹⁰ Informació facilitada per Pilar Salmerón arxivera de AHSCSP.

Els Casanovas edificaren a prop de l'indret on tenies el mas, l'Hotel Casanovas inaugurat l'any 1899, hotel que avui encara resta dempeus, en el que anaren a viure els seu propietaris. El mas Casanovas fou enderrocat afectat en part per la construcció del carrer Igualtat, (ara Cartagena) i per quedar la resta dintre dels solars que s'havien venut

Restes de la capella del mas Can Casanovas

Projecte original de Lluís Domènech i Montaner on es veuen les restes del que podria ser Can Casanovas. (Esborrany dels plànols originals. PLANOLS D'OBRA. Lluís Domènec i Montaner. AHSCSP. Vol 2. 053/01/01)

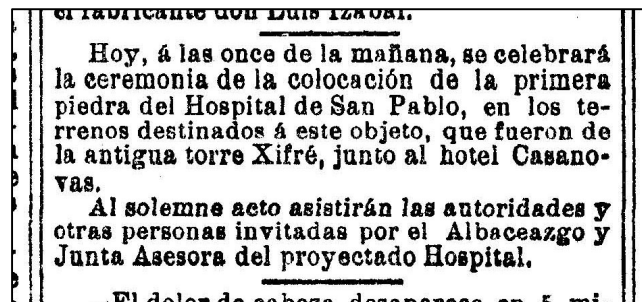
Els terrenys i la casa foren venuts als marmessors el 28 de novembre de 1901 com consta en l'escriptura de venda de terrenys, en la qual s'esmenta que existeix una finca règia edificada¹¹.

Cal tenir present que els Casanovas no havien venut tots els terrenys directament als marmessors o a l'hospital de la santa Creu, doncs hi ha constància de la venda de petites parcel·les per a ser edificades a tocar del

¹¹ AHSCSP. Terrenos que forman los hospitales de la Santa Cruz y San Pablo. Carpeta núm. 1. San Pablo B, 3era Finca.

carrer de la Igualtat quant aquesta ja havia estat traçada. En algunes de les escriptures de venda esmenten l'existència d'alguna edificació dempeus o en ruïna com la venuda a Francisco Miarons.

Realitzades totes les compres de terrenys i solucionats tots els tràmits administratius es va col·locar la primera pedra de l'hospital de Sant Pau, el primer en ser construït, el dia 15 de gener de 1902, i el primer edifici construït de l'Hospital de Sant Pau va ser el de l'entrada principal, anomenat de l'administració, acabat l'any 1909, i va ser aleshores quan segurament va ser destruïda la Torre Xifré o Torre Milans.

Nota de premsa de la Vanguardia del dia 15 de gener de 1902, que recull la notícia de la col·locació de la primera pedra a l'Hospital de Sant Pau (Hemeroteca digital La Vanguardia)

5.3. Evolució històrica de l'Hospital de Sant Pau.

En aquest apartat s'emmarca l'evolució històrica, tant de la institució hospitalària, com dels diferents complexos d'edificis que l'han albergat i que amb el pas del temps s'han acabat convertint en elements d'interès patrimonial.

L'actual Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, és hereu d'una institució i uns complexos hospitalaris que tenen el seu origen en la Barcelona baix medieval. La institució es va fundar al 1401 i va implicar la intervenció dels diferents estaments del Principat, que uniren esforços per dotar a la ciutat d'una infraestructura hospitalària unitària. La creació d'una institució com l'Hospital General de la Santa Creu va ser un fet cabdal dintre de la història de la ciutat,

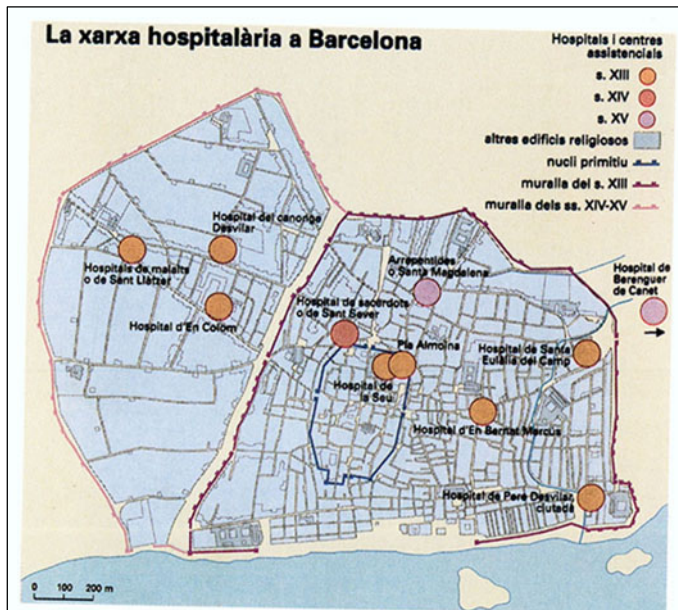
al que cal sumar la seva llarga vida al servei dels barcelonins, amb 600 anys de funcionament. A més, els dos conjunts constructius que han albergat la institució, l'Hospital de la Santa Creu (carrer Hospital) i l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (Carrer Sant Antoni M. Claret), tenen una gran rellevància estilística dintre dels seus respectius estils arquitectònics.

Per tant, la institució de l'Hospital de la Santa Creu conjuga al seu sí, un gran valor patrimonial i històric.

5.3.1. Antecedents de l'Hospital.

El continu creixement demogràfic dels segles XI, XII, XIII i la primera meitat del XIV, va fer que hi hagués una major demanda d'atenció hospitalària (tant caritativa com assistencial), al que va respondre la ciutat des dels seus diferents estaments amb la creació de centres hospitalaris. Aquests centres assistencials eren petites institucions amb infraestructures reduïdes. Alguns es van fer adequant cases particulars, altres es van fer de nova planta, amb unes dimensions relacionades amb les rendes de que se les dotava. Estem en un període en que era més important el servei religiós que el mèdic, d'aquí la ubicació d'algun dels hospitals al costat de capelles, com el cas dels Hospitals de Messells i el d'en Mancús.

A finals del segle XIV i principis del XV Barcelona contava amb diferents institucions hospitalàries de petites dimensions que havien de fer front a una situació de crisi sanitària sense precedents, amb periòdics brots de pesta, com els de 1348, 1362-63, 1371 i el 1396, al marge de les cícliques crisis de subsistència.

Xarxa hospitalària a Barcelona (XIII a XV).
(DD.AA, 2001, 19).

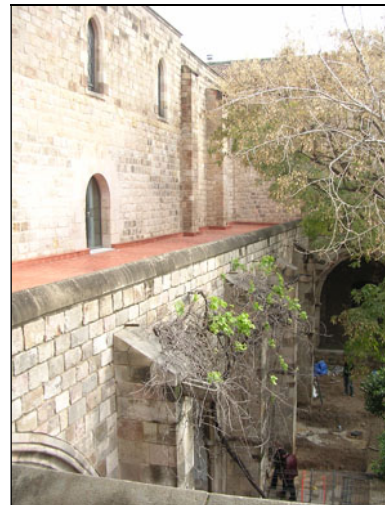
Era necessari un replantejament global dels serveis sanitaris a Barcelona, tant a nivell financer, com a nivell assistencial i mèdic. Calia crear una institució potent i unitària, que permetés aglutinar tots els recursos econòmics i humans, generant una infraestructura més adient a les necessitats de la ciutat. Aquesta entitat, fundada l'any 1401, va ser pionera a tota Europa i va rebre el nom de Hospital General de la Santa Creu.

La voluntat d'aglutinar els principals hospitals de la ciutat va sortir del Consell de Cent (1 de febrer de 1401), que començà reunions amb el Bisbat i el Capítol de la Catedral, que tenien entitats hospitalàries dependents. De les reunions va sortir l'acord d'ajuntar quatre institucions hospitalàries, dues administrades pel Consell de Cent, l'Hospital d'en Marcús i l'Hospital de Pere Desvilar; i dues administrades pel Capítol Catedralici i pel bisbat, l'Hospital d'en Canonge Vilar i l'Hospital d'en Colom. Aquestes entitats passaren a constituir l'Hospital General de la Santa Creu, el qual es va assentar als terrenys d'un d'aquests hospitals, el del Canonge Colom. Al darrer moment, també s'incorporaren uns altres dos hospitals dependents de les autoritats eclesiàstiques, l'Hospital de Santa

Eulàlia del Camp i l'Hospital d'en Messells, tot i que aquest darrer, de leprosos, va romandre físicament separat.

La necessitat que tenia la ciutat d'aquest Hospital va fer que rebés el suport dels poders civils i religiosos de Barcelona, als que cal sumar el del monarca Martí l'Humà, que va donar 10.000 sous en metàl·lic i va cedir la pedra i la sorra que tenia reunida en les Drassanes per a la construcció d'un nou Palau Reial. El Papa Benet XIII també va recolzar posteriorment aquesta unió, ratificant els acords presos pel Bisbat de Barcelona i el Capítol Catedralici amb la Butlla del 5 de setembre de 1401, en la qual beneïa i donava privilegis a la nova institució.

L'acte fundacional on es col·locaren les quatre primeres pedres es va realitzar el 17 d'abril de 1401. La construcció projectada a principis del segle XV era un edifici d'estil gòtic que seguia la tradició de les grans construccions hospitalàries medievals. Estava format per tres cossos de dues crugies i de grans dimensions, que formaven una planta amb forma de "U", al voltant d'un pati claustral. Cadascun dels cossos estava dividit en dues plantes: la baixa, amb voltes de creueria i la superior amb arcs diafragmàtics i embigat de fusta a dues aigües.

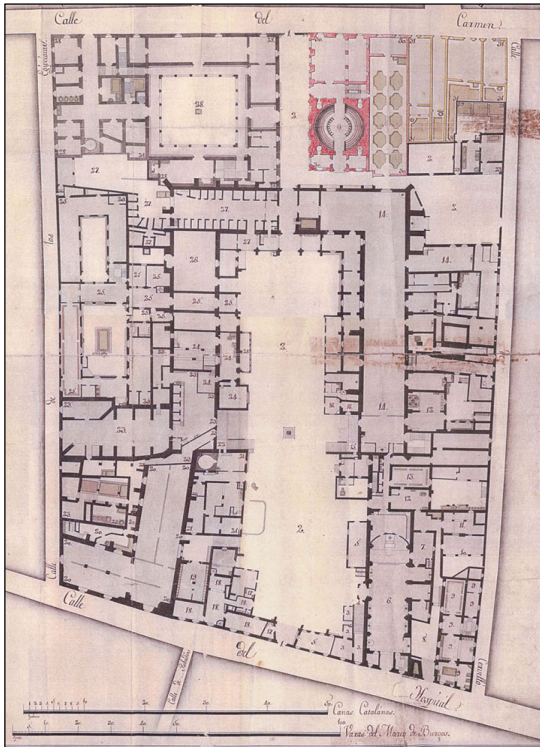

Exterior de les ales de llevant i septentrional del pati claustral de l'Hospital de la Santa Creu.

Aquest complex sempre va estar en constant transformació, ja que es va anar adaptant dintre de les seves possibilitats a les noves necessitats sanitàries de la ciutat, tant en l'increment del número de pacients, com en les progressives especialitzacions mèdiques. Tot i que la institució no va parar de créixer al llarg dels segles, es pot considerar que a finals del segle XVIII l'Hospital es trobava totalment superat. Barcelona havia passat de la recessió i l'estancament de finals de l'Edat Mitjana i el començament de l'Edat Moderna, a l'expansió demogràfica i econòmica del segle XVIII.

Durant el segle XIX el procés de deteriorament de les instal·lacions va continuar de forma inexorable, amb unes xifres de malalts superiors a la capacitat de la institució i unes condicions higièniques inferiors a les que es demandaven als hospitals en aquest període. La situació era tal, que el Consistori Municipal, l'any 1847, va decidir encarregar una Comissió Facultativa Inspectora per a que realitzés un informe sobre la situació higienico-sanitària de l'hospital i fes una proposta de reformes necessàries per al sanejament del complex.

Aquesta comissió va dictaminar que era necessari l'enderroc dels edificis, proposant, per una part, que es construís un altre Hospital a les afores de la ciutat i, per una altra, la segregació d'algunes seccions de la institució, amb l'aixecament d'un manicomí i d'una casa de maternitat, que hi restarien deslligats de l'Hospital. Com aquesta proposta no resolía els problemes immediats del complex hospitalari, la Comissió va complementar el seu dictamen amb tres mesures a realitzar per millorar les condicions. Les dues primeres estaven relacionades amb el trasllat del departament de boixos i la segregació de l'establiment dels expòsits. La tercera contemplava l'ampliació i reorganització del recinte hospitalari.

Plànol de la planta baixa del conjunt d'instal·lacions que conformen l'Hospital General de la Santa Creu l'any 1804, realitzat pel mestre de cases Francesc Renart i Closes. Es pot veure com s'han anat construint annexes al pati claustral, que a més, s'ha anat compartimentant. (Arxiu Històric de la Biblioteca de Catalunya).

Si durant la segona meitat del segle XIX no es va enderrocar l'Hospital va ser per la falta de recursos de l'Ajuntament, que impedia la construcció d'un de nou. Aquesta mateixa falta de diners de les institucions municipals va obligar a l'Hospital a buscar fórmules per poder incrementar els ingressos, com per exemple, llogar les estàncies de les plantes baixes que donaven als carrers Cervelló i Hospital per a locals comercials.

5.3.2. L'Hospital de Sant Pau.

La construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau va ser resultat de la confluència de dos voluntats que juntaren esforços per a portar a terme un projecte comú. D'una banda hi havia la voluntat dels administradors de l'Hospital de la Santa Creu, que regien una institució carregada de deutes i amb unes instal·lacions obsoletes. De l'altra, els marmessors del llegat del banquer

Pau Gil i Serra, que tenien com a consigna el fundar un Hospital amb el llegat d'aquest banquer.

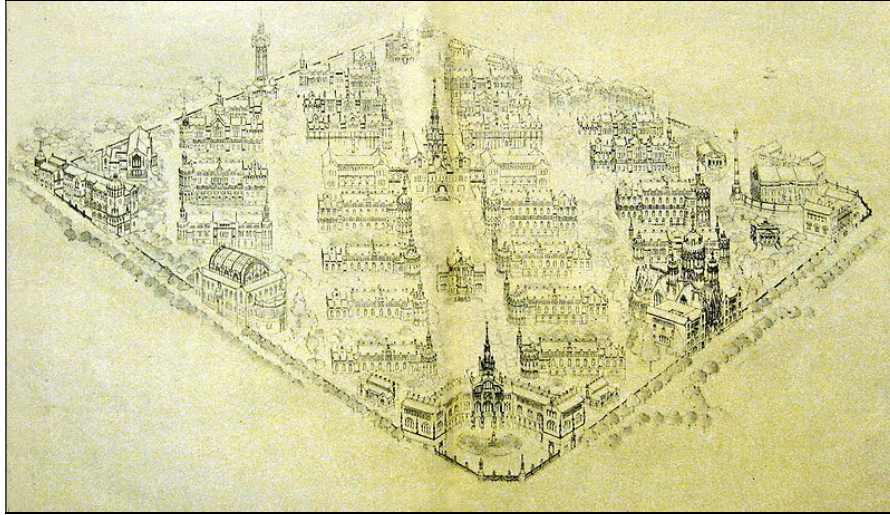
En el testament del banquer Pau Gil es va estipular que la meitat dels diners estrets de la venda de la seva Banca de Paris, s'haurien de destinar a la construcció d'un hospital a la ciutat de Barcelona, que una vegada realitzat, seria entregat a la municipalitat. En el testament, entre altres condicions, s'estipulava que havia d'haver-hi un concurs i que el projecte guanyador havia de complir amb totes les novetats sanitàries que s'estaven plantejant als grans hospitals europeus.

Els marmessors van comprar uns primers terrenys a Sarrià i feren posteriorment el concurs que guanya Domènech i Estapà, tot i que el projecte va ser rebutjat per la comissió mèdica que havia d'avaluar la idoneïtat de la futura edificació. Va ser en aquest moment quan s'incorporà al projecte la Junta Administrativa de l'Hospital de la Santa Creu, concebent ambdues parts un pla unitari per a la construcció dels hospitals de Sant Pau i la Santa Creu.

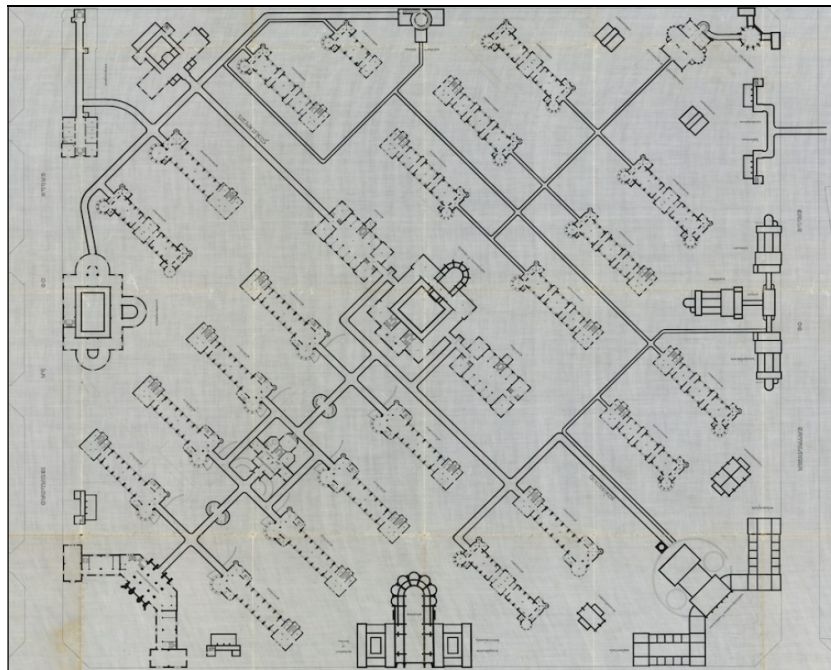
Els marmessors compraren uns terrenys al costat dels que ja posseïa la junta de l'Hospital de la Santa Creu a la zona alta de la ciutat. El nou projecte es va encarregar a l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner, que ja treballava amb l'Hospital General de la Santa Creu i era un home de gran prestigi. De totes formes, aquesta decisió va generar una gran controvèrsia pública, ja que el nou projecte no va sortir a concurs i es va atorgar de forma directa.

El projecte constructiu plantejava l'aixecament d'un nou recinte fora de la ciutat, amb les noves disposicions de salubritat que s'anaven imposant en aquesta època als hospitals de les principals metròpolis d'Europa. Tot i que es plantejava com un únic complex hospitalari, a la memòria del projecte presentada per Domènech i Montaner es parlava de l'existència de dos

hospitals al complex, el de Sant Pau, amb 36.000m² i el de la Santa Creu amb 88.900 m².

Perspectiva general del Projecte d'Hospital, 1901-1903 (Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau)

Plànol de l'Hospital amb les galeries subterrànies (Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau)

El projecte inicial dels dos hospital comptava amb la presència de 48 pavellons independents connectats entre si per galeries subterrànies, dels que finalment

solament es van construir 27. Les obres començaren al 1901 i es prolongaren fins l'any 1930. Durant aquest temps, a mesura que es van construir pavellons del nou complex hospitalari, es van anar traslladant els malalts de l'antic Hospital General de la Santa Creu, que encara continuà funcionant fins al 1928.

El nou Hospital de la Santa Creu i Sant Pau va donar continuïtat a la institució hospitalària creada el 1401, tot i que en una nova ubicació. Els avanços mèdics del segle XX fan que aquestes edificacions tornin a quedar obsoletes, de forma que l'any 1999 s'aprova el projecte de construcció d'un tercer complex hospitalari.

Aquest tercer complex implica l'aixecament d'uns nous edificis a l'extrem NE dels terrenys de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. El nou hospital es construeix entre 1999 i 2009 i ja està en funcionament. En el moment de la realització de les rases, molts dels pavellons projectats al 1901 ja han deixat de funcionar com a Hospital, mentre que els últims estan en ple procés de trasllat.

5.4. Antecedents arqueològics

Pel que fa a les intervencions arqueològiques properes al recinte de l'Hospital cal destacar:

Pels voltants de l'any 1930 l'arqueòleg i geòleg J. Colominas i Roca, en els terrenys de l'antic mas de Can Casanova, darrera de l'hospital, efectuà una excavació arqueològica on es va documentar el que semblaven fons de cabana neolítica. També es van documentar alguns enterraments medievals que devien formar part d'una necròpolis de tradició romano-cristiana i va datar al segle VI (COLOMINES 1936, RIPOLL i UDINA 1971). En aquest terreny durant l'any 1998, s'efectuaren noves intervencions per l'equip tècnic del Museu d'Història en la qual s'excavaren noves tombes de la necròpolis tardoantiga datada en el segle V i que perduraria fins els segle XI o XII. La darrera intervenció fou l'any

1998, dirigida per Xavier Cela (Atena) localitzant estructures ja excavades part de la necròpolis¹²

A mitjans de l'any 1931 sota el patrocini de l'Institut d'Estudis Catalans i sota la direcció de J.Colominas i Roca, es van realitzar els primers reconeixements en el Turó de la Rovira. Es documentà l'existència d'un conjunt de sitges (44 en total) pertanyents a un hàbitat ibèric. A l'any 1932 es realitza una excavació extensiva de tota la superfície superior de l'elevació.

Excavació arqueològica al Turó de la Rovira
Arxiu Nacional de Catalunya. Fons Brangulí (fotògrafs)

El poblat es trobava ubicat a la plana superior del turó, delimitat per una muralla que seguia els límits que li marcava el terreny, amb un eix longitudinal de gairebé 370 m (orientat d'est a oest) i un eix transversal irregular que en alguns indrets tenia prop de 65 m (orientat de nord a sud).

Aquesta construcció estava feta amb pedres sense tallar i

lligades en sec, documentant dues torres circulars, d'igual tècnica constructiva, fetes en un moment posterior a la muralla, en algunes zones es localitzà un doble parament. El material de l'interior de les sitges (àmfores, petits vasos,...) són es dataren entre el segle IV i el II aC. (TARRADELL, 1975: 63-64; SANMARTÍ. 1991:117)

L'existència d'aquest assentament fou el motiu que a intervals espaiats, des del mes de novembre de 1990 fins el mes de febrer de 1993, s'efectués un

¹² Informació estreta de la carta arqueològica de Barcelona. www.cartaraqueologica.bcn.cat

seguiment arqueològic de les obres de repoblament forestal i d'urbanització del cim per part del Museu d'Història de la Ciutat.

La primera fase del seguiment arqueològic l'any 1990, dirigit per T. Reyes, fou motivada en primer lloc per l'obertura d'un vial entre els carrers de M. Lavèrnia i Mühlberg i, posteriorment, per l'enderroc de les barraques que s'estenien per tot el vessant sud del turó. Es va poder confirmar la presència del poblat ibèric, es van recollir materials molt fragmentats procedents del vessant sud, que abastaven una cronologia que anava des del segle VII al segle IV aC.

Pel que fa a la segona fase del seguiment (1992-1993) abastà la pràctica totalitat de les àrees no edificades del cim del turó, així com els seus vessant sud i est. Es van documentar troballes de material ceràmic i algunes estructures de l'assentament ibèric consistents en dos murs solidaris, que formaven part de l'angle d'una de les estances del poblat, ubicada a l'interior del recinte fortificat. També es va documentar una sitja, conservada a poc més de la meitat de la seva alçada original, que formava part del conjunt de sitges excavats a començaments de segle (1931) per l'Institut d'Estudis Catalans i, que restava intacta (RAMOS. 2010:35).

Durant el mes d'agost de l'any 2006 i sota la direcció de Miquel Gea es realitzà un control de les obres realitzades al Parc del Guinardó, realitzant varies rases de sondeig arqueològic proposades pel Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, i realitzant un seguiment de les obres posteriors, donant un resultat negatiu quant a la documentació de restes arqueològiques.

L'any 2009 s'efectuaren diversos seguiments. Dos d'ells, amb el codi intervenció 80/09 i 121/09, van consistir en el seguiment de les feines desenvolupades al pavelló de Santa Apol·lònia, i no van donar cap evidència arqueològica anterior a l'edificació. (VILA, ACHÓN. 2009:159)

Amb posterioritat a la realització de la intervenció objecte d'aquesta memòria , codi d'intervenció 097/09, es van produir altres seguiments i intervencions arqueològiques al recinte històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. D'entre ells, cal mencionar el realitzat entre finals de 2010 i el maig de 2011 per Isabel Pereira, 087/10, que va dirigir una intervenció per a la construcció de sales subterrànies d'instal·lacions annexes als diferents pavellons. El control dels rebaixos va permetre documentar una sèrie de restes arqueològiques.

Per una banda, a l'espai comprès entre els pavellons de Sant Leopold i Sant Rafael, es va excavar una sitja ibèrica amortitzada en època tardo republicana, realitzada en el terreny geològic i arrasada per la part superior, que contenia al seu rebliment molt material ceràmic de factura ibèrica i alguns materials romans.

Es van documentar quatre sitges més a l'est del Pavelló de l'Administració, amb cronologies que abracen des del ibèric ple fins època iberoromana. Les sitges estaven molt arrasades.

D'altra banda es van documentar algunes estructures amortitzades amb la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, que semblen formar part del conjunt d'estructures documentades en anteriors controls arqueològics, i que Isabel Pereira interpreta com a restes que formarien part d'algun procés industrial existent durant el segle XIX a la zona. Aquestes són una estructura quadrada o calaix d'una baixant en ceràmica vidriada situada entre els pavellons de Sant Manuel i Sant Salvador, possiblement relacionat amb una bassa circular revestida amb rajols vidriats, i una potent fonamentació documentada a prop del carrer Sant Antoni Maria i Claret (PEREIRA. 2012)

6. METODOLOGIA.

La metodologia emprada en aquesta intervenció es va adaptar al tipus d'actuació, basada en el control de l'obertura de rases mecàniques i manuals dintre del procés de realització de les tasques de l'obra. Aquestes tasques van consistir en el control intermitent del procés d'obertura de les rases i la documentació de les restes aparegudes en les àrees obertes per les empreses adjudicatàries. Aquestes van marcar tant les dimensions com la profunditat de les rases, tot i que sota les directrius marcades pel Museu d'Història de Barcelona i pel Servei d'Arqueologia de la Generalitat.

El sistema d'enregistrament utilitzat per a documentar aquesta intervenció en les zones on els resultats van ser positius va ser el mètode proposat per E. C. Harris, que converteix l'estratificació en estratigrafia. Es van documentar les diferents accions bàsiques que es pogueren reconèixer, és a dir, les unitats estratigràfiques, (estrats, estructures, retalls o farciments), donant-li a aquestes números diferencials a partir de la individualització dels diferents sectors on es van realitzar les rases (ex. rasa 100, rasa 200 ...).

Tot el procés d'excavació es va documentar fotogràficament, utilitzant el suport digital. Així mateix, es portà a terme el corresponent registre gràfic, fent un aixecament topogràficament de les estructures aparegudes en les rases. D'aquesta manera les restes aparegudes queden situades dintre del conjunt d'estructures corresponents a l'antic Hospital. Les tasques de situació dels diferents elements d'interès es va realitzar mitjançant la triangulació en referència a punts ben definits i situats topogràficament, com poden ser els angles de les edificacions. L'equip de dibuixants de l'empresa CODEX SCCL, va ser la responsable de fer la planimetria de l'informe de la intervenció, utilitzant per a la seva informatització el programa de dibuix vectorial Autocad 2004. La planimetria de la memòria, ha estat realitzada per Emiliano Hinojo Garcia, utilitzant el programa Autocad 2015.

El codi identificatiu de la intervenció és **097-09** i va venir establert pels criteris del Museu d'Història de Barcelona, que porta un registre numèric de las intervencions on s'indica de forma correlativa el numero que té cada intervenció, segons la seva data de realització, en un any en concret. (Aquesta va ser la número 97 de l'any 2009).

Tot el material extret d'aquesta intervenció es va senyalitzar amb aquesta sigla, juntament amb el número propi de la seva unitat estratigràfica. La documentació fotogràfica també portava la sigla del jaciment, junt amb un número d'identificació propi dintre de l'inventari fotogràfic.

L'equip de persones que va participar en les tasques arqueològiques va constar d'un arqueòleg director, al que de forma puntual se li van sumar un segon arqueòleg tècnic, un antropòleg i un oficial d'arqueologia.

S'ha procedit igualment a la consulta de diferents arxius i biblioteques per ampliar les dades dels terrenys abans de la construcció de hospital, així com del mateix pavelló consultant les memòries del procés constructiu.

- Arxiu del Servei d'Arqueologia. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.
- Arxiu Municipal del districte d'Horta-Guinardó.
- Arxiu Municipal del districte de Sant Martí.
- Arxiu Històric de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau (AHSCSP)
- Arxiu Col·legi Oficial d'Arquitectes de Catalunya (COAC)
- Biblioteca de Catalunya.

7. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS.

Les rases realitzades a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau estan relacionades amb la modificació de la funcionalitat d'aquestes instal·lacions hospitalàries i la necessitat d'adequar els serveis del complex al seu nou ús. Aquestes feines impliquen l'afectació del subsòl i per tant, al tractar-se d'una zona d'interès patrimonial, es necessari realitzar un control arqueològic.

Es tracta de dos projectes d'actuació que afecten de manera desigual el subsòl del perímetre de l'Hospital.

Per una part es realitza una gran rasa mecànica per a la col·locació d'un prisma d'instal·lacions al voltant del perímetre exterior dels pavellons que es projecten paral·lelament a banda i banda de l'eix axial marcat per l'edifici d'administració, el pavelló de cirurgia i el pavelló núm. 11, anomenat Central o del Convent. Es tracta d'una rasa que, tot i que pot variar de dimensions, oscil·la entre 2,2 i 2,6 metres d'ample per 1,4 metres de profunditat. La traça en planta d'aquesta rasa dibuixa aproximadament un rectangle al voltant dels pavellons núm. 1, Pavelló de la Purísima, núm. 2, P. de Sant Salvador, núm. 3, P. de Nostra Senyora del Carme, núm. 4, P. de Sant Leopold, núm. 5, P. Nostra Senyora de la Mercè, Núm. 6, P. de Sant Rafael, núm. 7, Nostra Senyora de Montserrat, núm. 8, P. de Sant Manel, núm. 11, P. Central, núm. 19, menjadors i farmacologia clínica, i núm. 21, Facultat de Medicina. També queda dintre d'aquest perímetre el pavelló de cirurgia, que feia les funcions de quiròfan i es troba en mig de l'eix abans descrit.

En segon lloc hi ha un altre projecte amb diferents tipus d'actuacions com el desmuntatge de les antigues instal·lacions i la desviació de diferents serveis. Dintre de l'àmplia varietat de feines que comporta aquest projecte, es realitza una nova instal·lació elèctrica soterrada, que implica l'excavació de diferents rases. Es tracta de rases i cales fetes manualment, que afecten tant l'interior

del recinte hospitalari com dos dels carrers que el limiten, el de Cartagena i el de Sant Antoni M. Claret. Es tracta de rases de poca amplada, entre 40 i 50 cm, i una profunditat que varia molt depenent de la ubicació, passant dels 40 cm de profunditat en algunes zones al metre i mig en altres.

La gran quantitat de rases realitzades entre els dos projectes fa que s'agrupin en set zones o sectors, per poder-les explicar d'una manera més comprensible.

En primer lloc, hi ha les rases que es realitzen a l'interior del complex hospitalari i que envolten el perímetre dels edificis històrics del complex. Aquests edificis formen un rectangle i cadascun dels seus costats rep un número que va de l'1 al 4. El número 1 és pel costat de llevant, el 2 pel costat de tramuntana, el 3 pel costat de ponent i el 4 pel costat meridional. Totes les rases realitzades al recinte, hagin donat resultats positius o negatius, tenen un número diferenciador que comença per un d'aquest quatre dígit, depenent de la zona on s'hagi realitzat. Com en alguns dels costats dels rectangles es realitzen dos tipus de rases diferents, les del prisma i les de l'electricitat, les primeres reben una numeració en centenes i les segones en milers (Per exemple, rasa 400 és del prisma i rasa 4000 de la línia d'electricitat). Aquestes rases, tant les del prisma com les de l'electricitat, són perimetrals, però en alguns punts es projecten de forma radial, rebent una numeració en centenes a partir del miler de la zona on es realitzen (per exemple, 4100, 4200...). Cal dir, que per no complicar-ho més, no es diferencia la numeració depenent de si la rasa radial es projecta des d'una rasa del prisma o des d'una de la línia d'electricitat.

En la zona central d'aquest rectangle d'edificacions, en l'eix definit per l'edifici d'administració, el pavelló de Cirurgia i el pavelló Central, es desenvolupen altres tasques, compostes bàsicament per la realització de sondejos, que reben el número diferenciador 5. Com es tracta de vàries actuacions es numeren en centenes a partir del miler cinc mil. 5100, 5200...

Per finalitzar, els darrers dos sectors, el 6 i el 7, es troben ja fora del recinte de l'hospital. Es tracta de les rases realitzades a la vorera dels carrers de Cartagena, sector número 6, i de Sant Antoni M. Claret, sector número 7. Les rases perimetrals, que van paral·leles al recinte, al ser d'electricitat, reben el número en milers, 6000 i 7000, mentre que les radials que es projecten des d'aquestes, reben numeracions en centenes a partir del seu miler (per exemple 6100, 7100...).

Tot i que aquesta numeració és aprofitada en les rases amb resultat positiu per numerar les diferents unitats estratigràfiques diferenciades (per exemple, a la rasa 100 les Ue anirien a partir del número 101), no està vinculada a uns resultats positius, sinó que es tracta d'una numeració organitzativa per poder explicar la realitat estratigràfica de cadascuna de les rases en el moment en que es fa la seva descripció detallada en aquesta memòria.

Les tasques arqueològiques es centren en dos tipus d'actuacions. La primera i principal consisteix en el control de la realització de les rases i en la documentació de les restes detectades. La segona, que solament es realitza de forma puntual, està relacionada amb l'excavació de les estructures i les inhumacions detectades. **Cal dir que el control de les tasques mecàniques és intermitent i consisteix en una revisió periòdica de l'evolució de l'obra.** Cal tenir present que, tot i que en zones relativament pròximes a l'Hospital hi havia documentades evidències d'interès arqueològic, dintre del mateix, fins a la realització d'aquesta intervenció, no hi havia constància de l'existència de restes d'interès anteriors a la construcció de l'Hospital.

Abans de començar la descripció de les rases realitzades als diferents sectors cal deixar constància que en el moment que es comença el control arqueològic, ja s'han començat les feines que afecten el subsòl de la zona. Per una part, hi ha varis trams oberts de la rasa del prisma. Per l'altra, gran part de la rasa

elèctrica que ha de circumval·lar els pavellons de l'Hospital ja està feta i tapada. En la descripció dels diferents sectors es deixa constància d'aquells trams que no s'han pogut controlar.

7.1.- SECTOR 1

El sector 1 engloba les diferents actuacions realitzades a l'est del rectangle format pel conjunt de pavellons modernistes articulats paral·lelament a banda i banda de l'eix longitudinal definit per l'edifici d'administració, el Pavelló de Cirurgia i el pavelló nº11, denominant Pavelló Central o del Convent. Es tracta de les rases que es van realitzar de forma paral·lela a les façanes laterals de llevant dels pavellons núm. 2, Pavelló de Sant Salvador, Núm. 4, Pavelló de Sant Leopold, Núm.6, Pavelló de Sant Rafael, Núm. 8, Pavelló de Sant Manel i Núm. 19, Pavelló de menjadors. També quedaren incloses en aquesta zona d'actuacions aquelles rases transversals o radials que es projectaren a partir de les rases perimetrals principals del sector 1.

En aquest sector es realitzen tres tipus de rases. Per una part la rasa mecànica perimetral del prisma d'instal·lacions, en segon lloc la rasa perimetral elèctrica de mitja tensió i en tercer lloc una rasa radial que surt transversalment del prisma fins arribar a l'eix central del recinte. Cal tenir present que en el moment en que s'inicia el seguiment arqueològic, gran part de les rases d'aquest sector ja es troben en diversos estadis d'execució. Part d'elles presenten les trinxeres obertes, altres tenen els serveis col·locats o en procés de col·locació i en alguns casos ja es troben tapades. Per tant, solament es pot fer el seguiment arqueològic al terç sud del sector, revisant la resta de rases obertes segons les possibilitats que permet el seu estat d'execució.

Rasa 100: Rasa mecànica realitzada en tres trams discontinus, per poder compaginar les funcions habituals dels pavellons i minimitzar els talls de

circulació. Una vegada realitzades les rases i col·locats els serveis s'efectuen les connexions entre els diferents trams per poder donar continuïtat a la rasa.

- Tram 100A: Aquesta rasa fa 44m. de llarg, per 2,68 m. d'ample i té una profunditat aproximada d'1,3 m. Es realitza amb una orientació N/S i transcorre de forma paral·lela al lateral de llevant del pavelló núm.19, Pavelló del menjador, i el seu parterre meridional. En el moment que es comença el seguiment, aquest segment de la rasa ja s'ha obert, s'han muntat els tubs del servei i s'ha procedit a formigonar, conformant-se el prisma de formigó que protegeix la instal·lació.

Una vegada revisats els talls dels perfils laterals, es pot considerar que els resultats són negatius. Es detecten principalment dos tipus de nivells estratigràfics. En primer lloc, hi ha un gran paquet format per diferents nivells d'abocament que es detecta en gran part de la rasa i que caldria relacionar amb les obres de construcció de l'Hospital. Podria tractar-se d'aportacions per regularitzar el terreny, que ja començaria a tenir un clar pendent descendent cap a llevant i cap al sud, tot i que també podria tractar-se del rebliment d'algun gran retall previ o relacionat amb la construcció de l'Hospital. Cal tenir present que en lateral septentrional de l'edifici, on es realitza la rasa 200C, es detecten nivells de característiques similars. La resta d'estratigrafia detectada està formada per serveis i nivells de circulació associats a la vida i funcionament de l'Hospital.

Rasa 100A vista des del nord i detall del perfil exterior de la rasa 100 en el seu extrem septentrional.

- Tram 100B: Aquesta rasa fa 88,5 m. de llarg, per 2,68 m. d'ample i té una profunditat aproximada d'1,4 m. Es realitza amb una orientació N/S i té el seu inici a tocar del límit nord del parterre septentrional del pavelló 8, Pavelló de Sant Manuel. Transcorre de forma paral·lela a aquest edifici i al pavelló núm.6, Pavelló de Sant Miquel arribant fins a l'inici del camí transversal que separa el parterre meridional d'aquesta edificació i el parterre septentrional del pavelló núm.4, Pavelló de Sant Leopold. En el moment que es comença el seguiment, aquest segment de la rasa ja s'ha obert, s'han muntat els tubs del servei i s'ha procedit a formigonar, conformant-se el prisma de formigó que protegeix la instal·lació. Solament en la part sud, a l'altura del pavelló de Sant Rafael, hi ha una secció de la rasa ja oberta, però on encara no s'ha començat la col·locació dels tubs de la instal·lació.

Els resultat obtingut del control arqueològic portat a terme en aquesta rasa és negatiu. Es documenten principalment tres realitats estratigràfiques. En primer lloc fins a tres nivells de formació natural de composició argilosa i tonalitats que van del marró al vermell. En segon lloc un nivell heterogeni de tonalitat marró fosca que sembla anterior a la construcció del complex hospitalari, tot i que de cronologies d'època moderna/contemporània. En tercer lloc les regularitzacions i diferents pavimentacions associades a la vida de l'Hospital.

Rasa 100B vista des del nord.

- Tram 100C: Rasa de 59 m. de llarg, per 2,6 m. d'ample i una profunditat que oscil·la entre els 1,4 i 1,5 m. Es realitza amb una orientació N/S i transcorre de forma paral·lela als pavellons núm. 4, Pavelló de Sant Leopold, i núm. 2, Pavelló de Sant Salvador, connectant en la seva part inferior amb la rasa 400C, fent un angle recta i projectant-se cap a ponent. La rasa es comença aproximadament a l'altura de la porta d'accés al Pavelló de Sant Leopold, projectant-se cap al sud, fins arribar a l'angle SE del Pavelló de Sant Salvador. En una segona fase s'obre un petit tram cap al nord, arribant al camí transversal que separa els jardinetes dels pavellons 4 i 6.

El resultat obtingut del control arqueològic realitzat en aquesta rasa és positiu documentant-se evidències d'interès arqueològic anteriors a la construcció de l'Hospital. Es tracta de restes d'estructures i nivells que generen una seqüència estratigràfica relativa associable a 5 fases o moments diferents que van des del segle II/I aC fins a l'actualitat. Començant des de les evidències més antigues aquestes serien:

Rasa 100 C a l'altura del pavelló 4 i rasa 100 C a l'altura del pavelló Núm. 2.

- Evidències de cronologia d'època tardorepublicana/altimperial romana:

Es documenten dos tipus d'estratigrafia associable a cronologies que anirien entre el segle II/laC i el segle I dC

En primer lloc, en l'extrem nord del pavelló núm. 4, Pavelló de Sant Leopold, a partir d'uns 10/15 centímetres de profunditat en relació al nivell de circulació actual, es detecten diversos nivells amb material ceràmic de cronologia tardorepublicana/alto imperial. Es tracta de dos nivells generals de formació natural, UE 108 i 111 i una bossada, UE 109 amb una certa concentració de ceràmica que podria tenir un origen formatiu més pròxim a un context antròpic.

El primer dels nivells detectat, UE 108, es troba just per sota de la pavimentació d'asfalt de l'Hospital. Es tracta d'un estrat de tonalitat marró fosca i matriu argilosa, que presenta principalment material ceràmic local de tradició ibèrica amb algunes importacions romanes de taula, campaniana A i B i T.S.Sudgàlica i de cuina, comuna itàlica. El fragment de T.S. Sudgàlica marca un *Terminus Post Quem* a partir de Tiberi.

El segon nivell de general detectat, UE 111, apareix a uns 30/40 cm del nivell de circulació actual i està format per argiles taronges amb nòduls de carbonat. Presenta principalment ceràmica i àmfores de tradició ibèrica i, tot i no tenir

ceràmica de taula importada, conté algun fragment informe de àmfora itàlica campana i àmfora africana. El material no es gaire significatiu, però el context general de l'estrat, amb ceràmica majoritàriament ibèrica i la presència d'àmfora itàlica campana, molt pròpia de contextos de finals del II aC i dels primers 2 1/3 del segle I aC permeten hipotetitzar amb una ampla forquilla cronològica tardorepublicana de 2 ½ II aC a I aC.

Per últim, entre aquests dos estrats, UE 108 i UE 111, es localitza la bossada UE 109, que conté alguns fragments ceràmics de tradició ibèrica amb presència de campaniana B. La seqüència estratigràfica i el material ceràmic recuperat fan pensar també en un origen formatiu tardorepublicà en contextos del de 2 ½ II aC a I aC.

Detall de l'estrat Ue 109.

En conjunt, es tracta d'uns nivells que semblen de formació natural, tot i que el material ceràmic que contenen no apareix ni rodat ni erosionat, sinó que sembla tenir una posició primària o, com a molt, una posició pròxima a la seva ubicació original. Aquests nivells tenen una potència d'entre 30 i 40 centímetres en la seva part nord (inici del pavelló de Sant Leopold,) perdent potència quan més cap al sud es documenten. S'estenen aproximadament uns 12 metres cap al sud, desapareixent tot just passada l'escala d'accés al pavelló. A partir d'aquest punt, la presència d'un servei que creua obliquament la rasa fa que es perdin completament, tot i que en la rasa 1000, que transcorre de forma

paral·lela a la rasa 100, aquests nivells s'estenen encara uns metres més al sud.

El segon conjunt d'estrats d'època romana documentats a la rasa 100C es detecten en una petita zona a l'altura de la part central de l'annex sud del pavelló núm.4 (A l'any 2025 aquest annex, que feia les funcions de tanatori, ja no existeix). Són tres estrats, Ue 121, 122 i 124, de composició més antròpica que la dels nivells Ue 108 i 111. Aquests estrats, sobretot el nivell UE 122, contenen petits carbons i una presència de material ceràmic més important, centrada principalment en produccions de tradició ibèrica. Solament es detecta un únic fragment informe d'àmfora itàlica de pasta campana en l'estrat UE 124.

Aquests estrats rebleixen un possible retall o desnivell del terreny, UE 126, que es detecta al tall del perfil est de la rasa, marcant un desnivell molt pronunciat d'uns 50 centímetres, amb una extensió màxima dels possibles nivells amb materials cap al sud d'uns 4,5 metres. Aquests nivells apareixen, aproximadament, a uns 80 cm. de profunditat en relació al nivell de circulació actual i tenen una potència màxima de 65 cm.

Detall de l'estrat Ue 123 i del tall amb la resta de nivells amb materials romans.

Cap al sud de l'annex del pavelló Núm.4, les evidències documentades a la rasa 100C estan associades principalment al conjunt de fonamentacions i estructures vinculades a la fase constructiva del segle XIX, afectant, almenys en la part oberta per la rasa, possibles restes de fases anteriors.

- Inhumacions de tradició cristiana¹³. En el tram inicial de rasa 100 C, a l'altura de l'extrem nord del pavelló núm. 4, Pavelló de Sant Leopold, es documenta una inhumació individual en fossa simple molt arrasada. Es tracta d'una sepultura que apareix gairebé a cota de circulació i que es troba molt afectada per diferents tipus d'actuacions posteriors.

En primer lloc, es veu afectada per algun tipus de rebaix general de la zona, ja sigui anterior a la construcció de l'Hospital o relacionat amb el seu aixecament, que afecta gairebé en la seva totalitat l'alçat de la fossa i també els peus i els terços distals de la inhumació. En segon lloc, la realització dels serveis d'aigua i llum del complex hospitalari, UE 104, fan que es perdi el crani i part del tronc superior. Per últim, durant la realització de la rasa mecànica, es veu afectat la resta del tronc superior de l'esquelet. A aquest alt grau d'afectació de la sepultura, cal sumar-hi el deficient estat de conservació dels ossos. Per tant, de la sepultura solament es conserva d'una forma molt degradada el terç distal de les tíbies i peronés i el terç proximal dels fèmurs d'un individu en connexió.

Es tracta d'una inhumació en fossa simple d'un individu adult de sexe indeterminat, que es disposa en decúbit supí, amb el crani orientat cap a l'oest i els peus cap a l'est.

La descomposició del cadàver es produeix en un espai buit sense determinar, ja que la ròtula esquerra apareix caiguda cap a l'est i la cama dreta sofreix una lateralització generalitzada. De totes formes, l'alt grau d'arrasament de la

¹³ Informació estreta de l'informe de camp de l'antropòloga Paz Balaguer.

sepultura impedeix poder determinar quin tipus de coberta o estructura mantindria l'espai buit durant la descomposició.

Part conservada de la Uf 1.

A nivell cronològic, no hi ha cap element que permeti intentar aproximar el moment de la inhumació. Els únics elements que emmarquen cronològicament la sepultura són: Com a *terminus post quem*, el fet que es troba retallat en els nivells Ue 108, format en el segle I dC. Com a *terminus ante quem*, la l'aixecament de les construccions de la Torre Xifre, realitzades al llarg de la primera meitat del segle XIX. Per tant, es tracta d'un arc cronològic molt ampli. Solament la seva orientació, W/E, permet hipotetitzar amb un possible ritus de tradició cristiana.

- Estructura d'ús agrari amortitzada en la 1 ½ del segle XIX: En l'extrem meridional de la rasa 100C, a tocar de la cantonada SE del pavelló núm.2, denominat de Sant Salvador, es documenta una estructura d'emmagatzematge d'ús agrari. Es tracta d'una sitja, UE 130, que queda amortitzada el moment que es construeixen les estructures de la següent fase evolutiva. Aquestes construccions, que impliquen un clar canvi funcional d'aquests terrenys d'ús agrari, es daten documentalment en una forquilla cronològica de primer meitat del segle XIX, marcant un *Terminus Ante Quem* per a la seva amortització.

La sitja es troba afectada parcialment en la seva part superior per una de les fonamentacions, UE 115, que forma part dels reforços estructurals d'una gran bassa d'aigua. , La solera d'aquesta gran construcció, UE 129, cobreix en planta tota sitja, marcant clarament el seu moment d'amortització.

Sitja UE 130 una vegada detectada i quan es detecta l'encaix que marca el segon segment de l'estructura.

La sitja morfològicament presenta dos segments clarament diferenciats, assolint una profunditat conjunta de 3,6 metres. La part superior presenta una planta circular d'aproximadament 3 metres de diàmetre i una secció cilíndrica que, segons el perfil del tall de la rasa, hauria tingut una profunditat mínima d'1,3 metres. Aquesta estructura retalla dos nivells d'argiles de formació natural, UE 117 i 118, arribant fins al tortorà, punt on fa un encaix, reduint el seu diàmetre i començant pròpiament la segona part de l'estructura. Aquesta té les característiques típiques d'una sitja, amb una boca de planta circular, d'aproximadament 1,7 metres de diàmetre, un cos piriforme amb un diàmetre

màxim d'1,9 metres, una profunditat de 2,3 metres i un fons pla de 80 centímetres.

Sitja UE 130 una vegada excavada

- Edificacions i construccions associades a la Torre Xifrè. Al llarg de la rasa 100C es documenten tota una sèrie de fonamentacions i construccions anteriors a l'aixecament al complex hospitalari, aproximadament des de el punt on finalitza el pavelló núm. 4, Pavelló de Sant Leopold i comença el seu annex (tanatori). Aquestes estructures també es documenten a les rases 100, 400, 1000, 4000 i 1100.

Principalment es tracta de tres tipus de construccions que podrien funcionar per separat o formar part del mateix conjunt, tot i que amb funcionalitats diferents. En la zona de l'annex del pavelló núm. 4 i en el parterre meridional d'aquesta edificació, es documenten algunes fonamentacions, una pavimentació, clavegueres i un pou cec, mes pròpies d'una edificació amb funcions habitacionals. A partir del camí que hi ha entre els pavellons núm.4, Pavelló de Sant Leopold, i núm.2, Pavelló de Sant Salvador, apareixen fonamentacions més potents que van marcant la presència dels angles d'una edificació amb major entitat i que no correspon a la mateixa realitat que les estructures localitzades més al nord.

Detall de les estructures del primer i segon tipus documentades a la rasa 100C

A partir de la porta d'accés al pavelló núm.2, Pavelló de Sant Salvador, es documenta la base d'una construcció de grans dimensions que sembla estar relacionada amb la presència d'una gran bassa d'aigua. Aquesta construcció es documenta a les rases 100C, 400C, 1000 i 4000, i presenta una base molt potent, d'aproximadament 50 mc de gruix, formada per dos tipus d'aparells.

La part superior, pròpiament la pavimentació, UE 128, està formada per la superposició de varies filades de maons quadrangulars de 25x25 cm col·locats plans, tenint una superfície amb un enrajolat de punta. La part inferior, UE 129, de l'estructura està formada per un aparell irregular de pedres mitjanes i petites. En ambdós casos els aparells queden lligats per un abundant morter de calç de tonalitat blanca. Per sota de l'estructura es documenten unes fonamentacions que, amb una orientació NW/SE, semblen donar més estabilitat a l'estructura.

Detall del paviment de la bassa i del conjunt de la solera/paviment durant el procés de desmuntatge.

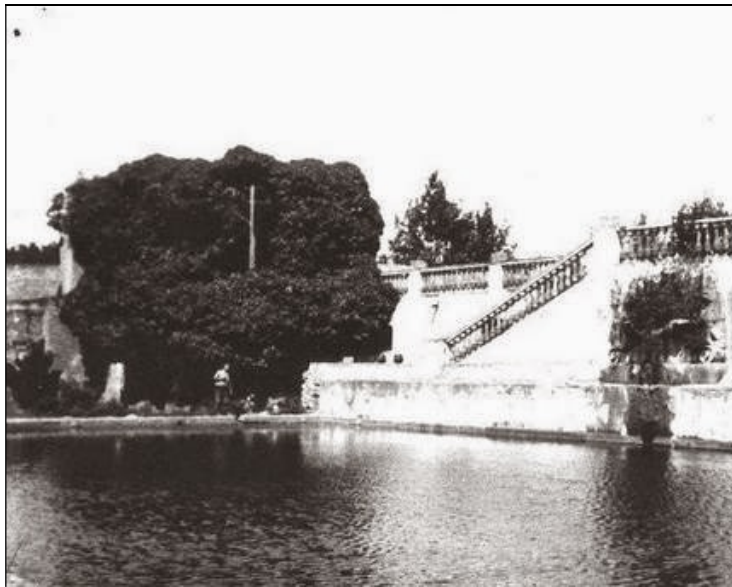
El conjunt de pavimentació i solera es recolza sobre uns reforços estructurals que permeten una millor distribució de les càrregues. Es tracta de dos potents fonamentacions que es localitzen en els límits exteriors de la solera i una tercera que creua amb una orientació NW/SE la part central d'aquesta estructura hidràulica.

Vista als perfils de la rasa 400C de la solera i d'un dels nervis/fonamentació de la solera.

El pendent descendent dels nivells de circulació que es troben al sud del pavelló núm. 2, permeten que es pugui documentar el límit oest d'aquesta estructura a la rasa 400. Està formada per un potent mur de maçoneria amb un parament intern integrat per un aparell regular de maons disposats plans i revestits per un arreoçat hidràulic. L'angulació que presenta aquest revestiment en el tall del perfil nord de la rasa 400, fa pensar que podríem trobar-nos just en el límit NW de l'estructura.

El tipus d'estructura, gran bassa d'aigua, i la cronologia relativa que vincula aquest conjunt de construccions amb la Torre Xifré, permet plantejar que ens trobem davant de la gran bassa d'aigua que apareix en documentació fotogràfica del moment previ a la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, quan la Torre Xifré ja es troba abandonada.

Jardins i bassa d'aigua de Can Xifré. Foto de l'Arxiu Històric de Sant Pau¹⁴

Detall del límit oest (rasa 400C) de la bassa d'aigua.

¹⁴ Fotografia estreta de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2014/08/historia-de-la-torre-xifre.html>

Per finalitzar, comentar que totes les fonamentacions associables a la Torre Xifré localitzades a la rasa 100C i 400C comparteixen unes característiques comuns: En primer lloc l'orientació, les fonamentacions i estructures tenen el mateix tipus de direccions, NW/SE i NE/SW, arribant a formar angles en alguns casos. En segon lloc, el tipus d'aparells emprats en les fonamentacions i sobretot el tipus de morter, molt dur i de tonalitat molt blanca.

Rasa 1000. Rasa perimetral elèctrica que funciona de forma paral·lela a la rasa 100. En el moment que es comença el seguiment gran part d'aquesta rasa ja s'ha e i tapat. Solament queda per obrir el terç meridional, aproximadament des de l'extrem nord del pavelló núm.4, Pavelló de Sant Leopold, fins a l'extrem sud del pavelló núm. 2, pavelló de Sant Salvador. Aquesta rasa continua posteriorment cap a ponent com a rasa 4000. El tram documentat d'aquesta rasa fa aproximadament 65 m. de llarg, per 50 cm d'ample i té una profunditat d'entre 40 i 70 cm.

Part de la rasa 1000 on es documenten els nivells d'època romana.

Les evidències documentades a la rasa 1000 estan en sintonia amb el detectat a la rasa 100, tot i que solament es constaten evidències de tres fases evolutives anteriors a la construcció de l'Hospital de Sant Pau.

En primer lloc, en el tram que va aproximadament entre l'extrem nord del pavelló núm.4 i la zona central de l'annex d'aquesta mateixa edificació, es documenten els nivells d'argiles taronges/vermelloses amb materials ceràmics d'època tardorepublicana detectats a la rasa 100. Aquests estrats apareixen tot just per sota de les pavimentacions de l'Hospital, a uns 20/30 cm de profunditat i es detecten en tota la profunditat assolida per la rasa, que en aquest tram té entre 70 i 90 cm. Per tant, els estrats tenen una potència mínima d'entre 50 i 70 cm.

Detall dels nivells on es documenten els materials tardorepublicans.

Aquests nivells d'època romana s'estenen més al sud que en la rasa 100, ja que les fonamentacions que els afecten, tenen una orientació NW/SE, amb el que apareixen més al nord en la rasa 100 que en la rasa 1000. Cal comentar que la cota assolida per la rasa 1000 no esgota l'estratigrafia romana, per la qual cosa no es pot descartar la presència d'altres nivells d'època romana a una profunditat superior, més si tenim en compte que a la rasa 100 els estrats d'època romana Ue 121, 122 i 124 es detecten a una cota inferior.

Les evidències de la següent fase constructiva documentada a la rasa estan relacionades amb les fonamentacions i estructures subterrànies de les

edificacions enderrocades amb la construcció de l'Hospital. Com en el cas de la rasa 100, es detecten tres tipus d'estructures. Per una part, a partir de la meitat de l'annex del Pavelló 4 es detecta una claveguera, una possible fossa sèptica i algunes fonamentacions. A continuació, una mica abans d'arribar al pavelló núm. 2 es documenten fonamentacions bastant potents, que tenen la mateixa orientació, NW/SE, que les de la rasa 100. Per últim, en el tram final de la rasa, on el rebaix és inferior, solament es pot detectar la solera de la rasa 100, que en aquest cas, no s'arriba a rebaixar en la seva totalitat en molts punts.

Rasa 1100: Rasa radial relacionada amb la instal·lació elèctrica que es realitza entre els pavellons núm. 2 Pavelló de Sant Salvador, i el núm. 4, Pavelló de Sant Leopold. Té el seu inici en la zona on posteriorment passarà el prisma d'instal·lacions i es projecta transversalment cap a l'eix marcat per l'Edifici d'Administració i el Pavelló de Cirurgia. La rasa s'obre al costat nord del camí que hi ha entre els dos edificis, adaptant-se a la seva traça. Fa aproximadament 65 m. de llarg, per 40/50 cm d'ample i té una profunditat que oscil·la entre els 40 i els 50 cm.

Extrem de llevant de la rasa 1100, amb les estructures documentades.

Aquesta rasa dona resultats negatius en gairebé tota la seva traça i solament presenta en el seu extrem de llevant, en la zona on hi ha les escales del tanatori (annex al pavelló Núm. 4), estructures anteriors a la construcció del complex sanitari. Es tracta de les mateixes fonamentacions aparegudes en la rasa 100, a l'altura de la meitat nord del pavelló núm. 2, i en la rasa 1000, a l'altura de la meitat sud del mateix pavelló núm.2. Com ja s'ha esmentat en les altres rases, aquestes fonamentacions tenen una orientació NW/SE, fent que apareguin més al nord quan més cap a l'oest es detecten.

7.2.- SECTOR 2

El sector 2 engloba les diferents actuacions realitzades al costat nord del rectangle format pels pavellons que es projecten paral·lelament a banda i banda de l'eix longitudinal marcat per l'edifici d'administració, el pavelló de Cirurgia i el pavelló Central. Es tracta de les rases realitzades de forma paral·lela a la part septentrional dels pavellons núm. 21, Facultat de medicina, núm. 11, pavelló Central, i núm. 19, menjadors.

Part posterior dels pavellons número 21 i 11.

En aquest sector es realitzen dos tipus de rases, per una part la rasa mecànica del prisma i, per l'altra, la rasa per a la instal·lació elèctrica. En el cas de la primera, quan es comença el seguiment arqueològic, ja s'ha obert un tram,

mentre que en la segona, la rasa ja està feta i tapada. Per tant, en aquest apartat solament es parlarà de la rasa del prisma, que rep la numeració 200.

Rasa 200: Rasa mecànica realitzada de forma esglaonada, per intentar compaginar la seva realització amb les funcions habituals dels pavellons i minimitzar els talls de circulació. Es fa en tres trams diferenciats, que coincideixen en longitud amb la llargària dels tres pavellons que hi donen a aquest lateral. Una vegada realitzades les rases i col·locats els serveis es fan les connexions que han de donar continuïtat als tres trams.

- Tram 200A: Aquest tram de rasa fa 50 m. de llarg, per uns 2,68 metres d'ample amb una profunditat d'aproximadament 1,3 metres. Es realitza amb una orientació E/W i transcorre de forma paral·lela al lateral llarg del pavelló Núm. 21(Facultat de medicina). En el moment que comença el seguiment, aquest tram de rasa ja es troba obert tot i que encara resta per col·locar el prisma de serveis.

Una vegada revisats els talls dels perfils laterals d'aquest tram, es pot considerar que els resultats són negatius. Els nivells documentats es poden agrupar en dos grans paquets. En primer lloc, estratigrafia de formació natural consistent en diferents nivells deposicionals amb molta presència de grava de diferents. En segon lloc, nivells de regulació i circulació associats a la construcció i vida del complex hospitalari, amb la presència de múltiples serveis.

Rasa 200A Vista des del seu extrem oest i des del seu extrem est.

- Tram 200B: Rasa de 46 m. de llarg, per 2,4/2,7 m. d'ample i una profunditat aproximada de 1,4 m. Es realitza amb una orientació E/W i transcorre de forma paral·lela al lateral nord del pavelló Núm. 11, denominat Central o del Convent.

Els resultat obtingut del control arqueològic realitzat en aquesta rasa és negatiu. Es documenten principalment quatre paquets estratigràfics. Per una part, gran part de la rasa retalla l'aflorament rocós de la muntanya, que en la part central i oest de la rasa apareix gairebé a nivell de circulació, mentre que en el seu extrem de llevant es documenta a una cota inferior. Aquest fet indica que el pendent original d'aquest tram del turó seria NW/SE.

El segon paquet es detecta en l'extrem de llevant de la rasa i està format per dos nivells de composició argilosa i tonalitat marró vermellosa de difícil diferenciació. Al nivell inferior es detecta un petit fragment de ceràmica ibèrica molt rodat, mentre que en el superior apareixen també alguns petits fragments de ceràmica vidriada de cronologia moderna.

Rasa 200B des de l'est i detall d'un dels talls de la mateixa rasa on es pot veure l'aflorament rocós.

El tercer i quart grup d'estrats i estructures estan associades al funcionament del complex hospitalari. Es tracta de nivells de circulació molt moderns i de diferents serveis i instal·lacions que tallen els nivells dels dos grups anteriors.

En la part inferior de l'extrem est de la rasa es detecta una fonamentació realitzada amb un aparell irregular de pedres lligades morter de calç blanc que podria estar relacionat amb les estructures de l'Hospital, tot i que també podria formar part d'alguna de les construccions prèvies i que s'amortitzen amb la construcció del recinte.

Rasa 200B des de l'est i detall d'un dels talls de la mateixa rasa on es pot veure l'aflorament rocós.

- Tram 200C: Rasa de 55 m. de llarg, per uns 2,4 metres d'ample i una profunditat aproximada de 1,4 metres. Es realitza amb una orientació E/W i transcorre de forma paral·lela al lateral llarg del pavelló Núm. 19, que entre altres coses fa les funcions de menjador.

Inicialment es realitzen tres sondejos previs a la l'obertura de la rasa. El primer d'ells es fa en l'extrem oest de la futura rasa, en la zona de pas entre el pavelló Núm. 19 i el pavelló Central. L'objectiu és localitzar la volta del passadís subterrani que passa entre aquests dos edificis. Els altres dos sondejos estan relacionats amb la detecció de serveis de forma prèvia a l'obertura de la rasa . El primer d'ells es fa uns metres més a l'est del sondeig que busca detectar la volta del passadís, mentre que el segon es realitza a l'extrem est de la rasa, en la zona on ha de connectar amb l'extrem nord de la rasa 100.

Sondejos localitzats a l'oest de la rasa. Detall de la volta del passadís d'un dels passadissos subterranis.

Els resultats obtinguts del control arqueològic realitzat en aquesta rasa són negatius. Es documenten principalment dos tipus de nivells estratigràfics. En primer lloc, en la part inferior, hi ha un gran paquet format per diferents nivells d'abocament que es detecten en gran part de la rasa i que podrien estar relacionats amb les obres de construcció de l'Hospital. Cal tenir present que aquest tipus de nivells també es detecten en la rasa 100A, que fa angle amb l'extrem est de la rasa 200C. La resta d'estratigrafia detectada seria encara

més moderna i està formada per serveis i nivells de circulació associats a la vida i funcionament de l'Hospital.

Cal destacar que en aquest tercer tram no es detecta l'aflorament rocós documentat a la rasa 200B, fet que, junt amb els grans aportacions de sediment detectades, indicaria una pendent descendent cap a l'est dels nivells previs a la construcció del complex hospitalari i que farien necessari l'aportació de material per la seva regularització. Tampoc es pot descartar que siguin nivells de rebliment d'algun tipus d'actuació relacionada amb l'evolució constructiva de l'Hospital

Rasa 200C vista des de l'est i des de l'oest.

7.3.- SECTOR 3

El sector 3 engloba les diferents actuacions realitzades al costat oest del rectangle format pels pavellons que es projecten paral·lelament a banda i banda de l'eix longitudinal marcat per l'edifici d'Administració, el pavelló de Cirurgia i el Pavelló Central. Es tracta de les rases realitzades en la part de ponent dels pavellons núm. 1, Pavelló de la Puríssima, núm. 3, Pavelló de Nostra Senyora del Carme, núm.5, Pavelló de Nostra Senyora de la Mercé, núm. 7, Pavelló de Nostra Senyora de Montserrat i Núm. 21, Pavelló de la Facultat de Medicina.

En aquest sector es realitzen quatre tipus de rases, per una part la rasa mecànica perimetral del prisma d'instal·lacions, en segon lloc la rasa perimetral elèctrica, en tercer lloc una rasa radial que surt transversalment del prisma fins arribar a l'eix central del recinte i, en quart lloc, un sondeig per a la realització d'un transformador que es realitza a tocar del Carrer de Cartagena. En el cas del segon tipus de rases, quan es comença el seguiment arqueològic ja s'ha fet i cobert la nova instal·lació, amb el que no es pot fer el control de la rasa i per tant, no se li dona un codi numèric. El número 3000 passa a definir la rasa radial que es projecta des del prisma perimetral cap a l'eix central, mentre que el sondeig rep el número 3100.

Rasa 300: Rasa mecànica realitzada en tres trams, per poder compaginar de forma esglaonada les funcions habituals dels pavellons i minimitzar els talls de circulació. Una vegada realitzades les rases i col·locats els serveis es fan les connexions que han de donar continuïtat als diferents trams.

- Tram 300 A: Aquest tram fa 113 m. de llarg, per 2,4/2,7 m. d'ample i té una profunditat que oscil·la entre 1,3 i 1,5 m. Es realitza amb una orientació N/S i transcorre de forma paral·lela a la part posterior dels pavellons núm.1, núm.3, núm. 5 i el parterre que hi ha entre els pavellons 5 i 7, començant en la cantonada del núm.1, a tocar del carrer Cartagena, i arribant a la zona d'accés de la clínica Puigvert. Aquest tram no s'arriba a visualitzar integrament, ja que durant el procés d'obertura de la part nord, es va completant la instal·lació del prisma de serveix i es procedeix al seu cobriment.

Procés d'obertura del tram inferior de la rasa 300A

Els resultats obtinguts del control arqueològic realitzat en aquest tram de rasa són negatius. Es documenten principalment tres realitats estratigràfiques diferenciades. En primer lloc es detecta el tortorà, nivell d'argiles amb carbonats càlcics, que apareix al llarg de tota la rasa. Per sobre d'aquest estrat apareix un altre nivell d'argiles taronges de clara formació natural. Aquests estrats de formació natural apareixen a major alçada quant més cap al nord s'obre la rasa, arribant a detectar-se molt a prop dels nivells de circulació actuals en la zona pròxima a clínica Puigverd. En segon lloc es documenta un estrat de formació natural d'argiles marrons que conté alguns petits fragments de ceràmica vidrada indeterminada i, fins i tot, algun minúscul fragment de ceràmica comuna ibèrica de pasta mixta. Aquest fet indicaria una formació relativament recent. En tercer lloc es documenten les regulacions, nivells de circulació i serveis associables a la vida de l'Hospital.

Part superior de la rasa 300A amb la Fundació Puigverd a la dreta.

- Rasa 300B. Aquest tram fa 30 m. de llarg, per entre 2,5 i 3 metres d'ample i té una profunditat que oscil·la entre 1,3 i 1,35 m. Es realitza amb una orientació N/S i transcorre de forma paral·lela al pavelló núm.7, Pavelló de Nostra Senyora de Montserrat, i el parterre que es troba al nord d'aquesta edificació, marcant el seu límit nord la volta d'un dels passadissos subterranis del recinte hospitalari.

Volta del passadís subterrani que limita la rasa 300B pel nord.

L'estratigrafia documentada és molt similar en tota la rasa, amb una clara presència dels nivells de formació natural. En primer lloc es documenten dos nivells de formació geològica, el tortorà, que aflora en la part baixa de la rasa, i tot just per sobre, uns nivells d'argiles marrons/vermelloses molt netes. En segon lloc es detecten diferents nivells de formació més o menys antròpica, que poden tenir una formació anterior a la construcció de l'Hospital, tot i que en cronologies relativament recents. Per últim es troben les regulacions serveis i paviments associats a la vida de l'Hospital.

Rasa 300B vista des del Sud i des del Nord

- Tram 300C: Aquest tram fa uns 45 m. de llarg, per 2,4 metres d'ample i té una profunditat que oscil·la entre 1,3 i 1,5 metres. Es realitza amb una orientació N/S i transcorre de forma paral·lela al lateral oest del pavelló núm.21 i del parterre que es troba al sud d'aquest edifici, arribant fins al carrer transversal que el separa del parterre nord del pavelló núm. 7.

Els resultats obtingut del control arqueològic realitzat en aquest tram de rasa són negatius. L'estratigrafia documentada és molt similar a la dels trams anteriors. Per tant, la seqüència cronològica dels nivells documentats es reduiria a tres realitats diferents. En primer lloc nivells geològics, en segon lloc

nivells formats amb anterioritat a la construcció del complex hospitalari tot i que de formació natural; i en tercer lloc, nivells associats a la vida de l'Hospital.

Rasa 300C durant l'obertura de l'asfalt i una vegada s'ha rebaixat fins a la cota necessària.

Rasa 3000: Rasa radial que surt transversalment de la rasa 300, en la zona on aquesta es troba a tocar del pavelló núm. 5. La rasa 3000 es projecta cap a l'eix central, format pels edificis d'Administració, el Pavelló de Cirurgia i el Pavelló Central, transcorrent entre els laterals dels pavellons núm. 3, denominat de Nostra Senyora del Carme, i núm. 5, denominat de Nostra Senyora de la Mercè. Cal dir que la rasa no és rectilínia, sinó que fa una ziga-zaga adaptant-se al camí existent entre els parterres de les dues edificacions.

Tram oest i central de la rasa 3000

La rasa fa aproximadament 65 m. de llarg, per 1,4 metres d'ample i té una profunditat aproximada de 1,2/1,4 m. Es realitza amb màquina i té una orientació general aproximada d'E/SW.

L'estratigrafia documentada a la rasa és bastant similar a la detectada a la rasa 300. En primer lloc es detecten els nivells geològics formats pel tortorà i per un nivell d'argiles vermelles que apareix tot just per sobre de l'anterior. Cobrint aquests nivells, es detecten diferents estrats de cronologia moderna/ contemporània i de formació anterior a la construcció de l'Hospital. Es tracta d'uns nivells que semblen de formació natural i en els que solament es documentarien alguns petits fragments de ceràmica vidrada. Per últim, es detecten nivells associats a la vida i funcionament del complex.

Cal destacar que durant l'obertura d'aquesta rasa es localitzen dos unitats funeràries. Al tractar-se d'un seguiment intermitent, la primera inhumació es detecta en l'extrem oest de la rasa 3000, quan aquest tram de ja s'ha obert i la màquina ha seccionat obliquament la part central de la sepultura UF2. Una vegada es comprova que es tracta d'un enterrament, s'amplia l'àrea oberta i es procedeix a la delimitació i excavació de la part conservada.

Posteriorment, i ja amb un control presencial del procés de rebaix de la màquina, es detecta una segona unitat funerària, determinada com UF 3. Aquesta es troba al SW de la primera inhumació, en el tram mig de la rasa.

Unitat Funerària 2¹⁵: Es tracta d'una inhumació en fossa simple amb una orientació W/E. Aquesta sepultura es veu molt afectada per les tasques de realització de la rasa, que secciona tota la zona central de la fossa i l'esquelet.

¹⁵ Informació antropològica estreta de l'informe de camp de l'antropòloga Paz Balaguer.

La sepultura consta de tres unitats estratigràfiques. Un nivell de farciment, UE 3003, que cobreix l'individu, UE 3004, i rebleix i colga la fossa funerària UE 3005. El nivell de rebliment, UE 3003, no presenta cap material que pugui aportar informació respecte a la cronologia de la inhumació

Rebliment fossa i inhumació Uf 2.

Les restes òssies, UE 3004 són les d'un individu sexat com a masculí d'edat juvenil. La posició de l'esquelet és en decúbit supí, amb les extremitats superiors entrecreuades sobre el tòrax i amb el crani orientat cap a l'oest i els peus cap a l'est.

Pel que fa a l'espai de descomposició, el manteniment estricte de l'articulació temporomandibular juntament amb la disposició de les articulacions tarsianes i metatarsianes vindrien a indicar un espai de descomposició colgat.

Detall de la part conservada de ls extremitats inferiors i del tronc superior de la Uf 2.

La fossa, UE 3005, es troba retallada en l'estrat de formació natural UE 3013, constituït per argiles vermelles amb presència de nòduls de carbonat i que precedeix pròpiament al nivell denominat com a tortorà, UE 3099. Morfològicament la part conservada de la fossa presenta una planta rectangular amb els extrems arrodonits, les parets laterals lleugerament divergents i el fons pla. Cal destacar el fet que la fossa té unes dimensions molt ajustades a les mides de l'individu.

Unitat Funerària 3 : Aquesta unitat funerària està formada pels diferents ossos humans que es documenten a l'interior d'una fossa o retall de morfologia irregular. Aquesta fossa no presenta aparentment cap pertorbació posterior que alteri el contingut interior.

La sepultura consta de tres unitats estratigràfiques. Un nivell de farciment gairebé inexistent, UE 3011, que cobreix les restes òssies, UE 3010, i rebleix la mínima part conservada de la fossa UE 3012. El nivell de rebliment, UE 3011, no presenta cap material que pugui aportar informació respecte a la datació de les restes òssies.

Els ossos, UE 3010, documentats a l'interior de la fossa no es troben en connexió anatòmica sinó que apareixen desordenats. L'absència de gran part dels ossos que conformen l'esquelet i la descol·locació de la resta, excepte el

crani que ha tingut un tractament diferenciats, fa pensar en un enterrament de tipus secundari. Aquesta suposició planteja el canvi de ubicació de l'esquelet i el fet de que no conservi part de l'inhumat. Cal destacar que la col·locació del crani es troba a l'extrem oest de la fossa, quedant la resta dels ossos a llevant.

Detall de les dues capes d'extracció dels ossos humans associats a la Uf 2.

A nivell cronològic, els rebliments interiors de les fosses funeràries UF 2 i UF 3 no presenten cap material que pugui aportar informació respecte a la cronologia de les inhumacions. En canvi, els nivells generals que cobreixen ambdues fosses si presenten alguns materials que podrien indicar un possible *terminus ante quem* per a les inhumacions.

Tot i que els nivells que cobreixen ambdues unitats funeràries tenen una numeració diferent, es tracta de la mateixa realitat estratigràfica. Els estrats que cobreixen directament les sepultures, UEs 3002 i 3007, presenten alguns fragments ceràmics que podrien datar la seva formació en una cronologia de finals del XVI o principis del XVII. El segon grup d'estrats, UE 3001 i 3007,

presenta un fragment ceràmic amb orla d'influència francesa que marcaria un *terminus post quem* de 2 ¼ del segle XVIII.

Sondeig 3100: Sondeig manual de 5 m. de llarg per 3,6 m. d'ample i entre 50 i 60 cm. de profunditat. Es realitza a tocar del mur de delimitació del complex hospitalari, a l'altura del Pavelló Núm. 1, denominat de la Puríssima. Aquest rebaix es fa per a la futura construcció d'un transformador que connecta els nous serveis elèctric de l'interior amb el nou cablejat de les rases que també es realitzen en la part exterior del recinte.

Com que la cala no té gaire profunditat, els nivells documentats es redueixen als nivells associats a la vida de l'Hospital i al segon paquet estratigràfic documentat a la rasa 300C, format per un nivell d'argiles marrons de formació natural tot i que de formació recent, segurament XVIII/XIX.

Sondeig 3100 durant la seva realització.

7.4.- SECTOR 4

El sector 4 engloba les diferents actuacions realitzades al costat sud del rectangle format pels pavellons que es projecten paral·lelament a banda i banda de l'eix longitudinal marcat per l'edifici d'Administració, el Pavelló de

Cirurgia i el Pavelló Central. Es tracta de les rases realitzades entre la part meridional dels pavellons núm. 1, Pavelló de la Puríssima, i núm.2, Pavelló de Sant Salvador, i els terrenys que es troben entre aquestes edificacions i la part septentrional de l'edifici d'Administració.

En aquest sector es realitzen tres tipus de rases, per una part la rasa mecànica del prisma, rasa 400, en segon lloc la rasa perimetral per a la instal·lació elèctrica, rasa 4000 i, en tercer lloc, diferents rases elèctriques en diferents punts del sector.

Rasa 400: Rasa mecànica realitzada de forma esglaonada, per intentar compaginar la seva realització amb les funcions habituals dels pavellons i minimitzar els talls de circulació. Es fa en varis segments que s'agrupen a l'hora de fer la descripció en tres trams, dos que afecten els laterals meridionals dels pavellons 1 i 2 i el tercer que afecta transversalment la part baixa del jardí, que forma part de l'eix longitudinal del conjunt d'edificacions integrat per l'edifici d'Administració, el Pavelló de Cirurgia i el Pavelló Central. Una vegada realitzades les rases i col·locats els serveis es fan les connexions que han de donar continuïtat als tres trams.

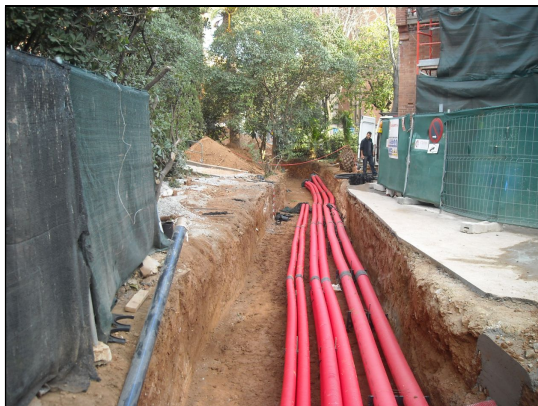
- Tram 400A:.. Es realitza amb una orientació global E/W i transcorre de forma gairebé paral·lela al lateral meridional del pavelló núm.1, denominat Pavelló de la Puríssima, tenint unes dimensions aproximades de 58 metres de llarg per 2,6 metres d'ample i una profunditat d'entre 1,3 i 1,5 m. Es tracta d'una zona enjardinada on la rasa no és lineal i procura evitar els arbres presents.

Aquest segment es va obrint progressivament, sense que es pugui arribar a tenir una visió total tram. No es detecta cap estructura o nivell d'interès arqueològic, per la qual cosa el resultat es pot considerar negatiu. L'estratigrafia documentada al tram 400A varia significativament segons la zona.

Segment de ponent i central de la rasa 400A.

Al terç de llevant es detecten els mateixos nivells que al tram 300A, amb estrats de formació geològica constituïts pel tortorà i argiles taronges, sobre els que es documenta un estrat de formació natural d'argiles marrons amb presència d'alguns fragments de ceràmica i per últim, els serveis i pavimentacions de l'Hospital. En el terç central i de llevant de la rasa l'estratigrafia és més heterogènia, amb presència de bossades i nivells a cotes molt baixes que segurament estiguin associats a la construcció de l'Hospital.

En primer terme el segment central i en segon terme el terç de llevant de la rasa 400A

- Tram 400B:. Rasa que afecta transversalment la part baixa del jardí que forma part de l'eix longitudinal integrat per l'edifici d'Administració, el Pavelló de Cirurgia i el Pavelló Central. Es realitza amb una orientació global E/W, tot i

que amb varis canvis de direcció. Fa aproximadament 49 metres de llarg per entre 2,6 i 3 metres d'ample i té una profunditat que oscil·la entre 1,3 i 1,7 m.

Vista del tram central de la rasa 400B i del segment est d'aquesta rasa.

Es considera que els resultats obtinguts en aquest tram de rasa són positius, ja que en la zona central i de llevant es documenten uns nivells de circulació i restes d'una pavimentació d'una fase anterior a la construcció de l'Hospital. Segurament es tracta d'estructures i nivells associables al mateix moment cronològic en que es realitzen les fonamentacions detectades a les rases 400C i 100C i que formarien part del conjunt d'edificacions i construccions de la Torre Xifré.

La rasa s'obre en dos trams i dos moments diferents, per evitar de tallar la comunicació des de l'edifici d'Administració cap a la part alta del recinte. En primer lloc es busca la volta del passadís subterrani que, amb una orientació N/S, marca l'eix axial dels pavellons modernistes. Una vegada descobert es comença a obrir cap a llevant, en direcció al lateral sud del Pavelló de Sant Salvador. Durant el procés d'obertura es localitza un nivell de circulació/pavimentació horitzontal format per morter de calç que s'estén des de la volta central fins a les proximitats d'aquest pavelló, on la pendent descendent de la pavimentació actual i la construcció de l'edifici fa que s'acabi perdent. La

seva projecció fa penar en que hauria d'estar relacionat construccions localitzades en la rasa 400C i 100C.

Nivell de circulació (marcat en blau) detectat en la rasa 400B

Aquesta pavimentació presenta estructures associades. En la zona pròxima a la volta es registra una possible canal o sèquia de secció trapezoïdal d'uns 50 cm de profunditat i 2,5 metres d'amplada que presenta una base pavimentada amb un enrajolat de rajoles rectangulars disposades a trencajunt i unes parets divergents també revestides amb el mateix tipus d'aparell. Uns metres cap a l'est es localitzen al tall del perfil nord dos estructures seccionades formades per un aparell regular de maons lligats amb morter de calç blanc que semblen recolçar-se en la pavimentació, tot i que no es pot determinar la seva funcionalitat.

Estructura transversal pavimentada localitzada en la rasa 200B i detall de la pavimentació

Nivell de circulació amb restes de possibles estructures quadrangulares associades.

Per últim, quan s'obre el tram de rasa a ponent de la volta també es localitza una mínima part del nivell de regularització, tot i que en aquest cas no es projecta més enllà d'uns pocs metres.

Possiblement aquest conjunt d'estructures estiguin associades a les obres que va fer José Xifré entre el 1833¹⁶, any en que compra la finca i el 1856, any

¹⁶ Josep Xifré compra al 1833 la Torre Milans, tot i que no es registra davant el notari José Ponsa fins al 1853. En aquest temps procedeix a realitzar múltiples obres de reforma i millora, com queda reflectir en l'obra de Victor Balaguer: Guia de Barcelona a Granollers por el Ferrocarril de 1857.

de la seva mort, a l'antiga Torre Milans per convertir-la en un en un lloc d'esbarjo.

En primer terme la part central del tram i en segon terme el terç de llevant del mateix tram.

- Tram 400C: Es realitza amb una orientació E/W i transcorre de forma gairebé paral·lela al lateral meridional del pavelló Núm.2, denominat Pavelló de Sant Salvador. Aquesta rasa fa 63 m. de llarg per 2,4/2,6 metres d'ample i té una profunditat que oscil·la entre 1,4 i 1,6 m.

Vista de la rasa 400C des de ponent i detall del tall interior de la rasa en la zona central d'aquest tram.

Es considera que la rasa té uns resultats positius al documentar-se en el seu terç de llevant la continuació de la solera documentada a la part final del tram

de rasa 100C i a les rases 1000 i 4000. Es tracta d'una estructura molt potent d'aproximadament 50 mc de gruix, formada per dos tipus d'aparells, en la part superior varies filades de maons col·locats plans, mentre que en la part inferior, l'estructura està formada per un aparell de pedres irregulars. En ambdós casos els aparells queden lligats per un abundant morter de calç de tonalitat blanca.

El conjunt de pavimentació i solera es recolza sobre uns reforços estructurals que permeten una millor distribució de les càrregues. Es tracta de dos potents fonamentacions que es localitzen en els límits exteriors de la solera i una tercera que creua amb una orientació NW/SE la part central d'aquesta estructura hidràulica.

Vista als perfils de la rasa 400C de la solera i d'un dels nervis/fonamentació de la solera.

El pendent descendent dels nivells de circulació que es troben al sud del pavelló núm. 2, permeten que es pugui documentar el límit oest d'aquesta estructura. Està formada per un potent mur de maçoneria amb un parament intern integrat per un aparell regular de maons disposats plans i revestits per un arreoçat hidràulic. L'angulació que presenta aquest revestiment en el tall del perfil nord de la rasa 400, fa pensar que podríem trobar-nos just en el límit NW de l'estructura.

Detall del límit oest (rasa 400C) de la bassa d'aigua

El tipus d'estructura, gran bassa d'aigua, i la cronologia relativa que vincula aquest conjunt de construccions amb la Torre Xifré, permet plantejar que ens troben davant de la gran bassa d'aigua que apareix en documentació fotogràfica del moment previ a la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, quan la Torre Xifré ja es troba abandonada.

En els terços central i oest es detecten diferents nivells de circulació associats a aquesta construcció i que segurament, estan relacionats amb els nivells detectats en el tram 400B.

Rasa 4000. Rasa perimetral elèctrica que funciona de forma paral·lela a la rasa 400 en el seu terç de llevant, finalitzant el seu traçat en les immediacions del pavelló núm. 12, Pavelló Sant Jordi. Aquesta rasa fa aproximadament 10 m de llarg, per 0,5 metres d'ample i té uns 40/60 cm de profunditat.

Es considera que la rasa té resultats positius al detectar-se una estructura d'interès anterior a la construcció de l'Hospital. Es tracta de la mateixa solera

documentada a la rasa 100C, 400C i 1000 i que es pot relacionar amb una gran bassa de'aigua de la Torre Xifré.

Vista de la rasa 4000 amb la solera retallada als perfils.

Rases 4100, 4200, 4300 i 4400: Es tracta de quatre trams de rasa oberts en la zona que quedaria entre el Pavelló d'Administració, el Pavelló núm. 1, denominat de la Puríssima, i el pavelló núm. 13, denominat de Santa Apol·lonia.

Aquestes rases tenen dimensions i orientacions diferents, però en cap d'elles es documenten nivells o estructures amb interès arqueològic.

Detall de la rasa 4100 i 4200.

Detall de la rasa 4300 i 4400.

Rasa 4500: Rasa radial relacionada amb la instal·lació elèctrica que va de la zona central de la rasa 400c, que transcorre paral·lela al pavelló núm. 2, fins a l'antic accés al servei d'Urgències de l'Hospital, que es trobava ubicat a tocar del carrer de Sant Antoni M. Claret.

Aquesta rasa fa aproximadament 18,5 m. de llarg per 60/70 cm d'ample i assolix profunditats de fins a 1,40 m. Es considera que els resultats obtinguts de la realització d'aquesta rasa són negatius. De totes formes, cal destacar la detecció de materials ceràmics romans, tot i que pel vist als talls de la rasa, sortien barrejats amb materials molt posteriors, amb el que es pot considerar que no es troben en la seva posició primària i formen part de remocions posteriors.

Vista de la rasa 4500 des del nord. Detall de l'extrem meridional de la rasa.

7.5.- SECTOR 5

El sector 5 engloba les diferents actuacions realitzades en els espais que queden al nord i al sud del pavelló de Cirurgia, el qual forma part de l'eix longitudinal marcat per l'edifici d'Administració i el pavelló núm. 11, denominat Pavelló Central o del Convent. Es tracta de diferents sondejos realitzats en els carrers que envolten aquests espais centrals enjardinats. Es pretén descobrir les voltes de les galeries subterrànies que connecten els diferents pavellons en els segments en que aquestes passen per sota dels carrers. L'objectiu és protegir les voltes amb un encofrat de formigó forjat, per evitar que es puguin enfonsar amb el pas de la maquinària pesada que està treballant en el condicionament dels diferents pavellons.

Es realitzen diverses rases i sondejos, però solament es controlen i registren els sis primers sondejos, denominats 5100, 5200, 5300, 5400 i 5500, i 5600, ja que les rases es ceneixen a la zona de les voltes i tota l'estratigrafia rebaixada està relacionada amb els nivells constructius d'aquestes estructures subterrànies.

Sondeig 5100: Sondeig realitzat en el jardí superior de l'eix longitudinal format pels edificis d'administració i el pavelló núm. 11. Aquest sondeig en concret, es realitza tot just al davant del pavelló núm.7, denominat Pavelló de la Mare de Deu de Montserrat, té planta rectangular i fa aproximadament 5 m. de llarg per 4 m. d'ample, assolint una profunditat que oscil·la entre els 30 cm de la part superior de la volta i els 60/70 dels laterals.

Sondeig 5200: Sondeig de planta irregular ,tot i que de tendència rectangular, que fa aproximadament 9,6 metres de llarg per 4 metres d'ample i té una profunditat que oscil·la entre els 50 i els 90 cm. Es realitza en la cantonada NW de l'espai enjardinat que hi ha entre el pavelló de Cirurgia i el pavelló núm. 11.

Detall del sondeig 5200 amb la volta de la galeria subterrània.

Tots els estrats estrets per la màquina estan relacionats o amb els nivells que cobreixen la volta i regularitzen el terreny o amb els nivells de circulació posteriors a la regularització.

Sondeig 5300: Sondeig de planta irregular, tot i que de tendència rectangular que es realitza a tocar del sondeig 5200. Si el primer afecta el carrer que circumval·la plaça, el segon afecta al carrer que surt d'aquest punt i es projecta cap a l'oest, entre els pavellons Núm.7 i Núm. 21, formant una "L" amb el sondeig 5200. El sondeig fa aproximadament 9 m de llarg per 4'7 m. d'ample amb una profunditat que va dels 45 cm de la part central de la volta fins a 1,05 m. dels extrems.

Detall del sondeig 5300 amb la volta de la galeria subterrània.

Tots els estrats estrets per la màquina estan relacionats o amb els nivells que cobreixen la volta i regularitzen el terreny o amb els nivells de circulació posteriors a la regularització.

Sondeig 5400: Sondeig realitzat en el jardí superior de l'eix longitudinal format pels edificis d'Administració i el pavelló núm. 11. Aquest sondeig es realitza just al davant del pavelló núm. 11, denominat Pavelló Central i té unes dimensions de 5 m. de llarg per 4 m. d'ample i una profunditat que en la part superior de la volta és de 35 cm i en el lateral entre 35 i 50 cm,

Vista del sondeig 5400 i detall de la part descoberta de la volta en aquest sondeig.

Sondeig 5500: Sondeig que es realitza en el jardí superior de l'eix longitudinal format pels edificis d'administració i el pavelló Núm. 11. Aquest sondeig es realitza en la cantonada NE de l'espai enjardinat superior que hi ha entre el pavelló de Cirurgia i el pavelló Núm.11 i fa aproximadament 9 m de llarg per 4,5 m d'ample, assolint una profunditat que en la part superior de la volta és de 35 cm i en el lateral arriba als 80cm.

Detalls de la part de la volta descoberta durant la realització del sondeig 5500.

Tots els estrats estrets per la màquina estan relacionats o amb els nivells que cobreixen la volta i regularitzen el terreny o amb els nivells de circulació posteriors a la regularització.

Sondeig 5600: Sondeig rectangular 4,75 metres de llarg per 4,2 metres d'ample i una profunditat d'entre 50 i 70 cm, que es realitza en el jardí inferior

de l'eix longitudinal format pels edificis d'Administració i el pavelló núm. 11. Aquest sondeig es realitza davant de la porta d'accés al pavelló núm. 2, denominat Pavelló de Sant Salvador.

Tots els estrats estrets per la màquina estan relacionats o amb els nivells que cobreixen la volta i regularitzen el terreny o amb els nivells de circulació posteriors a la regularització.

Vista del sondeig 5600 i detall de la part descoberta de la volta en aquest sondeig.

7.6.- SECTOR 6

El sector 6 engloba les diferents actuacions realitzades a la vorera del carrer Cartagena i al xamfrà que la uneix amb el Carrer de Sant Antoni M. Claret. Es tracta de dos tipus de rases relacionades amb la instal·lació elèctrica de mitja tensió i un sondeig relacionat amb el prisma d'instal·lacions. En primer lloc hi ha la rasa perimetral que es realitza de forma paral·lela al mur de tancament del complex, 6000. En segon lloc les diferents rases radials que es projecten de forma transversal al carrer. Per últim, en tercer lloc, un sondeig quadrangular relacionat amb la construcció del prisma d'instal·lacions.

Rasa 6000. Rasa perimetral que es realitza en el carrer Cartagena i en el xamfrà d'aquest mateix carrer amb el del carrer de Sant Antoni M. Claret.

- Tram de Cartagena: La rasa comença aproximadament a l'altura de la finca núm. 331 de la vorera del altre costat del carrer i i continua fins a la cantonada del xamfrà, on es troba l'accés principal al complex hospitalari. La rasa té una orientació NW/SE i fa aproximadament 104 m. de llarg per 50/60 cm d'ample amb una profunditat que oscil·la entre els 1,2 m. de l'extrem nord fins als 60 cm de l'extrem sud.

Rasa 6000 vista des del seu extrem nord i en la seva part central.

La gran presència de serveis al llarg de tota la vorera del carrer fa que en primer lloc es realitzin petites rases transversals per localitzar els serveis existents i comprovar la seva disposició en diferents punts de la vorera. Una vegada detectats, s'obre la rasa seguint la possible traça d'aquells serveis que es trobin a una cota suficientment baixa com per poder col·locar la nova instal·lació. Per tant, els resultats arqueològics són negatius, ja que solament es documenten rebliments de serveis anteriors i en alguns punts, possibles rebliments associats a la construcció del mur de delimitació del complex hospitalari i del propi mur de ponent de l'edifici d'administració.

Cal destacar que la rasa, en part del seu traçat, es realitza a tocar de les edificacions de l'Hospital, amb el que es pot veure la part inferior del parament exterior del mur de l'edifici d'Administració i les fonamentacions dels murs de tancament del recinte. Durant les tasques d'obertura de la rasa, s'afecten en alguns punts els basaments dels pilars de la reixa que delimita els jardins d'accés al Pavelló d'Administració i les fonamentacions del mur de tanca del recinte hospitalari..

Detall del parament exterior dels murs i dels basaments dels pilars de les reixes.

- Tram del xamfrà del carrer Cartagena amb el carrer de Sant Antoni M. Claret: Aquest tram transcorre amb una orientació E/W pel costat exterior de la reixa d'accés a l'hospital. La rasa fa 22 m. de llarg per 40/50 cm. d'ample amb una profunditat inferior que no supera en cap punt el 40/50 cm.

Com en el costat del carrer de Cartagena els resultats també són negatius amb el que com a únic element destacable hi ha la detecció dels basaments dels pilars que sustenten les reixes d'accés al complex.

Detall de les fonamentacions dels pilars que emmarquen l'accés principal a l'Hospital.

Rases 6100, 6200: Es tracta de dues rases realitzades en la vorera del carrer Cartagena i que transcorren transversalment al sentit del carrer. Es realitzen de forma prèvia a l'execució de la rasa longitudinal 6000 i tenen l'objectiu de detectar els diferents serveis existents a la vorera, per determinar el punt per on ha de fer-se la trinxera del nou servei. Ambdues donen resultats negatius.

Rasa 6300: Es tracta d'una rasa manual en forma d'el·lipse oberta en l'extrem nord de la rasa 6000. El costat que queda a tocar del mur fa 3,8 m de llarg per 60 cm d'ample i uns 80 cm. de profunditat, mentre que la que creua transversalment part del carrer Cartagena, fa 1,8 metres de llarg, tenint la mateixa amplada i profunditat que l'anterior. Aquesta rasa funciona amb el sondeig 3100, realitzat a l'altre costat del mur perimetral del recinte hospitalari, connectant tota la xarxa elèctrica instal·lada en el costat exterior, amb la de l'interior.

Detall de les rasa 6300 i el sondeig 6400

Els resultats obtinguts en la rasa 6300 són negatius i solament es pot destacar la detecció de la fonamentació del mur perimetral de l'Hospital i alguns nivells del reblliment de la seva trinxera constructiva.

Sondeig 6400: Es tracta d'un sondeig mecànic realitzat en la vorera del carrer Cartagena, a l'altura de la porta d'accés al complex. El sondeig fa aproximadament 8,3 m. de llarg per 4,3 m. d'ample i té una profunditat que no supera els 50 cm.

Els resultats són negatius i solament es detecten nivells associats als serveis que transcorren per la vorera i els nivells de regularització, preparació i pavimentació de la pròpia vorera.

7.7.- SECTOR 7

El sector 7 engloba les diferents actuacions realitzades a la vorera del carrer de Sant Antoni M. Claret. Es tracta de tres tipus de rases relacionades amb la instal·lació elèctrica de mitja tensió. En primer lloc hi ha la rasa perimetral que es realitza de forma paral·lela al mur de tancament del recinte hospitalari, 7000. En segon lloc, les diferents rases radials que es projecten de forma transversal al carrer, 7100 i 7200. Per últim, en tercer lloc, hi ha un altre tram de rasa que

transcorre paral·lelament al circuit generat per la rasa perimetral 7000, tot i que a tocar del voral de la vorera i que rep el número 7300.

Rasa 7000. Rasa perimetral que es realitza en el carrer de Sant Antoni M. Claret i que és la continuació de la rasa 6000. Comença en la cantonada inferior del xamfrà amb Cartagena i es projecta paral·lelament al complex fins aproximadament a l'altura del carrer de la Independència, que coincideix amb un dels accessos a l'Hospital. La rasa té una orientació NW/SE i fa 220 m. de llarg per 40/50 cm. d'ample amb una profunditat que oscil·la entre 30 i 60 cm.

Rasa 7000 a l'altura de l'accés principal i a partir de l'antiga entrada d'Urgències a l'Hospital.

Com en el cas de la rasa 6000, primer es fan unes rases que tallen transversalment el carrer, rases 7100 i 7200, per veure els serveis existents als carrers. Posteriorment es fa la rasa principal, 7000, aprofitant zones on altres serveis anteriors apareixen a una cota suficientment baixa com per poder col·locar el nou servei. Per tant, els resultats arqueològics són negatius, ja que

solament es documenten rebliments de serveis anteriors i regularitzacions i afectacions pròpies de l'evolució de la vorera del carrer..

Rases 7100 i 7200: Es tracta de dues petites rases realitzades de forma transversal a la direcció del carrer de Sant Antoni M. Claret. Es realitzen per poder detectar la col·locació i profunditat dels serveis existents, amb l'objectiu de poder obrir la rasa principal en un punt on es pugui col·locar el servei. Ambdues donen resultats negatius.

Detall de la rasa 7100 i vista de la ubicació de la rasa 7200

Rasa 7300: Rasa que transcorre paral·lelament al circuit generat per la rasa perimetral 7000, tot i que a tocar del vorell de la vorera. Es tracta d'una petita rasa de aproximadament 5 m. de llarg, per 40/50 cm. d'ample, que assoleix profunditats d'un metre en la seva meitat oest i 1,5 metres en la meitat est. No es detecten evidències arqueològiques d'interès als talls de la rasa.

Detall del procés de realització de la rasa 7300.

7.- VALORACIONS

En aquest apartat es fa una valoració dels resultats obtinguts durant el control arqueològic intermitent que s'ha dut a terme de les obres en paral·lel de dos projectes de reforma i readaptació dels serveis dels edificis històrics de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Aquestes actuacions han implicat l'afectació del subsòl i el consegüent control arqueològic de l'execució dels diferents tipus de rases i sondejos realitzats, tant dintre del recinte de l'antic complex sanitari, com en el seu perímetre exterior. Aquest seguiment arqueològic es comença quan ja s'han realitzat una part de les rases dels dos projectes i **consisteix en una revisió periòdica de l'evolució de l'obra.**

Per una part s'ha realitzat una gran rasa mecànica per a la col·locació d'un prisma d'instal·lacions al voltant del perímetre exterior dels pavellons que es projecten paral·lelament a banda i banda de l'eix longitudinal marcat per l'edifici d'administració, el Pavelló de Cirurgia i el Pavelló Central. Per una altra part hi ha el segon projecte d'actuació amb diferents tipus d'actuacions com el desmuntatge de les antigues instal·lacions i la desviació de diferents serveis. Dintre de l'amplia varietat de feines que comporta aquest projecte, es realitza una nova instal·lació elèctrica soterrada, que implica l'excavació de diferents rases. Es tracta de rases i cales fetes manualment, que afecten tant l'interior del recinte hospitalari com dos dels carrers que el limitem, el de Cartagena i el de Sant Antoni M. Claret.

Una vegada finalitzat el control arqueològic de les diferents rases obertes per l'execució d'aquests projectes, s'ha constatat la presència d'evidències d'interès arqueològic anteriors a la construcció de l'Hospital. Es tracta d'estructures i nivells que denoten la utilització d'algunes de les zones del

recinte de l'Hospital per diferents funcions al llarg del temps. Aquesta activitat s'ha pogut evidenciar principalment en l'angle SE del conjunt d'edificis històrics modernistes, concretament al lateral de llevant dels Pavelló de ,Sant Leopolt, núm.4, i al lateral de llevant i meridional del Pavelló de Sant Salvador, núm. 2. També han aparegut restes d'interès en la zona central del costat de ponent del conjunt d'edificacions, concretament, en la zona que hi ha entre els pavellons de la Mare de Deu del Carme, núm. 3 i Mare de Deu de la Mercè, núm. 5.

Cal tenir present que els terrenys on es construeix l'Hospital tenien i encara conserven una certa pendent descendent N/S, fet que va implicar diferents tipus de remocions de terra per a la construcció de l'Hospital de la Santa Creu Sant Pau, afectant d'una manera molt important el subsòl de la zona. A la pròpia construcció dels edificis i els seus semisoterranis, cal sumar la presència de les galeries subterrànies i els serveis que han permès el propi funcionament de la instal·lació sanitària. Tot i aquesta afectació del subsòl s'han documentat diferents estructures i nivells, que marquen una seqüència estratigràfica relativa que es pot agrupar en cinc fases o moments diferents. Començant des de les evidències més antigues aquestes serien:

Evidències de cronologia d'època romana tardorepublicana/altoimperial:

En la zona que queda delimitada pels pavellons de Sant Salvador, núm. 2 i Sant Leopolt, núm. 4, a ponent, i l'edifici de l'Església núm. 14, a llevant, s'ha detectat estratigrafia associable a cronologies que abastarien un arc cronològic formatiu comprés entre els segles II/I aC i el I dC

S'han documentat dos tipus d'estratigrafia. En primer lloc, nivells de formació natural amb presència principalment de material ceràmic de tradició ibèrica amb algunes importacions romanes (campaniana A i B, T.S. Sudgàlica, àmfora itàlica...). Aquests nivells tenen una potència d'entre 30 i 50 cm i apareixen tot just per sota dels nivells de circulació actual. Cal destacar que els materials ceràmics no es troben ni erosionats ni rodats, per la qual cosa sembla que es

apareixen en una posició primària o, com a molt, una posició pròxima a la seva ubicació original.

En segon lloc s'han localitzat nivells de formació més antròpica. Es tracta, per una part, d'una petita bossada documentada entre els dos estrats de formació natural abans mencionats i que, com element més destacat conté una vora de campaniana B de la forma Lamb.5 (F: 2253) Per l'altra, uns metres més al sud, en la zona que queda a tocar de l'annex de l'edifici 4, s'han documentat diferents nivells de clara formació en contextos antròpics. Es tracta de tres nivells amb ceràmica i àmfora de tradició ibèrica i amb un únic fragment d'àmfora campana. Aquests estrats rebleixen un possible retall o desnivell del terreny molt pronunciat que es detecta al tall del perfil est de la rasa 100C. Aquets nivells quedaven molt localitzats en la zona en la qual es detecten i apareixen, aproximadament, a uns 80 cm. de profunditat en relació al nivell de circulació actual, tenint una potència màxima detectada al fons de la rasa d'uns 65 cm.

L'any 2010, l'arqueòloga Isabel Pereira, va documentar 5 sitges en lla seva intervenció a l'interior de l'Hospital de Sant Pau (087/10). Aquestes es trobaven en zones molt pròximes als nivells romans detectats en aquest seguiment i tenien una cronologia que anava del segle III aC fins al segle I aC. Aquest fet, podria fer pensar que els nivells antròpics que reblen un possible retall localitzat al perfil, podien haver format part del farciment d'una sitja.

La presència d'aquests nivells fa pensar en la possible l'existència d'una petita unitat d'explotació agrícola o assentament rural, ja sigui en aquesta mateixa zona o en les proximitats, en cronologies d'època tardorepublicana. Pels materials recuperats, sembla que ens trobarien davant d'unes estructures en la plana de clara tradició ibèrica.

Inhumacions: En dos punts de l'Hospital molt distanciat entre ells, es documenten tres unitats funeràries aïllades de les quals no es pot dependre cap tipus d'interrelació entre elles, ni determinar una possible cronologia.

La primera d'elles, Uf 1, es troba ubicada a tocar de la part de llevant del pavelló núm. 4, mentre que les Uf 2 i Uf 3 apareixen en els terrenys que hi ha entre els pavellons 3 i 5, a l'altre costat de l'Hospital.

Es tracta de sepultures que presenten tipus de ritual diferents i que solament comparteixen l'orientació de la inhumació, amb la capçalera cap a l'oest i els peus cap a l'est. La Uf 1 es considera un enterrament primari amb un possible contenidor (tipus taüt). La Uf 2 també és considerada un enterrament primari, tot i que realitzat en una fossa simple de morfologia rectangular i amb una descomposició del cadàver en un espai colmatat. En últim lloc, la Uf 3, es considera un enterrament secundari, amb una recol·locació parcial de part d'un esquelet en una nova ubicació. Solament el crani sembla ben disposat, mentre que la resta dels ossos detectats es troben desplaçats.

Cronològicament, només hi ha alguns elements que poden acotar mínimament el possible arc cronològic. Per una part, la Uf 2 i Uf 3 tindrien un *terminus ante quem* de finals del XVI o principis del XVII, ja que queden cobertes per un nivell de sediment amb alguns fragments ceràmics que no semblen posteriors a aquest arc cronològic. Quant a la Uf 1, té un *terminus ante quem* del segle I dC, ja que es troba retallada en un nivell format en època romana i amb presència de *sigillata* sud-gàlica. Un altre element interessant, tot i que gens definidor, és l'orientació de les sepultures, W/E, que sol estar associada a ritus cristians anteriors a la pràctica d'ubicar els morts al voltant dels cementiris parroquials.

Estructura d'ús agrari amortitzada a la 1 ½ S.XIX: A tocar de l'angle SE del pavelló núm.2, es documenta una estructura d'emmagatzematge d'ús agrari.

Es tracta d'una sitja que queda amortitzada en el moment que es construeixen les estructures de la següent fase evolutiva. Aquestes construccions, datades en la primera meitat del segle XIX, afecten la part superior de la sitja, que encara estava en ús en el moment de la reforma d'aquesta zona. Es tracta d'una sitja de grans dimensions, amb dues parts ben diferenciades, una superior de secció cilíndrica i una inferior, de forma més piriforme i amb el fons pla.

Edificacions i construccions de la Torre Xifré (1 ½ del segle XIX fins a inicis del segle XX): Es tracta de tota una sèrie d'estructures amortitzades amb la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Es detecten principalment a l'angle SE del conjunt d'edificis històrics en la zona que queda pròxima al carrer de Sant Antoni M. Claret, documentant-se la seva presència en gairebé totes les rases d'aquesta zona. Les principals estructures es detecten en l'entorn de dos dels pavellons, Pavelló de Sant Leopold, rases 100C i 1100 i el Pavelló de Sant Salvador, rases 100C, 400B, 400C, 1000, 1100 i 4000.

En el moment en que es comencen a detectar aquestes estructures, el Servei d'Arqueologia ens indica que no tenen interès patrimonial i que no és necessària la seva documentació. És per aquest motiu que, solament es registra fotogràficament el seu procés de desmuntatge i solament se li dona UE a aquelles construccions que afecten altres nivells o estructures anteriors.

El conjunt de fonamentacions, pavimentacions, canalitzacions, clavegueres, pous cecs, nivells de circulació... que es detecten en les diverses rases sembla que es poden associar amb la Torre Xifré i les millores que va realitzar el seu propietari entre el 1833 fins al 1856.

La Torre Xifré és l'antiga Torre Milans i va ser adquirida per Josep Xifré Casas al 1833, tot i que no es va registrar la compra davant del notari José Ponsa fins

al 1853. Aquesta propietat es convertirà en la seva residència fins al moment de la seva mort, l'any 1856. Va dedicar molts diners i temps en reformar-la i millorar-la essent coneguda en aquell temps pels seus jardins i la seva sumptuositat com queda reflectit a l'obra de Victor Balaguer: Guia de Barcelona a Granollers por el Ferro-carril de 1857.

*“Aquella casa blanca que veis asomar allá en la falda de la montaña, es la llamada torre de Milans, propiedad hoy de D. José Xifré, quien esta haciendo en ella grandes mejoras para convertirla en un delicioso sitio de recreo....”*¹⁷

Bonaventura Bassegoda va recollir un testimoni oral del testimoni d'un dels fills de Pròsper de Bofarull, arxiver i administrador de Josep Xifré Downing, fill únic d'en Xifré Casas, on parlava de la visita del Xifré Downing a la finca temps després de la mort del seu pare. Es interessant veure com parla dels jardins de la finca i també, com indica la rapida degradació les pròpies edificacions en uns pocs anys. No cal oblidar que part de la façana de la Torre Xifré quedava afectada per la futura obertura del carrer Coello (actual quedar afectada per l'obertura del Carrer Sant Antoni Maria Claret)

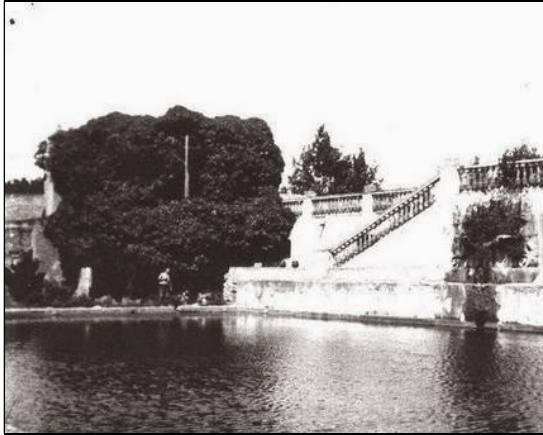
*“El entonces joven Bofarull tuvo ocasión de recorrer la finca en toda su extensión, y aun de cazar en el antiguo bosque de la parte alta. De la puerta principal partía la avenida central del parque, de unos cuatro metros, que permitía el paso de los coches y carros de la finca, y tenía, a ambos lados, la parte más frondosa. En este parque había la vieja casa que se arruinó, y luego la capilla, dando frente a una plaza con un estanque circular, teniendo a su derecha los árboles frutales...”*¹⁸

Per tant les construccions localitzades en les rases, podria formar part d'aquesta realitat d'edificacions, estructures associables als jardins.. Pel que es veu a la foto

¹⁷ Informació estreta de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2010/12/hospital-de-sant-pau.html>

¹⁸ Informació estreta de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2010/12/hospital-de-sant-pau.html>

La principal construcció localitzada durant el seguiment és una gran bassa d'aigua que es detecta a es rases 100C, 400C, 1000 i 4000 i que apareix en documentació fotogràfica del moment previ a la construcció de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, quan la Torre Xifré ja es troba en aquell procés d'abandó

Jardins i bassa d'aigua de Can Xifré. Foto de l'Arxiu Històric de Sant Pau¹⁹ i limit bassa localitzada davant del Pavelló de San Salvador

Just al nord d'aquesta bassa i seguint la seva orientació, es detecta una sèrie de fonamentacions força potents que arriben a formar angles entre elles i haurien d'estar relacionades amb una edificació important o de grans mides. Aquestes fonamentacions es detecten a la rasa 100C a la rasa 1000 i a la rasa 1100 i no es pot determinar la seva funcionalitat. De totes formes, veient les foto que apareix a continuació, i considerant que Travessera de Gràcia és el camí que es troba a l'esquerra de les edificacions mig enderrocades de la Torre Xifré, podrien arribar a formar part del sistema de terrasses que es veuen just al darrere i a dreta de la bassa

¹⁹ Fotografia estreta de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2014/08/historia-de-la-torre-xifre.html>

Traversera de Gràcia amb la bassa i l'església de Can Xifré en un moment en que ja hi ha edificacions enderrocades o en procés d'enrunament. Foto de l'Arxiu Històric de Sant Pau²⁰

Una miqueta més al nord, es detecten unes altres fonamentacions, una pavimentació, clavegueres i un pou cec. Es localitzen al segment nord de la rasa 100C o de la rasa 1000 i semblen més pròpies d'una edificació amb funcions habitacionals o de servei. .

Per últim, a l'oest de la bassa d'aigua, es detecten uns paviments de morter de calç i una possible canal que amb una orientació N/S creu longitudinalment per la zona central dels jardins que es troben entre l'Edifici d'Administració i el Pavelló de Cirugia. Aquestes estructures semblen formar part d'un espai obert, però clarament urbanitzat. El paviment es projecta cap a l'est en direcció a la bassa, tot i que la cota actual d'aquesta zona es troba més baixa i acaba perdent-se.

Jardins i bassa d'aigua de Can Xifré. Foto de l'Arxiu Històric de Sant Pau²¹

²⁰ Fotografia estreta de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2014/08/historia-de-la-torre-xifre.html>

Per finalitzar, comentar que tot i que aquesta zona queda molt afectada per la construcció de l'Hospital i les restes documentades no són de gran entitat, permeten plantejar la possibilitat, per una part, de la presència d'un possible nucli rural de l'ibèric final en les proximitats, i per altra, de la presència de més sepultures que en l'ària delimitada per el recinte.

²¹ Fotografia estreta de: <https://memoriadelsbarris.blogspot.com/2014/08/historia-de-la-torre-xifre.html>

10. BIBLIOGRAFIA

ACHÓN CASAS, Oriol, Josep Maria VILA I CARABASSA (2010): Pavelló de Santa Apol·lonia. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, a *Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2009*, Museu d'Història de Barcelona, Barcelona, pàg. 159.

ARTIGUES CONESA, Pere Lluís (2014): *Memòria de la intervenció arqueològica al Pavelló de Sant Leopold. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. (Barcelona, Barcelonès.) Juny, juliol de 2012. Codi intervenció: 040/12.* Arxiu Departament de Cultura.

BELTRAN DE HEREDIA BERCERO, Julia. et Alí (2001). *De Barcino a Barcinona (siglos I-VII): Los restos arqueológicos de la plaza del Rey de Barcelona.* MHCB. Barcelona. pàg.22-43.

FULLANA I LLOMPART, Miquel (2005): *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció.* 8^{ena} edició. Ed. Moll. Mallorca.

MARTORELL I CODINA, J.M. (1984). *Estudi de reestructuració de l'Antic Hospital de Sant Pau i Santa Creu.* Barcelona.

GARRIGA I ROCA, Miquel (1862): *Parcel·lari de Barcelona.* Plànol 0056. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. 0056

MALLORQUÍ ,Octavi; Raquel VALDENEBRO.(2006) "Estudi històric de l'hospital de la Santa Creu i Sant Pau" Barcelona. Arqueociència. Arxiu Servei d'arqueologia. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

MARTORELL,V.; FLORENSA, A. ;MARTORELL,V. (1970). *Historia del Urbanismo en Barcelona: del plan Cerdà al área metropolitana*. Edit. Labor. Barcelona. Pàg 15-23; 75-101.

MARTORELL I CODINA, J.M. (1984). : Estudi de reestructuració de l'Antic Hospital de Sant Pau i Santa Creu. Barcelona.

RAMOS RUIZ, Jordi. (2010) "El Turó de la Rovira" a Anuari d'Arqueologia i patrimoni de Barcelona. 2008. MUHBA. Institut de Cultura. Ajuntament de Barcelona.

PEREIRA HERNÁNDEZ, Isabel (2011): Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, a *Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2010*, Museu d'Història de Barcelona, Barcelona, pàg. 99.

PEREIRA HERNÁNDEZ, Isabel (2012): *Memòria de la intervenció arqueològica preventiva a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. (Barcelona, Barcelonès) Octubre 2010- maig 2011. Codi: 087/10*. Arxiu Departament de Cultura.

RIU I RIU, M. et ALII. (2001): *El Hospital de la Santa Creu i Sant Pau 1401-2001*. Ed. Lunweg. Barcelona. Pàg 9-28.

RIPOLL I PERELLÓ, E., UDINA F.. et Alii: *L'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau: L'Hospital de Barcelona*. Ed. Gustau Gili, S.A. Barcelona. Pàg 17-63.

VÁZQUEZ ÁVAREZ, Daniel (2010): Pavelló de Sant Leopold i Sant Salvador. Hospital de la Santa Creu i Sant Pau, a *Anuari d'Arqueologia i Patrimoni de Barcelona 2009*, Museu d'Història de Barcelona, Barcelona, pàg. 160.

VENTAYOL, A.; PALAU, J. Y ROCA, A. (2002): "El Contexto Geotécnico de la Ciudad de Barcelona". Ingeniería del Terreno. IngeoTer 1. U.D. Proyectos. E.T.S.I. Minas. U.P.M. Madrid

VILLARRUBIAS, Felio A. (1969): Noticia histórico-arquitectónico de los edificios del antiguo Hospital de la Santa Cruz y Casa de Convalecencia de San Pablo de la ciudad de Barcelona (1401-1928). Biblioteca Central. Diputació Provincial de Barcelona. Barcelona.

VVAA, (2007): El Carmel ignorat, Història d'un barri impossible. Ajuntament de Barcelona.

ANNEXES

INFORME ANTROPOLÒGIC DE CAMP

Intervenció antropològica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

(Barcelona, Barcelonès)

Novembre 2009

Paz Balaguer Nadal

ESTRATS. GESTIÓ DEL PATRIMONI CULTURAL S.L.

c. Vallmanya, 24

08461 Sant Esteve de Palautordera

Tel/Fax: 93 848 31 95

estrats@estrats.cat

www.estrats.cat

Arqueoantropòloga

Paz Balaguer Nadal

A Sant Esteve de Palautordera, 23 de gener de 2010

Índex

Fitxa tècnica.....	4
Motius de la intervenció	5
Localització	6
Metodologia	7
Desenvolupament dels treballs arqueològics	8
Conclusions	11
Bibliografia.....	12
Annexos.....	13
Annex 1	14
Documentació fotogràfica.....	14
Índex de fotografies	15

Fitxa tècnica

Nom de la intervenció	Intervenció antropològica a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau
Municipi	Barcelona
Comarca	Barcelonès
Coordenades UTM	X 431174.25 Y 4585121.25 // X 431009.25 Y 4585106.75
Alçada	57-64 m.s.n.m.
Tipus de jaciment	Urbà
Tipus d'intervenció	Preventiva
Cronologia	Indeterminada
Dates de la intervenció	Novembre 2009
Arqueòleg director	Daniel Vázquez
Promoció i finançament	CODEX Arqueologia i Patrimoni s.c.c.l.

Motius de la intervenció

La troballa de restes antropològiques en diferents sectors del subsòl de les instal·lacions de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona (Barcelonès) durant els treballs arqueològics realitzats per l'empresa CODEX Arqueologia i Patrimoni s.c.c.l. i dirigits per l'arqueòleg Daniel Vázquez motivà la necessària intervenció en camp per part d'un/a tècnic/a arqueoantropòleg/oga a fi i efecte de procedir a la seva excavació i documentació antropològica detallada. L'objectiu de la intervenció arqueoantropològica residia en la realització d'una documentació antropològica de camp exhaustiva, descriptiva i fotogràfica, per tal de maximitzar la informació i assegurar la qualitat dels futurs estudis antropològics de laboratori.

Metodologia

La metodologia emprada durant els treballs de camp realitzats a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau de Barcelona ha estat plantejada seguint les recomanacions de l'Antropologia de Camp (H.Duday et al., 1990). La seva aplicació sistemàtica permet la identificació exacta de cada part de l'esquelet humà, les modificacions sofertes en la seva posició anatòmica i la seva relació precisa amb els elements estructurals de l'espai funerari així com amb la resta d'evidències arqueològiques (aixovars, restes d'altres elements, altres components del ritual funerari) tot permetent una visió global i dinàmica de l'enterrament. De la mateixa manera, la sistematització en la recollida de dades permet prendre algunes de les mesures i observacions necessàries per a una primera estimació en la determinació del sexe i l'edat de la mort, així com identificar certes condicions patològiques (fractures *perimortem*, postures forçades d'origen patològic o presència de càlculs biliars) que, d'altra manera, serien impossibles d'identificar un cop al laboratori.

Durant els processos d'excavació, documentació i aixecament de les restes antropològiques s'han posat en pràctica totes les mesures anticontaminants necessàries per tal d'assegurar la viabilitat de possibles futurs anàlisis paleobioquímics i paleomoleculars. Així doncs, i pel que fa a la higiene del personal excavador, s'han portat, en tot moment, guants de làtex a fi i efecte d'evitar possibles transferències. Així i tot, s'ha dut a terme un registre exhaustiu de les persones que han entrat en contacte amb cadascuna de les restes perquè sigui tingut en consideració en possibles controls de contaminació. Per tal de minimitzar, igualment, el risc de contaminacions posteriors a l'extracció, s'han reservat en tot moment i per a cada individu una mostra d'ossos dins bosses de polietilè transparent amb tanca. Aquesta mostra garanteix la quantia de material ossi necessària per a la realització de les anàlisis més habituals en bioarqueologia – Isòtops estables: 100/300 mg; C14 per AMS 0,2-2 g; ADN 1 dent o 2-5 g-.

Desenvolupament dels treballs arqueològics

UF01

Fitxa resum:

- . Tipus d'enterrament: Inhumació primària en fossa simple
- . Posició: Decúbit supí
- . Orientació: Oest-Est
- . Categoria d'edat preliminar: Adult/a sp
- . Determinació sexual preliminar: Indeterminable
- . Personal excavador en contacte: Paz Balaguer

L'excavació d'aquesta unitat funerària ha estat en tot moment condicionada pel deficient estat de conservació de les restes així com per les afectacions postdepositacionals que ha patit el conjunt funerari. La fragmentarietat d'aquest conjunt osteològic, provocada tant per una rasa de serveis anterior a la present actuació com per les actuals tasques de rebaix, té com a conseqüència directa un índex de representativitat osteològica extremadament baix. Una representativitat que limita extraordinàriament la informació que se'n pugui obtenir. Tan sols es troben representats el terç distal dels fèmurs i el terç proximal de les tíbies juntament amb els dos terços proximals dels peronés. A aquesta fragmentarietat hem d'afegir el pèssim estat de conservació de les restes provocat tant per l'acció corrosiva de la matriu sedimentària argilosa com per la pressió sedimentària a la que s'han vist sotmesos els ossos¹.

Les escasses observacions osteològiques que han pogut ser realitzades han permès inferir un espai de descomposició de tipus buit, identificable a partir de la caiguda vers lateral de la ròtula esquerra així com de la lateralització generalitzada de la cama dreta. Aquests moviments rotatoris, produïts un cop iniciat el procés de putrefacció i autòlisis tan sols s'han pogut produir gràcies a l'existència d'un espai buit entre el cos humà i el sediment que el recobreix. Aquest espai podria ser conseqüència de la presència d'un element contenidor o retenidor, tipus taüt.

Finalment, tant sols indicar que la direccionalitat de les restes i la seva disposició venen a indicar una posició de l'individu en decúbit supí.

UF02

Fitxa resum:

- . Tipus d'enterrament: Inhumació primària en fossa simple

¹ Aquestes restes foren localitzades a una cota altimètrica molt elevada, tot just per sota de l'actual pavimentació. La maquinària emprada per a les tasques d'alquitranament de la zona haurien estat les responsables d'aquesta pressió sedimentària.

- . Posició: Decúbit supí
- . Orientació: O-E
- . Categoria d'edat preliminar: Juvenil/Ad.Jove
- . Determinació sexual preliminar: Home
- . Personal excavador en contacte: Paz Balaguer

Les tasques arqueoantropològiques s'iniciaren en aquesta zona a partir de la localització de diverses restes osteològiques a la terrera acumulada per la maquinària durant les tasques de rebaix. La observació detallada de la zona permetè confirmar la presència d'una fossa d'inhumació que havia estat recentment seccionada en el seu sector central.

A l'interior de la fossa es documentaren les restes parcials d'un individu juvenil/adult jove de sexe masculí. Tot i l'evident afectació de les restes, la observació minuciosa de la posició relativa dels diferents ossos conservats ens permeté reconstruir la posició originària del cos, decúbit supí amb els braços entrecreuat sobre el tòrax. La posició d'aquestes extremitats, malgrat ésser absents, ha pogut ser determinada per la observació de la presència d'ossos corresponents a la mà dreta sobre el costellam esquerre i per la flexió observable en els extrems proximals conservats del radi i cúbit esquerre.

Pel que fa el tipus d'espai de descomposició, el seu anàlisi ve afectat per l'evident efecte paret exercit pels propis límits de la fossa, les dimensions de la qual haurien estat molt ajustades a les mides de l'individu. Tot i així, el manteniment estricte de l'articulació temporomandibular juntament amb la disposició de les articulacions tarsianes i metatarsianes vindrien a indicar un espai de descomposició de tipus colmatat. La presència d'un clau de ferro al costat de l'extremitat esquerre ha de ser entesa, doncs, com a pertanyent al sediment cobertor (UE3003) i no pas a una estructura contenidora tipus taüt. D'existir aquest tipus d'estructura l'espai de descomposició hauria estat de tipus buit, tot provocant la desarticulació i desplaçament de les articulacions esmentades.

Finalment, i en quant la potenciabilitat d'estudi osteològic d'aquestes restes hem d'assenyalar que, malgrat es pogueren recuperar totes les restes de l'individu (tant *in situ* com a la terrera), l'enorme fragilitat de la seva estructura òssia limita enormement les possibilitats d'estudi². Tan sols la bona representació de les estructures dentals garanteix la viabilitat d'un estudi paleodental detallat.

² Sota la sospita que la deshidratació observada dels ossos sigui fruit de l'acció corrosiva de la matriu sedimentària argilosa es prenen mostres de dit sediment per a la realització de futurs anàlisis de pH.

UF03

Fitxa resum:

- . Tipus d'enterrament: Indeterminable
- . Posició: Indeterminable
- . Orientació: Indeterminable
- . Categoria d'edat preliminar: Adult/a sp
- . Determinació sexual preliminar: Home?
- . Personal excavador en contacte: Paz Balaguer Nadal

Les tasques arqueoantropològiques en aquesta unitat funerària s'iniciaren a partir de la observació de la presència d'un crani i diversos fragments ossis durant les tasques de rebaix d'una rasa per serveis. A partir d'aquesta observació es delimità la presència d'un retall o possible fossa d'enterrament. Els límits del mateix es mostraven força clars, sense que es pogués observar cap signe de pertorbació horitzontal o vertical. Un cop delimitat es procedí a l'excavació manual minuciosa del mateix, tot posant al descobert nous elements ossis, en total desconexió anatòmica. En front aquest aparent desordre es decidí procedir a una excavació i extracció per capes osteològiques a fi i efecte de documentar la localització exacta de les diferents estructures òssies així com per poder inferir, en cas d'existir, els diferents processos postdeposicionals que els degueren d'afectar.

L'aparent no-alteració de la fossa d'enterrament esmentada anteriorment, juntament amb l'absència de gran part dels ossos que conformen l'esquelet, i amb l'elevada fragmentarietat d'alguns d'ells ens fa pensar en la possibilitat d'un enterrament de tipus secundari en el que s'haurien re-enterrat els ossos corresponents a un individu que, anteriorment, hauria estat enterrat en una altra banda. Aquest canvi de localització seria el responsable de la desaparició de gran part de les estructures òssies que conformen l'esquelet³.

Un fet important a destacar és el tractament privilegiat atorgat al crani. Mentre la resta d'ossos es troben dispersats al llarg de la fossa sense cap ordre aparent, el crani es troba situat a la seva capçalera, en correcta posició anatòmica. Malgrat no podem reconèixer les causes que degueren de portar a aquest tractament diferencial, no hi ha dubte que el grup que dugué a terme aquest ritual considerava de manera diferencial el crani respecte la resta de l'esquelet. Caldrà, doncs, contextualitzar-lo correctament en el seu període històric per poder entendre el simbolisme d'aquest ritual.

³ De fet, els ossos recuperats, tan sols representen aproximadament un terç del total de l'individu.

Conclusions

La intervenció arqueoantropològica realitzada als voltants de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau ha permès identificar la presència de tres inhumacions corresponents a tres tipus de ritual ben diferenciats: enterrament primari en estructura contenidora (tipus taüt), enterrament primari en fossa simple i enterrament secundari. La manca d'una estratigrafia clara que ens permeti situar cronològicament els tres enterraments ens limita enormement alhora d'interpretar en clau històrica aquesta diversitat ritual. Caldrà, doncs, esperar futures excavacions en aquesta mateixa zona per tal de poder contextualitzar correctament les dades aportades.

Bibliografia

- DUDAY, H., COURTAUD, P., CRUBÉZY, E., SELLIER, P., TILLIER, A.M. (1990): "L'anthropologie "de terrain" reconnaissance et interprétation des gestes funéraires". *Bulletins et Mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris*, 2-3/4, pp.29-50, Paris

Annexos

Annex 1

Documentació fotogràfica

Índex de fotografies

Foto 1: Vista inicial UF01 abans d'iniciar els treballs antropològics

Foto 2: Vista UF01 abans de l'extracció de l'individu

Foto 3: Cotes individu UF01

Foto 4: Vista final UF01 en acabar els treballs antropològics

Foto 5: Vista UF02 abans de l'extracció de l'individu

Foto 6: Cotes individu UF02

Foto 7: Vista final UF02 en acabar els treballs antropològics

Foto 8: Vista UF03 abans de l'extracció de l'individu (1ª capa d'extracció)

Foto 9: Cotes individu UF03 (1ª capa d'extracció)

Foto 10: Vista UF03 abans de l'extracció de l'individu (2ª capa d'extracció)

Foto11: Cotes individu UF03 (segona capa d'extracció)

Foto 1: Vista inicial UF01 abans d'iniciar els treballs antropològics

Foto 2: Vista UF01 abans de l'extracció de l'individu

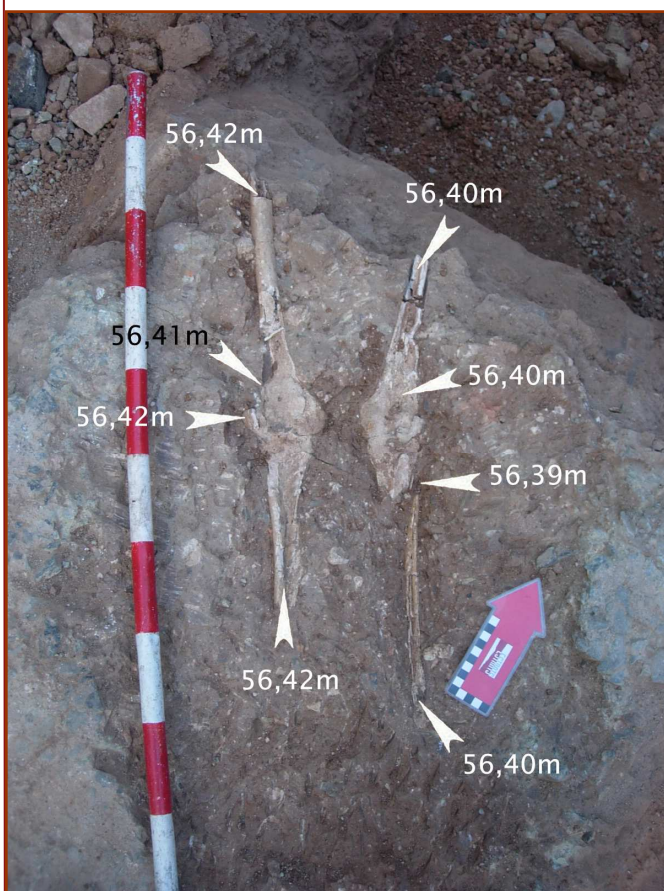

Foto 3: Cotes individu UF01

Foto 4: Vista final UF01 en acabar els treballs antropològics

Foto 5: Vista UF02 abans de l'extracció de l'individu

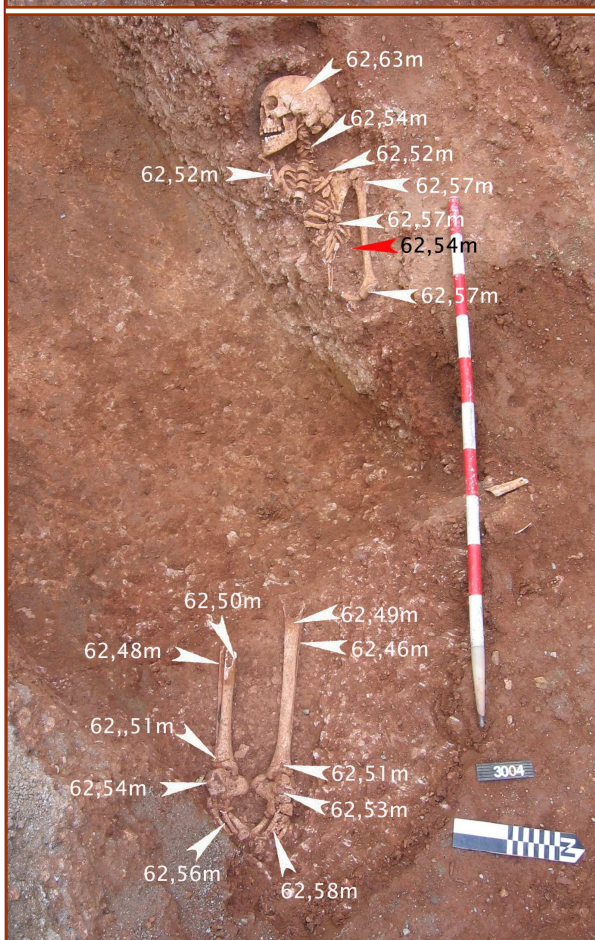

Foto 6: Cotes individu UF02

Foto 7: Vista final UF02 en acabar els treballs antropològics

Foto 8: Vista UF03 abans de l'extracció de l'individu (1ª capa d'extracció)

Foto 9: Cotes individu UF03 (1ª capa d'extracció)

Foto 10: Vista UF03 abans de l'extracció de l'individu (2ª capa d'extracció)

Foto11: Cotes individu UF03 (segona capa d'extracció)

UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Definició UE		Textura		Composició		Sector		101	
Estructura		Compacta		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial		c			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació Segle XX		Estratigràfic			
Farceix a		Farcit per		Pavimentació actual d'asfalt					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en 102		Se li recolza		Pavimentació actual d'asfalt aixecada a l'obrir la rasa 100A, 100B i 100C. En la zona de contacte amb la rasa 400C es troba directament sobre una pavimentació de llambordes anterior					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☒ Si ☒ % Tipus					
				Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		102	
Estructura		Compacta		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Gris		Artificial		c			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 108		Cobert per		Interpretació Segle XX		Estratigràfic			
Farceix a 105		Farcit per		Preparació pavimentació 101					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en 103 113 127		Se li recolza 101		Preparació de graves i altres elements que fa de base o solera per a la pavimentació actual d'asfalt UE 101 en rasa 100C.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☒ Si ☒ % Tipus					
				Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		103	
Estructura				Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial		c			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació Segle XX		Estratigràfic			
Farceix a 104		Farcit per		Serveis anul·lats d'aigua i gas					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza 102		Ue genèrica que se li dona als dos serveis, aigua i gas, que transcorren de forma paral·lela dintre dels límits de la rasa 100c pel seu lateral intern (zona edificis)					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % Tipus					
				Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		104	
Retall				Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona		C	
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		Segle XX		Estratigràfic	
				Serveis anul·lats d'aigua i gas					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		103		Ue genèrica que se li dona als dos serveis, aigua i gas, que transcorren de forma paral·lela dintre dels límits de la rasa 100c pel seu lateral intern (zona edificis)					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
109, 108, 111 105 106 107				Cotes Sup.		56,52		Cotes Inf.	
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		105	
Retall				Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona		C	
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		Segle XX		Estratigràfic	
				Arrassament/ acció negativa associada a construcció Hospital Sant Pau					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		102 101		Acció negativa o interestrat relacionat amb la urbanització general d'aquest sector en el moment de la construcció de l'Hospital. Associat a grans remocions de terres.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
108 106 107 128		104		Cotes Sup.				Cotes Inf.	
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		106	
Esquelet				Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona		C	
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		TPQ I dC		Estratigràfic	
				Inhumació en fossa simple de possible tradició cristiana.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
107				Inhumació en fossa simple d'un individu adult de sexe indeterminat, que es disposa en decúbit supí, amb el crani orientat cap a l'oest i els peus cap a l'est. Molt afectada per accions posteriors que l'afecten en planta i secció.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
105 104				Cotes Sup.		56,52		Cotes Inf.	
Es recolza en		Se li recolza						567,48	
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		107	
Retall				Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial		C			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		TPQ I dC		Estratigràfic	
				Fossa funeraria morf. indeterminada					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		106		Negatiu associat a la inhumació en fossa simple UF 1. No es documenten límits.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
108		105 104		Cotes Sup.		56,52		Cotes Inf. 567,48	
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		108	
Estrat		Argilosa		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró fosc		Artificial		C			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.P.Q Tiberi		Ceràmic	
109 111		102 125		Nivell formació natural amb material ibero-romà					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Estrat de tonalitat marró fosca i matriu argilosa, presenta material ceràmic local de tradició ibèrica amb algunes importacions romanes, Camp. A i B i T.S.Sudgàlica i. El fragment de T.S. Sudgàlica marca un Terminus Post Quem a partir de Tiberi.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
		104, 105, 107		Cotes Sup.				Cotes Inf.	
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		109	
Estrat		Argilosa		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró-vermell		Artificial		C			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 ½ II aC a I aC.		Ceràmic	
111		108		Acumulació de material. Bolsada					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell o bossada amb material cobert estrat general 108. Cobreix UE 111. Certa concentració de ceràmica que podria tenir un origen formatiu més pròxim a un context antròpic en contextos del de 2 ½ II aC a I aC					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
		104		Cotes Sup.				Cotes Inf.	
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		111	
Estrat		Argilosa		Geològica		Argila		100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Vermell		Artificial		ceràmica		C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 ½ II aC a I aC.		Ceràmic	
112 120		109 108							
Farceix a		Farcit per							
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							
				Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
				Cotes Sup.				Cotes Inf.	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		112	
Estrat		Argilosa		Geològica		Argila, noduls de carbonat		100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Vermell		Artificial				C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 ½ II aC a I aC.		Ceràmic	
112		109 108							
Farceix a		Farcit per							
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							
				Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
				Cotes Sup.				Cotes Inf.	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		113	
Estructura				Geològica		Sorra, argila		100	
		Color		Orgànica				Zona	
				Artificial		PVC		C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		Segle XX		Estratigràfic	
114									
Farceix a		Farcit per							
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza							
		102							
Es lliura		Se li lliura							
				Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
				Cotes Sup.				Cotes Inf.	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		114	
Retall				Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial		c			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		Segle XX		Estratigràfic	
				Serveis anul·lats					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		113		Ue que se li dona al servi anul·lat que transcorre de forma paral·lela dintre dels límits de la rasa 100c pel seu lateral extern					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
105 108 111 128 129 125				Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		115	
Estructura		Compacta		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Blanc		Artificial		c			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 1/3 XIX		Documental	
				Fonamentació					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
116				Fonamentació, reforç estructural perimetral bassa Torre Xifré, 1 1/2 XIX Afecta sitja UE 130 Fonamentació feta amb un aparell irregular de pedres i material construït lligat amb abundant morter de calç blanc					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
		114		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es recolza en		Se li recolza							
		129							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		116	
Retall		Compacta		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Blanc		Artificial		c			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 1/3 XIX		Documental	
				fonamentació					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
		115		Rasa constructiva fonamentació, reforç estructural perimetral bassa Torre Xifré, 1 1/2 XIX Afecta sitja UE 130					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
130 131				Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		117	
Estrat				Geològica		Grava			
		Color		Orgànica				Zona	
		Vermellós		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
118				Nivell de formació natural afectat per sitja 130					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de formació natural que es veu afectat per sitja 130 i algunes de les estructures associades al Hospital					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
		130 104							
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.				Cotes Inf.	
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		118	
Estrat		Compacta		Geològica		Argila			
		Color		Orgànica				Zona	
		Vermellós		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
199		117		Nivell de formació natural afectat per sitja 130					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell de formació natural que es veu afectat per sitja 130					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
		130							
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		52,92		Cotes Inf.	
								52,40	
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		120	
Estrat		Llimosa		Geològica		Llims			
		Color		Orgànica				Zona	
		Marró		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		II-I aC		Ceràmic	
121		111		Nivell de formació natural					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Conjunt de nivells detectats al tall del perfil est de la rasa 100C i que presenten materials ceràmics. Possiblement associats a activitat antròpica a la zona					
Talla a		Tallat per		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.				Cotes Inf.	
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		121	
Estrat		Argilosa		Geològica Argila		Zona		Foto. Plan.	
		Color Marró		Orgànica					
				Artificial ceràmica					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 122		Cobert per 120		Interpretació II-I aC		Ceràmic			
Farceix a 126		Farcit per		Bossada/abocament antròpic.					
Talla a		Tallat per		Observacions Conjunt de nivells detectats al tall del perfil est de la rasa 100C i que presenten materials ceràmics. Possiblement associats a activitat antròpica a la zona					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		122	
Estrat		Llimosa		Geològica Llims		Zona		Foto. Plan.	
		Color Marró		Orgànica					
				Artificial ceràmica					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 123		Cobert per 121		Interpretació II-I aC		Ceràmic			
Farceix a 126		Farcit per		Abocament antròpic?					
Talla a		Tallat per		Observacions Llims marrons amb poc material. Estrat més estèril. Conjunt de nivells detectats al tall del perfil est de la rasa 100C i que presenten materials ceràmics. Possiblement associats a activitat antròpica a la zona					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		123	
Estrat		Llimosa		Geològica Llims		Zona		Foto. Plan.	
		Color Marró/gris amb		Orgànica					
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 124		Cobert per 122		Interpretació II-I aC		Ceràmic			
Farceix a 126		Farcit per		Bossada, abocament					
Talla a		Tallat per		Observacions Conjunt de nivells detectats al tall del perfil est de la rasa 100C i que presenten materials ceràmics. Possiblement associats a activitat antròpica a la zona					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		124	
Estrat		Argilosa		Geològica		Llims		Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
		Vermellós		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		II-I aC		Ceràmic	
123				Bossada, abocament					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
126				Conjunt de nivells detectats al tall del perfil est de la rasa 100C i que presenten materials ceràmics. Possiblement associats a activitat antròpica a la zona					
Talla a		Tallat per		Afecció No		Si		% Tipus	
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		125	
Estrat		Argilosa		Geològica		Argila		Zona	
		Color		Orgànica		Carbons		Foto. Plan.	
		Marró		Artificial		ceràmica			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		Ceràmic			
108				Nivell de formació natural					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Nivell/bossada amb ceràmica vidriada moderna					
Talla a		Tallat per		Afecció No		Si		% Tipus	
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		126	
Retall				Geològica				Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
		Marró		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		II-I aC		Estratigràfic	
Farceix a		Farcit per		Possible retall					
121 122 123 124				Observacions					
Talla a		Tallat per		Possible retall detectat en la part baixa del tall de la rasa 100 C. No					
				Afecció No		Si		% Tipus	
Es recolza en		Se li recolza							
				Cotes Sup.		Cotes Inf.			
Es lliura		Se li lliura							

Definició UE		Textura		Composició		Sector		126	
Retall				Geològica				Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
		Marró		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		II-I aC		Estratigràfic	
Farceix a		Farcit per		Possible retall					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Possible retall detectaten la part baixa del tall de la rasa 100 C. No					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No		Si		% Tipus	
				Cotes Sup.		Cotes Inf.			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		127	
				Geològica				Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Paviment amortitzat per 101					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Paviment de llambordes de l'Hospital amortitzat amb la darrera pavimentació d'asfalt. UE 101					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No		Si		% Tipus	
				Cotes Sup.		Cotes Inf.			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		128	
Estructura		Compacta		Geològica		100		Zona	
		Color		Orgànica				Foto. Plan.	
		Blanc		Artificial		Mortor, maons		C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 1/3 XIX		Documental	
Farceix a		Farcit per		Pavimentació bassa d'aigua					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Pavimentació gran bassa d'aigua formada per la superposició de varies filades de maons quadrangulars de 25x25 cm col·locats plans, tenint una superfície amb un enrajolat de punta.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No		Si		% Tipus	
				Cotes Sup.		53,90		Cotes Inf.	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		129	
Estructura		Compacta		Geològica		Pedres		100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Blanc		Artificial		Morter, maons		c	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		2 1/3 XIX		Documental	
131									
Farceix a		Farcit per							
Talla a		Tallat per		Observacions					
		113 105		Formada per un aparell irregular de pedres mitjanes i petites. En ambdós casos els aparells queden lligats per un abundant morter de calç de tonalitat blanca					
Es recolza en		Se li recolza							
115		128							
Es lliura		Se li lliura		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
				Cotes Sup.		53,90		Cotes Inf.	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		130	
Retall				Geològica				100	
		Color		Orgànica				Zona	
				Artificial				C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q 2 1/3 XIX		Documental	
Farceix a		Farcit per							
		131 132 134							
Talla a		Tallat per		Observacions					
117 118 199		116 104		La sitja amb 2 segments diferenciats, assolint una profunditat conjunta de 3,6 metres. Superior planta circular i secció cilíndrica. La segona part de l'estructura. té típiques característiques d'una sitja, amb una boca de planta circular, i un cos piriforme amb un diàmetre					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció		No ☒ Si ☒ % ☐ Tipus ☐			
				Cotes Sup.		53,55		Cotes Inf.	
								50,02	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		131	
Estrat		Compacta		Geològica		Grava		100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Gris		Artificial				C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q 2 1/3 XIX		Documental	
132		129							
Farceix a		Farcit per							
130									
Talla a		Tallat per		Observacions					
		104 116		Estrat que rebleix i colga la part superior de la sitja 131					
Es recolza en		Se li recolza							
Es lliura		Se li lliura		Afecció		No ☒ Si ☒ % ☐ Tipus ☐			
				Cotes Sup.		53,55		Cotes Inf.	
								52,80	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		132	
Estrat		Compacta		Geològica		Argila grava		100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Gris		Artificial				C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q 2 1/3 XIX		Documental	
133		131		Rebliment sitja					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
130				Estrat que rebleix i colga la part superior de la sitja 131					
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza		Afecció		No ☐ Si ☐ % ☐		Tipus Parcial	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		52,80		Cotes Inf. 52,26	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		133	
Estrat		Compacta		Geològica				100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Blanc		Artificial		morter		C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q 2 1/3 XIX		Documental	
134		132		Rebliment sitja					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
130				Petita capa de morter que marca l'inici de la segona part de la sitja 131					
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza		Afecció		No ☒ Si ☒ % ☐		Tipus	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		52,26		Cotes Inf. 52,24	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		134	
Estrat		Compacta		Geològica		Grava fina		100	
		Color		Orgànica				Zona	
		Blanc		Artificial				C	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q 2 1/3 XIX		Documental	
134		132		Rebliment sitja					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
130				Nivell de graves hesterils que amortitza i rebleix la sitja UE 130. Sembla un rebliment intencionat amb l'objectiu d'anul·lar l'estructura. Possiblement quan es construeix Torre Xifré					
Talla a		Tallat per							
Es recolza en		Se li recolza		Afecció		No ☒ Si ☒ % ☐		Tipus	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		52,26		Cotes Inf. 52,24	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		198	
Estrat		Compacta		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Blanc		Artificial		C			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Materials ceràmics terrera					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Al tractar-se d'un seguiment intermitent. En aquesta UE s'inclouen tots els materials ceràmics localitzats a la terrera.					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☒ Si ☒ % Tipus					
				Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		199	
Estrat		Compacta		Geològica		100		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Blanc		Artificial		C			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
		118		Tortorà. Crosta calcària.					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
Talla a		Tallat per		Nivell de formació natural propi de la plana de Barcelona					
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☒ Si ☒ % Tipus					
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		1098	
Estrat				Geològica		1000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Material ceràmic documentat a la terrera de la rasa 1000					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Material romà					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % Tipus					
				Cotes Sup. Cotes Inf.					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3000	
Estructura				Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial		Asfalt			
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació XX		Estrat/document.			
Farceix a		Farcit per		Paviment i preparació pavimentació acutal					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en 3001 3006		Se li recolza		Pavimentació actual del camí secundari localitzat entre els pavellons de la Mare de Deu de la Mercé i Mare de deu del Carme					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus Parcial					
				Cotes Sup. 63,28		Cotes Inf. 63			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3001	
Estrat		Compacta		Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró		Artificial		material Constructiu			
Relacions Físiques		Igual a 3006		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 3002		Cobert per		Interpretació				69	
Farceix a		Farcit per		Nivell formació natural				70	
Talla a		Tallat per		Observacions				84	
Es recolza en		Se li recolza 3000		Estrat general d'argiles marrons sota paviment UE 3000 en zona UF 2. Igual a Ue 3006. Diferenciat al excavar-se a mà.				85	
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus				86	
				Cotes Sup. 63		Cotes Inf. 62,80		87	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3002	
Estrat		Compacta		Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró		Artificial		material Constructiu			
Relacions Físiques		Igual a 3007		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 3003		Cobert per		Interpretació				69	
Farceix a		Farcit per		Nivell formació natural				70	
Talla a		Tallat per 3009		Observacions				84	
Es recolza en		Se li recolza		Estrat format per argiles marrons més tou i lleugerament més fosc que 3001. Cobreix UF 2. Igual a Ue 3007. Diferenciat al excavar-se a mà.				85	
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus				86	
				Cotes Sup. 62,80		Cotes Inf. 62,64		87	

Definició UE		Textura		Composició		Sector	3003
Estrat		Compacta		Geològica Argila		3000	
		Color		Orgànica Carbons		Zona	Foto. Plan.
		Marró		Artificial material Constructiu			69
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació			
3004		3002		Farciment fossa UF 2			
Farceix a		Farcit per		Observacions			
3005				Estrat que rebleix la part conservada de la fossa UE 3005 (UF 2)			
Talla a		Tallat per		Afecció			
				No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.	
				62,67		62,48	
Es lliura		Se li lliura					

Definició UE		Textura		Composició		Sector	3004
Esquelet				Geològica		3000	
		Color		Orgànica		Zona	Foto. Plan.
				Artificial			94
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació			
3004		3004		Inhumació UF 2			
Farceix a		Farcit per		Observacions			
3005				Part conservada de la inhumació individual en fossa simple UF 2. orientació W/E. .Individu sexat com a masculí d'edat juvenil. Posició en decúbit supí, amb les extremitats superiors entrecreuades sobre el tòrax i amb el crani orientat cap a l'oest i els peus cap a l'est.			
Talla a		Tallat per		Afecció			
				No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.	
				62,63		62,54	
Es lliura		Se li lliura					

Definició UE		Textura		Composició		Sector	3005
Retall				Geològica			
		Color		Orgànica		Zona	Foto. Plan.
				Artificial			95
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació			
3003 3004		3003 3004		Fossa funerària UF 2			
Farceix a		Farcit per		Observacions			
3013 3099				Molt afectada per la realització dela rasa, La fossa, retallada en l'estrat de formació natural UE 3013, Morfològicament planta rectangular amb els extrems arrodonits, les parets laterals lleugerament divergents i el fons pla. La fossa té unes dimensions molt ajustades a les mides de l'individu.			
Talla a		Tallat per		Afecció			
				No ☒ Si ☒ % ☐ Tipus ☐			
Es recolza en		Se li recolza		Cotes Sup.		Cotes Inf.	
				62,64		62,42	
Es lliura		Se li lliura					

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3006	
Estrat		Compacta		Geològica Argila		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica Carbons		Zona			
		Marró		Artificial material Constructiu					
Relacions Físiques		Igual a 3001		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 3007		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Nivell formació natural					
Talla a		Tallat per 3009		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza 3000		Estrat general d'argiles marrons sota paviment UE 3000 Nivell general rasa 3000. Estrat general d'argiles marrons sota paviment UE 3000					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup.		Cotes Inf.			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3007	
Estrat		Solta		Geològica Argila		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a 3002		Datació		Criteri datació			
Cobreix a 3013		Cobert per		Interpretació					
Farceix a		Farcit per		Nivell formació natural tot i que amb presència de material ceràmic.					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Nivell general rasa 3000. Estrat format per argiles marrons més tou i lleugerament més fosc que 3006 . Igual a Ue 3002					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup. 62,80		Cotes Inf. 62,64			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3008	
Estrat				Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica Ossos		Zona		71	
				Artificial				72	
Relacions Físiques		Igual a 3007		Datació		Criteri datació		73	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació				74	
Farceix a		Farcit per		Ossos humans/Bossada					
Talla a		Tallat per		Observacions					
Es recolza en		Se li recolza		Conjunt d'ossos sense connexió que es troben associats a UE 3007					
Es lliura		Se li lliura		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐					
				Cotes Sup.		Cotes Inf.			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3009	
Retall				Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació					
				Arrassament/ acció negativa associada a construcció Hospital Sant Pau					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
				Acció negativa o interestrat relacionat amb la urbanització general d'aquest sector en el moment de la construcció de l'Hospital. Associat a grans remocions de terres.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No		Si	
3002 3006									
Es recolza en		Se li recolza		%		Tipus			
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		62,80		Cotes Inf.	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3010	
Esquelet				Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
				Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q XVI/XVII		Estratigràfic	
		3011		Inhumació					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
3012				Inhumació amb gran part dels ossos en desconexió. Els ossos, no es troben en connexió anatòmica sinó que apareixen desordenats. excepte el crani que ha tingut un tractament diferenciat, Possible enterrament de tipus secundari.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No		Si	
Es recolza en		Se li recolza		%		Tipus			
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		61,88		Cotes Inf.	
						61,74			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3011	
Estrat		Solta		Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona			
		Marró		Artificial					
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació			
Cobreix a		Cobert per		Interpretació		T.A.Q XVI/XVII		Estratigràfic	
3010		3007		Farciment fossa UF 3					
Farceix a		Farcit per		Observacions					
3012				Rebliment fossa inhumació UF 3.					
Talla a		Tallat per		Afecció		No		Si	
Es recolza en		Se li recolza		%		Tipus		Total	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		61,9		Cotes Inf.	
						61,72			

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3012	
Retall				Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona		128	
				Artificial				129	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		130	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació T.A.Q XVI/XVII		Estratigràfic		131	
Farceix a		Farcit per		Fossa inhumació UF 3				132	
Talla a		Tallat per		Observacions				133	
3013				Part inferior fossa indeterminada de UF 3				134	
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐				135	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. 61,90		Cotes Inf. 61,72		136	
								137	
								138	
								139	
								140	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3013	
Estrat		Compacta		Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona		112	
		Vermell		Artificial				113	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		114	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació				115	
3007		3007		Nivell formació natural previ al tortorà				116	
Farceix a		Farcit per		Observacions				117	
Talla a		Tallat per		Estrat general d'argiles marrons sota paviment UE 3000 Nivell general rasa 3000. Estrat general d'argiles marrons sota paviment UE 3000				136	
3011, 3005								137	
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☐ Si ☐ % ☐ Tipus ☐				138	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup. 61,90		Cotes Inf.		139	
								140	

Definició UE		Textura		Composició		Sector		3199	
Estrat		Compacta		Geològica		3000		Foto. Plan.	
		Color		Orgànica		Zona		112	
				Artificial				113	
Relacions Físiques		Igual a		Datació		Criteri datació		114	
Cobreix a		Cobert per		Interpretació				115	
3013		3013		Tortorà				116	
Farceix a		Farcit per		Observacions				117	
Talla a		Tallat per		Nivell de formació natural propi de la plana de Barcelona				136	
3011, 3005								137	
Es recolza en		Se li recolza		Afecció No ☒ Si ☒ % ☐ Tipus ☐				138	
Es lliura		Se li lliura		Cotes Sup.		Cotes Inf.		139	
								140	

INVENTARI MATERIAL CERÀMIC

INVENTARI DE MATERIALS

Secció d'Arqueologia-Museu d'Història de la Ciutat

Num. Intervenció: 097/09

Jaciment: HOSPITAL SANTA CREU I SANT PAU

Districte
HORTA-GUINARD

Carrer

Parcel·la

Data
2009

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 103

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració Int.	Ext.	Acabats Int.	Ext.	Cronologia	Observacions
1	4	12053	SF		TO	AO					
1	1	13108	LL	DR.33?	TO	AO		VE	VE		Possible TS. Hispànica.
1	1	13320	SF		TL	GO					

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 108

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració Int.	Ext.	Acabats Int.	Ext.	Cronologia	Observacions
-	25	12053	SF		TO	AO					Alguns fragments podrien ser d'àmfora. 4 de pasta depurada.
-	2	12053	FO		TO	AR					
-	2	12053	SF		TO	AR					
1	2	12053	SF	Gerreta	TO	AR					Carenes marcades de possibles gerretes bicòniques. 1 d'elles amb nervi
1	1	12053	FO	Kalathos	TO	AO					Vora plana i paret còncava. Podria arribar a ser un bol de vora plana
1	1	12053	NA	Olla/tenalla	TO	AO					Nansa horitzontal aplicada al recipient. Secció semicircular i forma corva
1	3	12055	SF		TO	GO					
1	1	12055	NA	Gerra	TO	GR					Nansa de secció oblonga amb 3 solcs. Sembla de gerra
1	3	13052	SF		TO	AO		VE	VE		
1	1	13054	VO	Lamb.1	TO	AO		VE	VE		
1	1	13054	VO	Lamb.8A	TO	AO		VE	VE		Vora amb engruixament exterior de secció circular
1	1	13106	VO		TO	AO	MO	VE	VE		Part inferior paret bol amb decoració a motlle. Vernís mal conservat
1	3	13155	VO		TO	AO					Fragments informes verticals de possibles gobelets. Pasta oxidada de tradició
-	3	13250	SF		TO	AO					
1	1	13250	FO		TO	AO					
1	1	13257	FO	Cassola	TO	AO					Possiblement cassola
1	1	13304	SF		TO	AO					
1	3	13306	SF		TO	AO					Pasta campana

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 109

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració Int.	Ext.	Acabats Int.	Ext.	Cronologia	Observacions
-	2	12053	SF	Gerreta	TO	AR					Fragment informe de possible gerreta bicònica
1	3	12053	SF		TO	AO					1 d'ells possible àmfora
1	1	12053	FO	Gerreta	TO	AR					Peu diferenciat/anul·lar de possible gerreta
-	1	13054	PE	Pàtera	TO	AO		VE	VE		Peu anul·lar lleugerament exvasat amb motllures exteriors i secció inferior
1	2	13054	VO	M.2253	TO	AO		VE	VE		Mateixa peça. L 5 (Morel 2253)

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 111

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
Àrea: Sector: Àmbit: UE: 111											
Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració Int.	Ext.	Acabats Int.	Ext.	Cronologia	Observacions
1	22	12053	SF		TO	AO					Fragments informes
1	1	12053	SF		TO	AR					Fragments informe
1	1	12057	VO		TO	AO					Similar a Tip. 1 Fig.8
1	1	13250	SF		TO	AO					Cami oxidada/grollera
1	1	13306	SF		TO	AO					Pasta campana
1	1	13312	SF		TO	AO					Pasta africana/púnica

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 120

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
2	1	12057	VO		TO	AO					Mateixa peça

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 121

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
1	13	12053	SF		TO	AO					Alguns fragments possible àmf.
1	3	12053	SF		TO	AR					
1	1	12055	SF		MA	GO					Petit fragment. No es pot determinar si a torn o no

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 122

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
-	41	12053	SF		TO	AO					
1	1	12053	SF		TO	AO			EN		Engalba blanca
1	3	12053	SF		TO	AR					
1	2	12053	SF	Gerra	TO	AO		AC			Mateixa peça. Carena possible gerra. Decoració acanalada horitzontal
1	1	12055	SF		MA	GO					
1	1	12055	SF		MA	GR					

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 123

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
-	1	12055	SF		MA	GO					part inferior de paret
1	1	12055	VO	Tapad.	MA	GO					Possiblement a mà o a torn lent.

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 124

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions			
						Int.	Ext.	Int.	Ext.					
Àrea:												Sector:	Àmbit:	UE: 124
Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració	Ext.	Acabats	Ext.	Cronologia	Observacions			
1	4	12053	SF	.	TO	AO								
1	2	12053	SF		TO	AR								
1	1	12053	SF		TO	AO					Pasta campana.			

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 125

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
1	1	14003	VO		TO	AO		VI	VI		Fragment vora vidriat marró
1	1	14003	SF		TO	AO			VI		Fragment vidriat verd.
1	1	14003	SF		TO	AO			VI		Regalim extern verd.
1	1	14252	VO	Plat	TO	AO		VI			Vora vertical. Possible plat.

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 198

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		
-	63	12053	SF		TO	AO					
-	4	12053	SF		TO	AO					Frag. molt prims. Parets fines?
1	1	12053	VO	Bol vora plana	TO	AO					
1	1	12053	NA	Gerra	TO	AO					Extrem inferior nansa
1	1	12053	VO	Tenalla	TO	AO					
-	4	12054	SF		TO	AR					
1	1	12054	AN	Gerreta	TO	AR					Arrencament nansa de gerreta tipus bicònic
1	1	13052	VO	L.36	TO	AO		VE	VE		
1	1	13052	VO	L.55	TO	AO		VE	VE		
-	3	13054	VO	Pàtera	TO	AO		VE	VE		Fragments informes de fons de pàtera
1	1	13054	VO	L.4	TO	AO		VE	VE		
1	1	13054	VO	L.5	TO	AO		VE	VE		
-	3	13300	SF		TO	AO					
1	1	13300	NA		TO	AO					
-	6	13306	SF		TO	AO					2
1	2	13306	NA		TO	AO					Pasta campana
1	2	13310	SF		TO	AO					2
1	2	13312	SF		TO	AO			EN		Dubtoses
-	1	50005				GR					
-	1	50015				GR					

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 1098

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		

Àrea:

Sector:

Àmbit:

UE: 1098

Num. Frag.	Class.	Def.Frag.	Tipo.	Tècnica	Pasta	Decoració		Acabats		Cronologia	Observacions
						Int.	Ext.	Int.	Ext.		

1	23	12053	SF		TO	AO						Pastes oixidades i pastes mixtes
1	1	12053	NA		TO	AR						Pastes oixidades i pastes mixtes
-	1	12057	SF		TO	AO						Possible àmfora
2	2	12057	VO		TO	AO						
1	1	13300	SF		TO	AO						Possible àmfora sud-hipàn./C. Estrat
1	1	13306	SF		TO	AO						Pasta campana

INVENTARI FOTOGRÀFIC

Num.	Sector	UE
1	R-200A	Vista general de la rasa 200A , realitzada al costat del pavelló de la Facultat de Medicina. Foto feta des de NE
2	R-200A	Vista de la rasa 200A, realitzada al costat del pavelló de la Facultat de Medicina. Foto feta des de l'est.
3	R-200A	Vista de la rasa 200A en el moment en que es comença el control arqueològic. Es troba oberta i amb els tubs en procés de col·locació. Foto feta des de l'est.
4	R-200A	Vista de la rasa 200A en el moment en que es comença el control arqueològic. Es troba oberta i amb els tubs en procés de col·locació. Foto feta des de l'oest.
5	R-200A	Vista de la rasa 200A en el moment en que es comença el control arqueològic. Es troba oberta i amb els tubs en procés de col·locació. Foto feta des de l'oest.
6	R-200A	Vista de la rasa 200A amb el perfil de muntanya (nord) en primer terme. Foto feta des de l'oest.
7	R-200A	Vista de la rasa 200A una vegada formigonada. Foto feta des del NW
8	R-200A	Vista de la rasa 200A una vegada formigonada. Foto feta des de l'oest.
9	R-200B	Vista de la part posterior del pavelló Central o del Convent abans de començar l'obertura de la rasa 200B Foto feta des del SE
10	R-200B	Detall de l'obertura de la rasa 200B, realitzada en la part posterior del pavelló Central. Foto feta des de l'est.
11	R-200B	Detall del primer tram obert de la rasa 200B, realitzada en la part posterior del pavelló Central. Foto feta des del SE
12	R-200B	Detall del primer tram obert de la rasa 200B, amb una fonamentació indeterminada detectada al perfil est Foto feta des del NW
13	R-200B	Detall del primer tram obert de la rasa 200B, amb una fonamentació indeterminada detectada al perfil est.. Foto feta des de l'oest.
14	R-200B	Vista de la meitat est de la rasa 200B una vegada oberta. Foto feta des de l'est.
15	R-200B	Vista de la rasa 200B una vegada oberta. Foto feta des de l'oest.
16	R-200B	Vista del perfil nord (de muntanya) de la part central de la rasa 200B. Es pot veure l'alforament rocós. Foto feta des del SW
17	R-200B	Detall del perfil nord (de muntanya) de la part central de la rasa 200B. Es pot veure l'alforament rocós. Foto feta des del SW

Num.	Sector	UE
18	R-200B	Detall del perfil nord (de muntanya) de la part central de la rasa 200B. Es pot veure l'alforament rocós. Foto feta des del SE
19	R-200C	Vista inicial de la rasa 200C amb els dos sondejors inicials realitzats en l'extrem oest.. Foto feta des de l'oest
20	R-200C	Vista inicial de la rasa 200C amb els dos sondejors inicials realitzats en l'extrem oest.. En primer terme la volta d'un dels passadissos interiors. Foto feta des de l'oest
21	R-200C	Detall del sondeig inicial realitzat en l'extrem oest de la rasa 200C per identificar la volta d'un dels passadissos subterranis existents. i . Foto feta des de l'oest
22	R-200C	Detall del sondeig inicial realitzat en l'extrem oest de la rasa 200C per identificar la volta d'un dels passadissos subterranis existents. i . Foto feta des de l'oest
23	R-200C	Detall del segon sondeig realitzat en la part oest de la rasa 200C . . Foto feta des de l'est
24	R-200C	Detall del segon sondeig realitzat en la part oest de la rasa 200C. Foto feta des de l'est
25	R-200C	Detall del segon sondeig realitzat en la part oest de la rasa 200C. Foto feta des de l'est
26	R-200C	Detall de la rasa 200c durant el procés d'obertura de la rasa.
27	R-200C	Detall de la rasa 200c durant el procés d'obertura.
28	R-200C	Vista de la rasa 200C una vegada realitzada. Foto feta des de l'est.
29	R-200C	Vista de la rasa 200C una vegada realitzada. Foto feta des de l'est.
30	R-200C	Vista de la rasa 200C una vegada realitzada. Foto feta des de l'oest.
31	R-200C	Detall de l'extrem oest de la 200C una vegada realitzada. Foto feta des de l'oest/SW
32	R-300A	Vista de la part inferior de la rasa 300A una vegada extret l'asfalt en la traça per on transcorre la rasa. Foto feta des del sud.
33	R-300A	Vista parcial de la part inferior de la rasa 300A una vegada extret l'asfalt en la traça per on transcorre la rasa. Foto feta des del sud.
34	R-300A	Vista de la part inferior de la rasa 300A una vegada extret l'asfalt en la traça per on transcorre la rasa. Foto feta des del nord

Num.	Sector	UE
35	R-300A	Vista de la part inferior de la rasa 300A una vegada extret l'asfalt en la traça per on transcorre la rasa. Foto feta des del nord
36	R-300A	Detall del procés d'abertura de la rasa 300A . foto feta des del nord.
37	R-300A	Detall del tortorà que es pot veure al tall del perfil est de la part inferior de la rada 300A. E . foto feta des del NE
38	R-300A	Detall del tortorà que es pot veure al tall del perfil est de la part inferior de la rada 300A.
39	R-300A	Detall del procés d'abertura de la rasa 300A . foto feta des del nord.
40	V	Detall del tortorà que es pot veure al tall del perfil oest de la rada 300A.
41	R-300A	Vista del tram inferior de la rasa 300A . Foto feta des del N.
42	R-300A	Detall del perfil est de la rasa 300A . Es pot veure una gran afectació transversal associada a la instal·lació de serveis de l'Hospital. Foto feta des del NW
43	R-300A	Detall del perfil est de la rasa 300A . Es pot veure una gran afectació transversal associada a a la instal·lació de serveis de l'Hospital. Foto feta des del NW
44	R-300A	Vista del tram superior de la rasa 300A durant el procés d'obertura . Foto feta des del N.
45	R-300A	Vista del tram superior de la rasa 300A durant el procés d'obertura . Foto feta des del N.
46	R-300A	Vista del tram superior de la rasa 300A durant els treballs de realització del prisma . Foto feta del Sud
47	R-300A	Vista del tram superior de la rasa 300A durant els treballs de realització del prisma . Foto feta del Sud
48	R-300A	Conjunt d'arquetes realitzades en el tram superior de la rasa 300A, a l'altura de l'accés a la Fundació Puigverd. durant els treballs de realització del prisma . Foto feta del NE
49	R-300A	Vista del tram inferior de la rasa 300A amb els serveis col·locats. Foto feta des del N.
50	R-300A	Vista del tram inferior de la rasa 300A durant el procés de cobriment de la reixa, amb el "forjat" que funciona la darrera capa de pavimentació. Foto des del sud.
51	R-300A	Vista del tram inferior de la rasa 300A una vegada pavimentada. pavimentació. Foto des del sud.
52	R-300B	Vista de la rasa 300B una vegada oberta. Foto feta des del Nord

Num.	Sector	UE
53	R-300B	Vista de la rasa 300B una vegada oberta. Foto feta des del Nord
54	R-300B	Vista de la rasa 300B una vegada oberta. Foto feta des del Sud.
55	R-300B	Vista de la rasa 300B una vegada oberta. Foto feta des del SE.
56	R-300B	Vista de la rasa 300B una vegada oberta. Foto feta des del SW
57	R-R-300B	Vista de la rasa 300B una vegada oberta. Foto feta des del SE
58	R-300B	Detall de la volta del passadís subterrani que marca el límit nord de la rasa 300B. Foto des del SW
59	R-300B	Detall de la volta del passadís subterrani que marca el límit nord de la rasa 300B. Foto des del NW
60	R-300C	Vista de la rasa 300C una vegada extreta la pavimentació del carrer i abans de fer el rebaix mecànic. Foto feta des del sud.
61	R-300C	Vista de la rasa 300C una vegada extreta la pavimentació del carrer i abans de fer el rebaix mecànic. Foto feta des del sud.
62	R-300C	Vista de la rasa 300C una vegada oberta. Foto feta des del nord.
63	R-300C	Detall del perfil oest de la rasa 300C una vegada oberta. Foto feta des del NE.
64	R-300C	Detall dels terços central i sud de la rasa 300C durant el procés de rebaix. Foto feta des del N
65	R-300C	Detall dels terços central i sud de la rasa 300C una vegada extret el paviment. Foto feta des del NW.
66	R-3000	Vista inicial del tram obert de la rasa 3000 en el moment en que es detecta la UF 2
67	R-3000	Vista inicial del tram obert de la rasa 3000 en el moment en que es detecta la UF 2
68	R-3000	Detall del tall del perfil nord del tram inicial de la rasa 3000 en el moment en que es detecta la UF 2
69	R-3000	3001 3002 3003 Detall del tram inicial de la rasa 3000 en la zona on es detecta la UF 2. Foto feta des del S/SW
70	R-3000	3001 3002 3003 Detall del tall on es detecta la UF 2. Foto feta des del SW
71	R-3000	3008 Vista del tram central de la rasa 3000 amb l'estrat amb ossos sense connexió UE 3008. Foto deta des del NW

Num.	Sector	UE
72	R-3000	3008
Vista del tram central de la rasa 3000 amb l'estrat amb ossos sense connexió UE 3008. Foto feta des del NW		
73	R-3000	3008
Detall del tram central de la rasa 3000 amb l'estrat amb ossos sense connexió UE 3008.		
74	R-3000	3008
Detall del tram central de la rasa 3000 amb l'estrat amb ossos sense connexió UE 3008.		
75	R-3000	3099
Vista dels trams inicial i central de la rasa 3000. Foto feta des del SE		
76	R-3000	
Vista del tram inicial de la rasa 3000 amb els serveis del prisma. Foto feta des de l'est		
77	R-3000	
Vista del tram inicial de la rasa 3000 amb els serveis del prisma. Foto feta des de l'est		
78	R-3000	
Vista del tram inicial de la rasa 3000 amb els serveis del prisma. Foto feta des de l'oest		
79	R-3000	
Vista del tram central la rasa 3000 una vegada oberta. Foto feta des de l'est		
80	R-3000	
Detall del tram central la rasa 3000 mentre s'excava la UF 3. Foto feta des del SE		
81	R-3000	
Vista del tram central la rasa 3000 mentre s'excava la UF 3. Foto feta des del NW		
82	R-3000	
Vista del tram central la rasa 3000 mentre s'excava la UF 3. Foto feta des del NW		
83	R-3000	
Vista del tram est la rasa 3000 amb els serveis col·locats. Foto feta des del SE		
84	R-3000	3001 3002
Detall dels l'estrats UE 3001 i 3002, que cobreixen UF 2. Foto feta des del SE		
85	R-3000	3001 3002
Detall dels l'estrats UE 3001 i 3002, que cobreixen UF 2. Foto feta des del NW		
86	R-3000	3001 3002
Detall dels l'estrats UE 3001 i 3002, que cobreixen UF 2. Foto feta des del NW		
87	R-3000	3001 3002
Detall dels l'estrats UE 3001 i 3002, que cobreixen UF 2. Foto feta des del NW		
88	R-3000	3003
Farciment UE 3003 de la fossa UE 3005 de la UF 2. Foto feta des del NE		
89	R-3000	3003
Farciment UE 3003 de la fossa UE 3005 de la UF 2. Foto feta des del NE		
90	R-3000	3003
Farciment UE 3003 de la fossa UE 3005 de la UF 2. Foto feta des del NE		
91	R-3000	3003
Farciment UE 3003 de la fossa UE 3005 de la UF 2. Foto feta des del NE		

Num.	Sector	UE
92	R-3000	3003
Farciment UE 3003 de la fossa UE 3005 de la UF 2. Foto feta des del SE		
93	R-3000	3003
Farciment UE 3003 de la fossa UE 3005 de la UF 2. Foto feta des del SE		
94	R-3000	3004
Detall de la inhumació UE 3004, durant el procés d'exavació. Foto feta des del NE		
95	R-3000	3004 3005
Vista de la inhumació 3004 (UF 2) amb el tram inicial de la rasa 3000 rebaixada.		
96	R-3000	3004 3005
Inhumació UE 3004 (UF 2), una vegada excavada. Foto feta des de l'est.		
97	R-3000	3004 3005
Inhumació UE 3004 (UF 2), una vegada excavada. Foto feta des de l'est.		
98	R-3000	3004 3005
Inhumació UE 3004 (UF 2), una vegada excavada. Foto feta des de l'est.		
99	R-3000	3004 3005
Inhumació UE 3004 (UF 2), una vegada excavada. Foto feta des de l'est.		
100	R-3000	3004 3005
Inhumació UE 3004 (UF 2), una vegada excavada. Foto feta des de l'est.		
101	R-3000	3004 3005
Detall de la part conservada del tronc superior de la Inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
102	R-3000	3004 3005
Detall de la part conservada del tronc superior de la Inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
103	R-3000	3004 3005
Detall de la part conservada del tronc superior de la Inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
104	R-3000	3004 3005
Detall de la part conservada del tronc superior de la Inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
105	R-3000	3004 3005
Detall del crani i de part del tronc superior de la inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del sud		
106	R-3000	3004
Detall del crani de la inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del sud.		
107	R-3000	3004
Detall de la part conservada de les extremitats inferiors de la inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
108	R-3000	3004
Detall de la part conservada de les extremitats inferiors de la inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
109	R-3000	3004
Detall de la part conservada de les extremitats inferiors de la inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del sud		
110	R-3000	3004
Detall de la part conservada de les extremitats inferiors de la inhumació UE 3004 (UF 2). Foto feta des del nord		
111	R-3000	3005
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000		

Num.	Sector	UE
112	R-3000	3005 3013 3099
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000. Foto feta des de l'est.		
113	R-3000	3005 3013 3099
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000. Foto feta des de l'oest.		
114	R-3000	3005 3013 3099
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000. Foto feta des de l'oest.		
115	R-3000	3005 3013 3099
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000. Foto feta des de l'est.		
116	R-3000	3005 3013 3099
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000. Foto feta des de l'est.		
117	R-3000	3005 3013 3099
Detall de la fossa funerària, UE 3005, de la UF 2, localitzada en la part oest de la rasa 3000. Foto feta des del nord		
118	R-3000	
Vista del procés de cobriment amb geotèxtil de la capçalera de la fossa UE 3005 de la UF 2, que no es veu afectada per la rasa.		
119	R-3000	
Vista del procés de cobriment amb geotèxtil de la capçalera de la fossa UE 3005 de la UF 2, que no es veu afectada per la rasa.		
120	R-3000	
Vista del procés de cobriment amb geotèxtil i terra de la capçalera de la fossa UE 3005 de la UF 2, que no es veu afectada per la rasa.		
121	R-3000	
Vista del procés de cobriment amb geotèxtil i terra de la capçalera de la fossa UE 3005 de la UF 2, que no es veu afectada per la rasa.		
122	R-3000	3011 3010
Nivell de rebliment UE 3011 que cobreix les restes òssies UE 3010 (UF 3). Foto feta des de l'est. Mal pissarra.		
123	R-3000	3011 3010
Nivell de rebliment UE 3011 que cobreix les restes òssies UE 3010 (UF 3). Foto feta des de l'est. Mal pissarra.		
124	R-3000	3011 3010
Nivell de rebliment UE 3011 que cobreix les restes òssies UE 3010 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
125	R-3000	3011 3010
Nivell de rebliment UE 3011 que cobreix les restes òssies UE 3010 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
126	R-3000	3011 3010
Nivell de rebliment UE 3011 que cobreix les restes òssies UE 3010 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
127	R-3000	3011 3010
Nivell de rebliment UE 3011 que cobreix les restes òssies UE 3010 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
128	R-3000	3010 3012
Primera de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
129	R-3000	3010 3012
Primera de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		

Num.	Sector	UE
130	R-3000	3010 3012
Primera de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
131	R-3000	3010 3012
Primera de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
132	R-3000	3010 3012
Segona de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
133	R-3000	3010 3012
Segona de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
134	R-3000	3010 3012
Segona de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
135	R-3000	3010 3012
Segona de les dues capes d'ossos associades a la UE 3011 (UF 3). Foto feta des de l'est.		
136	R-3000	3012 3013
Part inferior del retall de la fossa UF 3 Foto feta des de l'est.		
137	R-3000	3012 3013
Part inferior del retall de la fossa UF 3 Foto feta des de l'est.		
138	R-3000	3012 3013
Part inferior del retall de la fossa UF 3 Foto feta des del sud		
139	R-3000	3012 3013
Part inferior del retall de la fossa UF 3 Foto feta des de l'est.		
140	R-3000	3012 3013
Part inferior del retall de la fossa UF 3 Foto feta des de l'est.		
141	S-3100	
Vista del sondeig 3100 durant el seu procés de realització. Foto des del NW		
142	S-3100	
Detall de la fonamentació del mur perimetral del recinte hospitalari en la zona on s'obre el sondeig 3100. Foto des del NW		
143	S-3100	
Vista del sondeig 3100 una vegada realitzat. Foto feta des del SE		
144	R-400A	
Vista inicial de la zona afectada per la realització del primer tram de rasa 400A, amb el Pavelló de la Puríssima al fons. Foto feta des del SW		
145	R-400A	
Vista inicial de la zona afectada per la realització del primer tram de rasa 400A, amb el Pavelló de la Puríssima al fons. Foto feta des del SW		
146	R-400A	
Vista inicial de la zona afectada per la realització de de rasa 400A, amb el Pavelló de la Puríssima a l'esquerra. Foto feta des de l'oest.		
147	R-400A	
Vista del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des de l'oest.		

Num.	Sector	UE
148	R-400A	Vista del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des del NW
149	R-400A	Vista del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des del SW
150	R-400A	Vista del perfil nord del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des del NE
151	R-400A	Vista del perfil nord del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des del NE
152	R-400A	Vista del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des de l'oest.
153	R-400A	Vista del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des de l'oest.
154	R-400A	Detall del perfil sud del primer tram de la rasa 400A una vegada realitzada i amb el servei col·locat. Foto feta des de l'oest.
155	R-400A	Vista del primer tram de la rasa 400A durant els treballs d'instal·lació del prisma. Foto feta des de l'oest.
156	R-400A	Vista del primer tram de la rasa 400A amb el forjat previ a la pavimentació.
157	R-400A	Vista del segon tram de la rasa 400A (en primer terme el primer tram ja pavimentat). Foto feta des de l'est
158	R-400A	Vista general del segon tram obert de la rasa 400A (en primer terme el primer tram ja pavimentat). Foto feta des de l'est
159	R-400A	Vista del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'oest.
160	R-400A	Vista del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'oest.
161	R-400A	Vista del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'oest
162	R-400A	Vista del perfil sud del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des del NW
163	R-400A	Vista del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'est.
164	R-400A	Vista del perfil sud del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des del NE
165	R-400A	Vista del perfil sud del segon tram de la rasa 400A. Foto feta des del NE

Num.	Sector	UE
166	R-400A	Detall del perfil sud del segon tram de la rasa 400A.
167	R-400A	Vista del segon i tercer tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'est.
168	R-400A	Vista del segon i tercer tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'oest.
169	R-400A	Vista del tercer tram de la rasa 400A. Foto feta des de l'est.
170	R-400A	Vista del tercer tram de la rasa 400A amb els serveis en procés de col·locació. . Foto feta des de l'oest.
171	R-400A	Vista del tercer tram de la rasa 400A . Foto feta des de l'oest.
172	R-400A	Perfil nord del segon tram de la rasa 400A . Foto feta des del SW
173	R-400A	Perfil nord del segon tram de la rasa 400A . Foto feta des del SW
174	R-400B	Vista del tram est de la rasa 400B durant procés d'obertura. . Foto feta des del NW
175	R-400B	Detall del tram inicial de la part oest de la rasa 400B una vegada obert, amb edifici Administració al darrere. . Foto feta des del N
176	R-400B	Detall de la volta del passadís subterrani localitzat en la part central de la rasa. Foto feta des del nord
177	R-400B	Detall de la volta del passadís subterrani localitzat en la part central de la rasa. Foto feta des del SE
178	R-400B	Vista del tram inicial de la part est de la rasa 400B amb edifici Administració al darrere. . Foto feta des del N
179	R-400B	Vista del tram inicial de la part est de la rasa 400B amb restes d'un paviment de rajoles. Foto feta des del SE.
180	R-400B	Detall del tram inicial de la part est de la rasa 400B amb restes d'un paviment de rajoles. Foto feta des del sud
181	R-400B	Detall del tram inicial de la part est de la rasa 400B amb restes d'un paviment de rajoles. Foto feta des de l'est
182	R-400B	Detall del tram inicial de la part est de la rasa 400B amb restes d'un paviment de rajoles. Foto feta des del NW
183	R-400B	Detall del tall del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada.
184	R-400B	Detall del tall del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada.

Num.	Sector	UE
185	R-400B	Vista de la rasa R.400B amb el passadís subterrani al fons. Es pot veure al tall nord el nivell de circulació detectat a la rasa. Foto feta des de l'est.
186	R-400B	Detall del perfil nord de la rasa R.400B. Es pot veure el nivell de circulació detectat a la rasa. Foto feta des del SE
187	R-400B	Detall del perfil nord de la rasa R.400B. Es pot veure el nivell de circulació detectat a la rasa. Foto feta des del SE
188	R-400B	Detall del perfil nord del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada.. Foto feta des del SE
189	R-400B	Detall del perfil nord del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada.. Foto feta des del SE
190	R-400B	Vista de part de rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada i el nivell de circulació. Foto feta des del SW
191	R-400B	Vista del gran part de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada. Foto feta des del SE
192	R-400B	Detall del tall del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada. Foto feta des del Sud
193	R-400B	Vista de part de rasa 400B Al tall sud es pot veure l'estructura transversal pavimentada i el nivell de circulació. Foto feta des del NW
194	R-400B	Detall del tall del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada seccionada. Foto feta des del Nord
195	R-400B	Detall del tall del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada seccionada..
196	R-400B	Detall del tall del tram inicial de la part est de la rasa 400B Al tall es veu l'estructura transversal pavimentada seccionada. Foto feta des del Nord
197	R-400B	Vista del tram est de la rasa 400B una vegada realitzada. Foto feta des del NW
198	R-400B	Vista del tram est de la rasa 400B una vegada realitzada. Foto feta des del NW
199	R-400B	Detall del tram oest de la rasa 400B durant el procés d'obertura. Foto feta des de l'est.
200	R-400B	Vista del tram oest de la rasa 400B una vegada oberta. Foto feta des de l'est.
201	R-400B	Detall de la volta del passadís subterrani amb els serveis i arquetes ja col·locades. Foto feta des del NE

Num.	Sector	UE
202	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
203	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
204	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
205	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
206	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
207	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
208	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
209	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
210	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
211	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
212	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
213	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
214	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
215	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
216	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
217	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
218	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
219	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
220	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
221	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C

Num.	Sector	UE
222	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
223	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
224	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
225	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
226	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
227	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
228	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
229	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
230	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
231	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
232	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
233	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
234	R-400C	Vista dels treballs realitzats a la rasa 400C
235	R-4100	Vista del Pavelló de Santa Apolònia amb la rasa 4100 davant. Foto feta des del NE
236	R-4100	Vista de la rasa 4100. Foto feta des del N
237	R-4200	Vista del Pavelló de Santa Apolònia amb la rasa 4200 davant.
238	R-4200	Detall de la zona de contacte de la rasa 4200 amb la fonamentació del Pavelló de Santa Apolònia .
239	R-4200	Vista de la rasa 4200 realitzada al costat del Pavelló de Santa Apolònia
240	R-4200	Vista de la rasa 4200 realitzada al costat del Pavelló de Santa Apolònia
241	R-4200	Vista de la rasa 4200 realitzada al costat del Pavelló de Santa Apolònia

Num.	Sector	UE
242	R-4200	Detall de l'interior de la rasa 4200 Realitzada a tocar del Pavelló de Santa Apolònia
243	R-4300	Vista de la rasa 4300 realitzada entre l'edifici d'Administració i el Pavelló de Santa Apolònia
244	R-4300	Vista de la rasa 4300 realitzada entre l'edifici d'Administració i el Pavelló de Santa Apolònia
245	R-4400	Vista de la rasa 4400 realitzada a tocar de la part posterior de l'ala oest de l'edifici d'Administració.
246	R-4400	Vista de la rasa 4400 realitzada a tocar de la part posterior de l'ala oest de l'edifici d'Administració.
247	R-4400	Vista de la rasa 4400 realitzada a tocar de la part posterior de l'ala oest de l'edifici d'Administració.
248	R-4400	Vista de la rasa 4400 realitzada a tocar de la part posterior de l'ala oest de l'edifici d'Administració.
249	R-4500	Vista de la rasa 4500 realitzada entre la part posterior de l'ala est de l'edifici d'Administració. i el pavelló de Sant Jordi
250	R-4500	Vista de la rasa 4500 realitzada entre la part posterior de l'ala est de l'edifici d'Administració. i el pavelló de Sant Jordi
251	R-4500	Vista de la rasa 4500 realitzada entre la part posterior de l'ala est de l'edifici d'Administració. i el pavelló de Sant Jordi
252	R-4500	Vista de la rasa 4500, realitzada entre la part posterior de l'ala est de l'edifici d'Administració. i el pavelló de Sant Jordi
253	S-5100	Vista del sondeig 5100 en el moment en que s'està formigonant
254	S-5100	Vista del sondeig 5100 en el moment en que s'està formigonant
255	S-5200	Vista del sondeig 5200 en el moment en que s'està obrint. Foto feta des de l'est.
256	S-5200	Vista del sondeig 5200 una vegada obert. Foto feta des de l'est.
257	S-5200	Vista del sondeig 5200 una vegada obert i amb l'armadura. Foto feta des de l'est.
258	S-5300	Vista del sondeig 5300 una vegada obert . Foto feta des del nord.
259	S-5300	Vista del sondeig 5300 una vegada obert . Foto feta des del nord.
260	S-5300	Detall del lateral del tram de volta obert al sondeig 5300 Foto feta des del nord.
261	S-5400	Vista de la part nord de la plaça central del recinte amb el sondeig 5400 obert. I Foto feta des del NE

Num.	Sector	UE
262	S-5400	Vista de la part nord de la plaça central del recinte amb el sondeig 5400 obert.I Foto feta des del nord.
263	S-5400	Vista del sondeig 5400 una vegada obert. I Foto feta des del sud.
264	S-5600	vista de la part sud de la plaça central del recinte amb el sondeig 5600 obert.I Foto feta des del sud.
265	S-5600	vista de la part sud de la plaça central del recinte amb el sondeig 5600 obert.I Foto feta des del sud.
266	R-6000	Vista del segment superior de la rasa 6000. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW
267	R-6000	Vista del segment superior de la rasa 6000. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW
268	R-6000	Detalll de l'interior de la rasa 6000 en el seu segment superior.
269	R-6000	Vista d'un dels trams del segment superior de la rasa 6000. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW
270	R-6000	Vista d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW
271	R-6000	Detall d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
272	R-6000	Vista d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW
273	R-6000	Detall d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
274	R-6000	Detall d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
275	R-6000	Vista d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del SE
276	R-6000	Vista del tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del SE
277	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració..

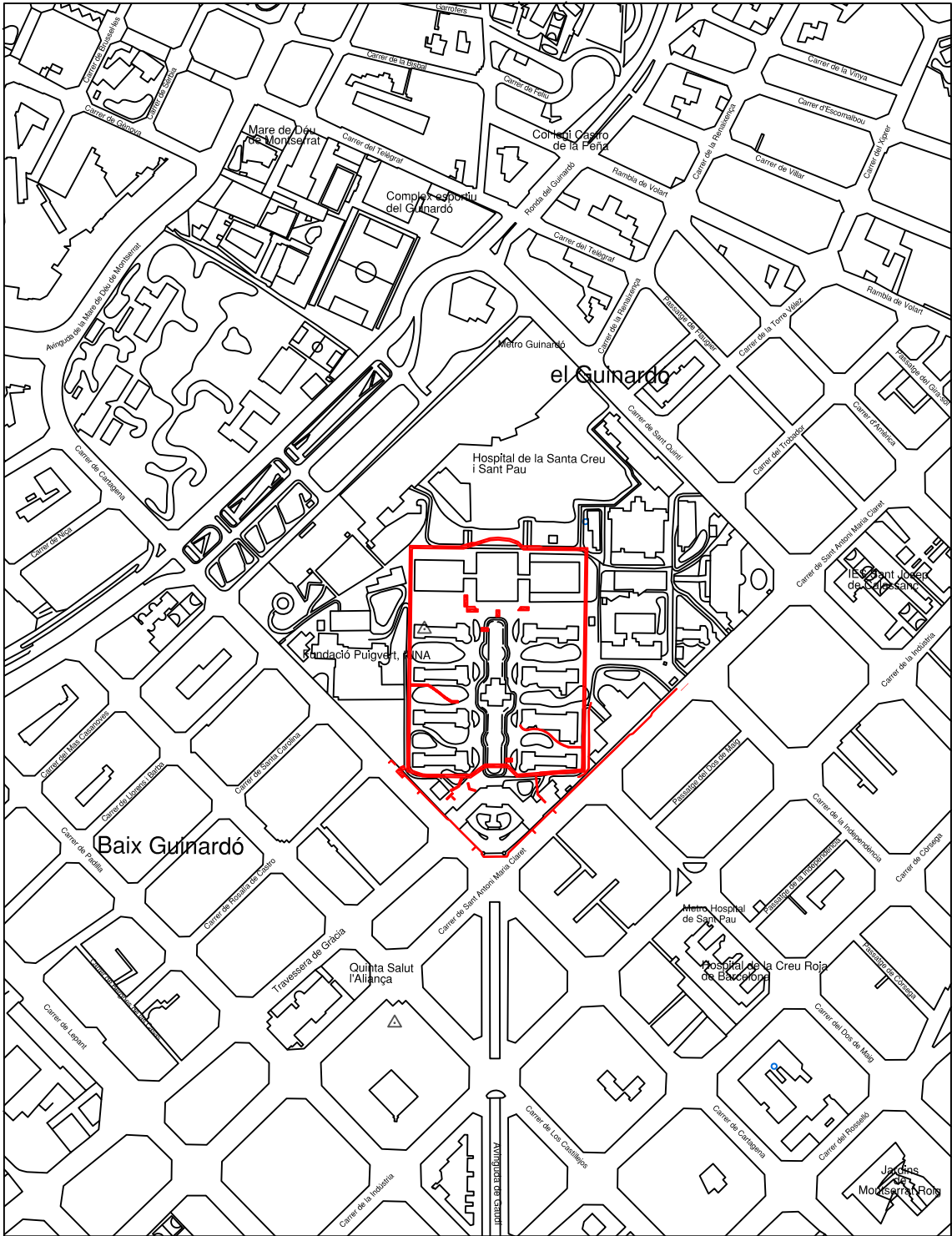
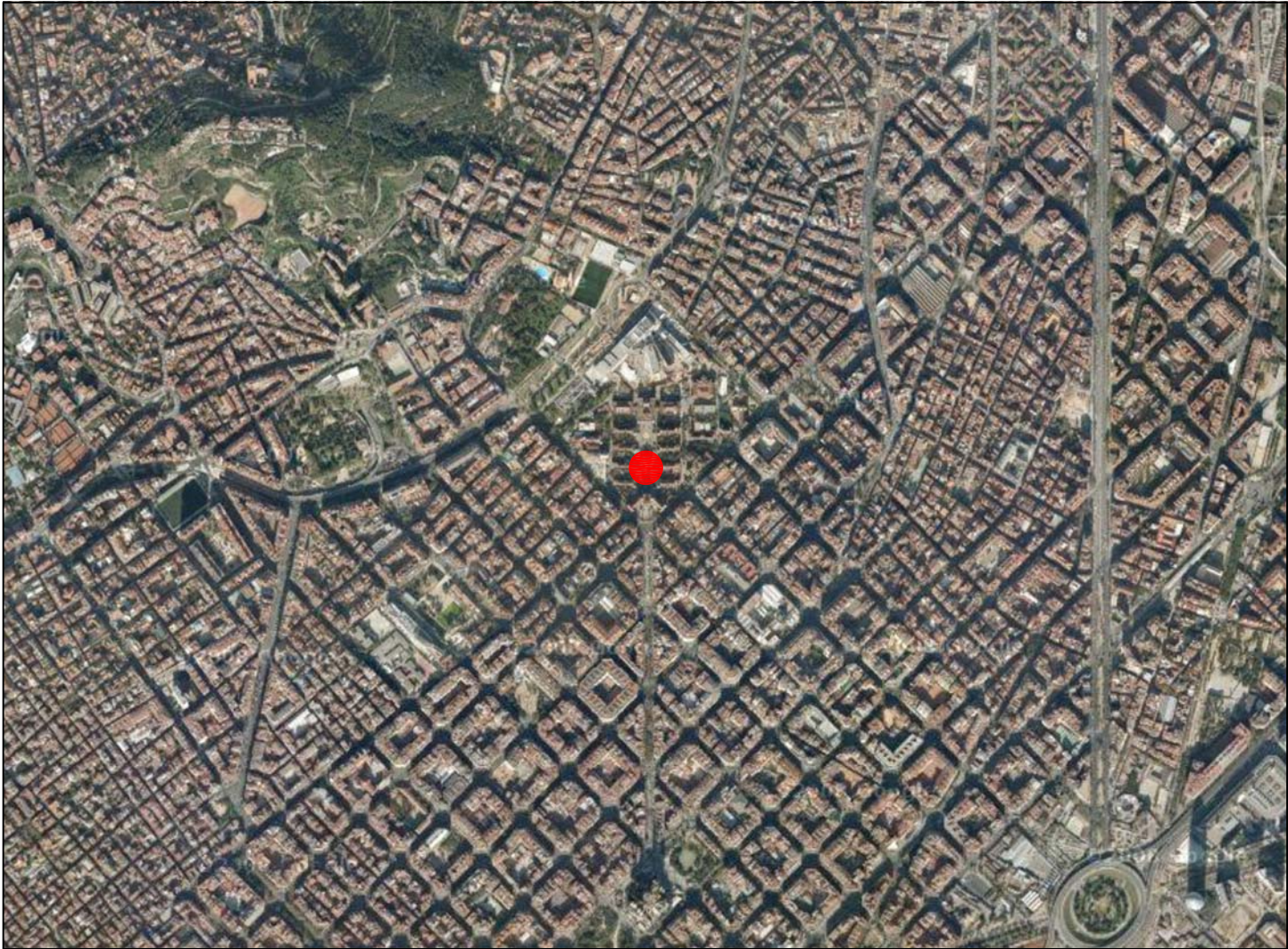
Num.	Sector	UE
278	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on finalitza el lateral de l'edifici d'Administració i comença la reixa del jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració..
279	R-6000	Detall d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
280	R-6000	Detall d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
281	R-6000	Detall d'un dels trams de la rasa 6000 en la zona on es troba el lateral de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
282	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW.
283	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. .
284	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. Foto feta des del SE .
285	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. .
286	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. .
287	R-6000	Detall d'un tram de la rasa 6000 en la zona on comença en xamfrà que dona accés al jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració. .
288	R-6000	Vista de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
289	R-6000	Vista de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
290	R-6000	Vista de la rasa 6000 en la zona on es troba el jardí davanter de l'edifici d'Administració. Rasa realitzada al carrer Cartagena i al xamfrà de l'edifici d'Administració.
291	R-6100	Vista de la rasa radial 6100, amb el mur perimetral de l'Hospital. Foto feta des del SE
292	R-6100	Vista de la rasa radial 6100, amb el mur perimetral de l'Hospital. Foto feta des del SE
293	R-6200	Vista de l'Hospital amb la rasa radial 6200 en primer terme. Foto feta des del SW

Num.	Sector	UE
294	R-6200	Vista de la rasa radial 6200, amb les reixes del jardí davanter de l'edifici d'Administració. Foto feta des del SW
295	R-6300	Vista de la rasa radial 6300 en la zona on finalitza la façana lateral de l'edifici d'Administració. Foto feta des del NW
296	R-6300	Detall de la rasa radial 6300. Realitzada a la vorera del C/ Cartagena.
297	R-6300	Detall de la rasa radial 6300. Realitzada a la vorera del C/ Cartagena.
298	S-6400	Vista del sondeig 6400. Realitzat a la vorera del C/ Cartagena.
299	S-6400	Vista del sondeig 6400. Realitzat a la vorera del C/ Cartagena.
300	S-6400	Vista del sondeig 6400 (Realitzat a la vorera del C/ Cartagena). amb el Pavelló de Nostra Senyora de la Puríssima al fons.
301	R-7000	Vista del tram oest (zona de la reixa dels jardins davanter de l'edifici d'Administració) de la rasa 7000 (C/ Maria Claret).
302	R-7000	Vista del tram oest (zona de la reixa dels jardins davanter de l'edifici d'Administració) de la rasa 7000 (C/ Maria Claret). Foto feta des del SW
303	R-7000	Vista del tram de la rasa 7000 localitzat en el lateral de l'edifici d'Administració. (C/ Maria Claret). Foto feta des del NE
304	R-7000	Vista del tram de la rasa 7000 localitzat en el lateral de l'edifici d'Administració. (C/ Maria Claret). Foto feta des del NE
305	R-7000	Vista del tram de la rasa 7000, localitzat en el lateral de l'edifici d'Administració. (C/ Maria Claret). Foto feta des del NE
306	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert entre l'edifici d'Administració i la façana de l'Església. d Foto feta des del SW
307	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert entre l'edifici d'Administració i la façana de l'Església. d Foto feta des del SW
308	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert entre l'edifici d'Administració i la façana de l'Església. d Foto feta des del NE
309	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert a partir de façana de l'Església. d Foto feta des del SW
310	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert a partir de façana de l'Església. d Foto feta des del SW

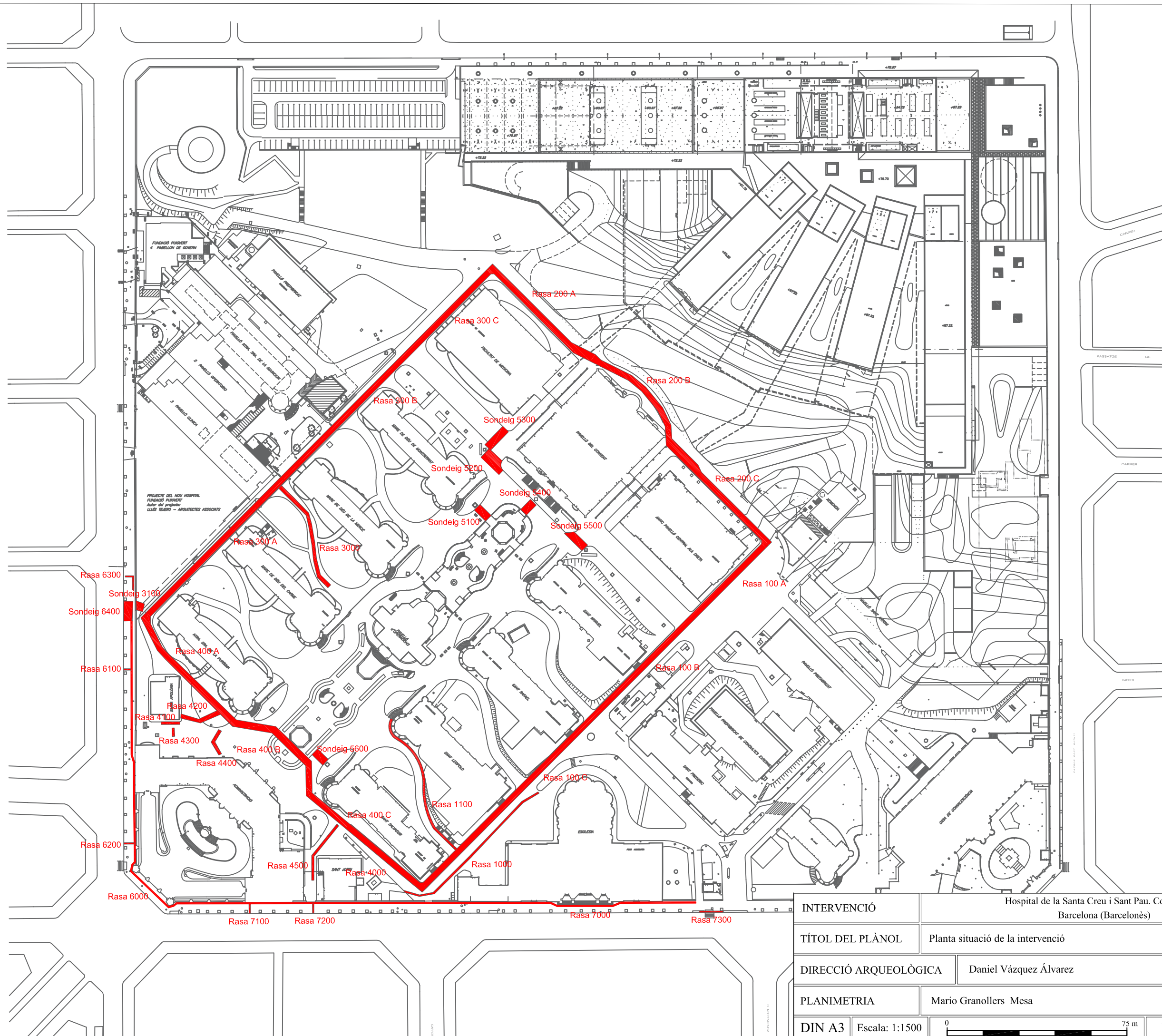
Num.	Sector	UE
311	R-7000	Vista del procés d'obertura de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram pròxim a l'entrada d'Urgències.
312	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert a partir de l'entrada d'urgències. d Foto feta des del SW
313	R-7000	Vista de la rasa 7000, relitzada en el Carrer Maria Claret. Tram obert a partir de l'entrada d'urgències. d Foto feta des del SW
314	R-7100	Vista de l'Edifici d'Administració amb la rasa radial 7100 en la vorera. Rasa relitzada en el Carrer Maria Claret.
315	R-7100	Vista de la rasa radial 7100, realitzada en la vorera del carrer Maria Claret.
316	R-7200	Vista de la rasa radial 7100, realitzada en la vorera del carrer Maria Claret.
317	R-7200	Vista de la rasa radial 7100, realitzada en la vorera del carrer Maria Claret.
318	R-7300	Vista de la rasa 7300, que es realitza de forma paral·lela a la rasa 7000. Realitzada en la vorera del carrer Maria Claret.

PLANIMETRIA

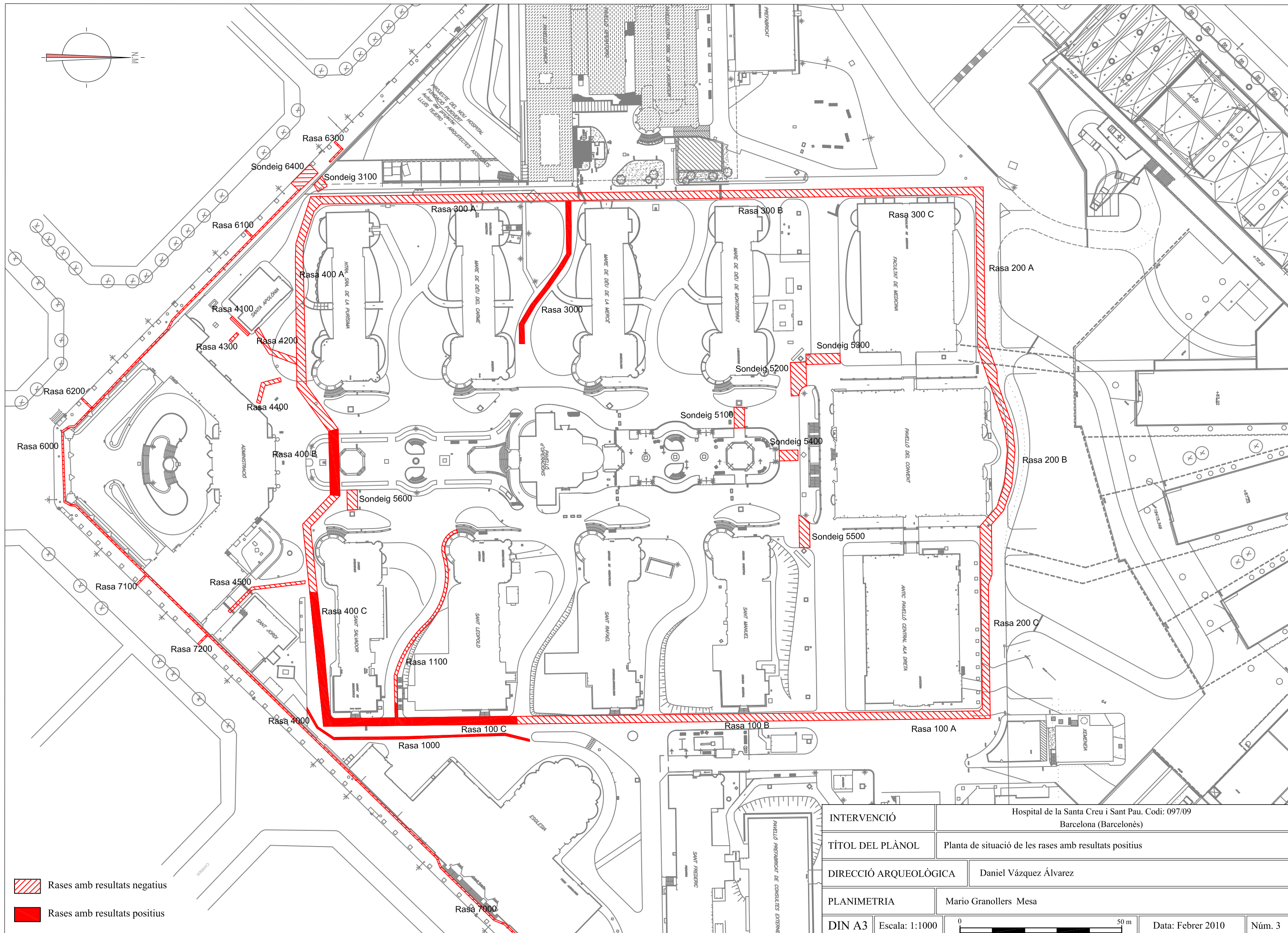
Núm.	Títol	UE	Escala
01	Planta de situació del jaciment dins de la trama		s/e
02	Planta de situació de l'Hospital de Sant Pau amb		1/1500
03	Planta de situació de les rases amb resultats positius		1/1000
04	Planta de situació d'Unitats Funeràries		1/1000
05	Planta i secció A-A' de la UF 1		1/10
06	Planta de la UF 2		1/10
07	Secció B-B' de la UF 2 i de la rasa positiva R.3000		1/20
08	Planta de la UF 3		1/10
09	Secció C-C' de la UF 3 i de la rasa positiva R.3000		1/20
10	Planta de situació de la sitja UE 130		1/1000
11	Planta de la sitja UE 130		1/20
12	Secció E-E' DE LA SITJA UE 130 i de la rasa 100		1/25

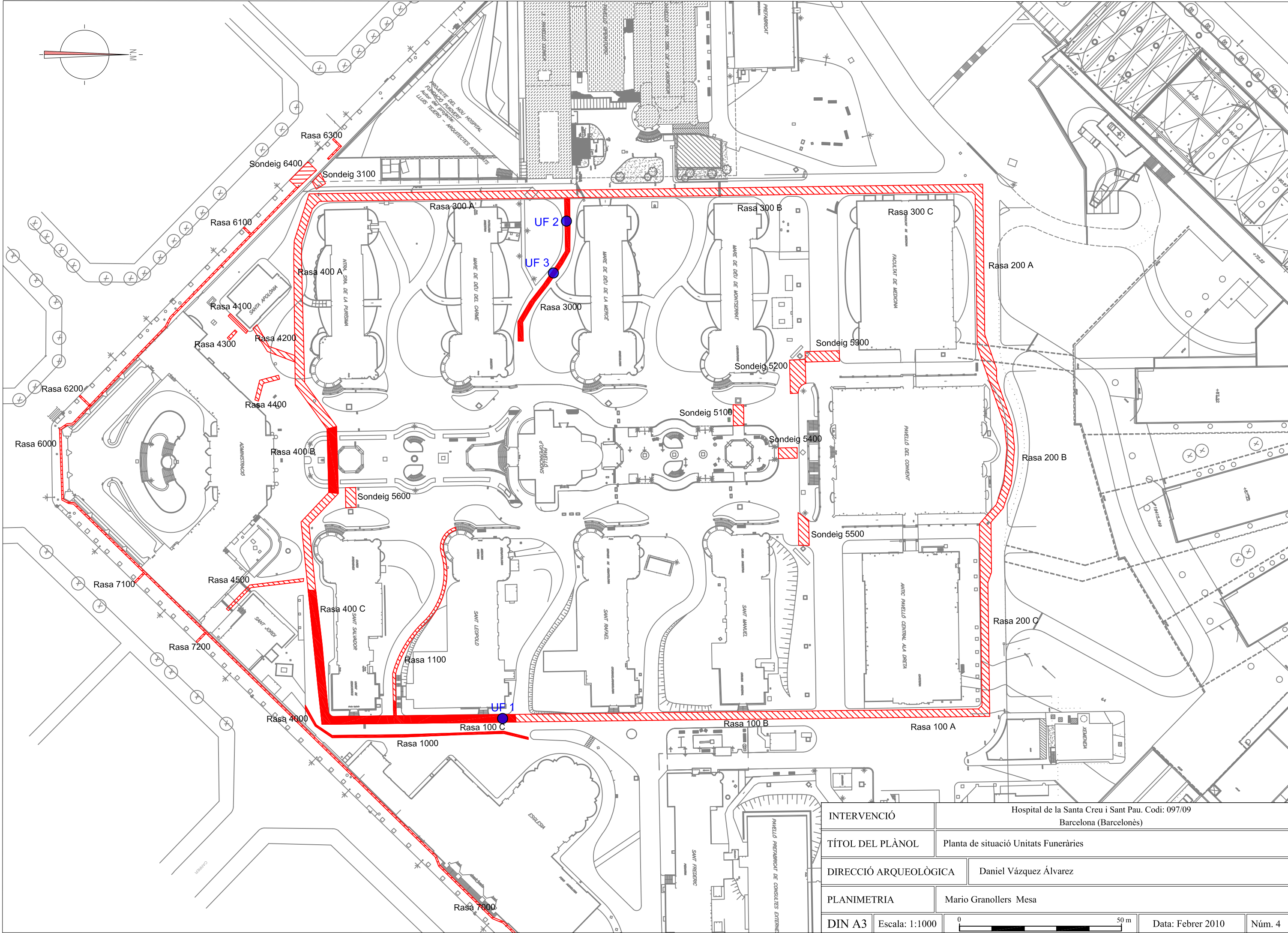

INTERVENCIÓ		Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL		Planta situació general			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA		Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA		Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: s/e			Data: Febrer 2010	Núm. 1

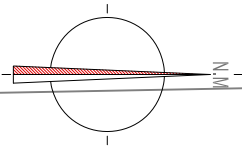

INTERVENCIÓ		Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL		Planta situació de la intervenció			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA		Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA		Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:1500			Data: Febrer 2010	Núm. 2

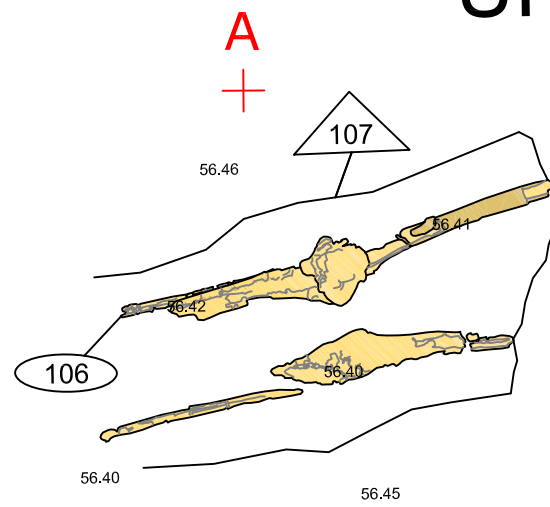

INTERVENCIÓ		Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL		Planta de situació Unitats Funeràries			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA		Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA		Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:1000			Data: Febrer 2010	Núm. 4

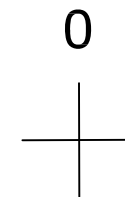

UF 1

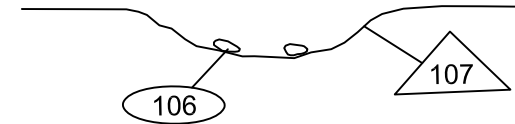
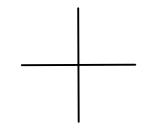
56.5 m snm

A

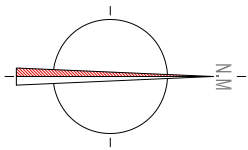

A'

0.65 m

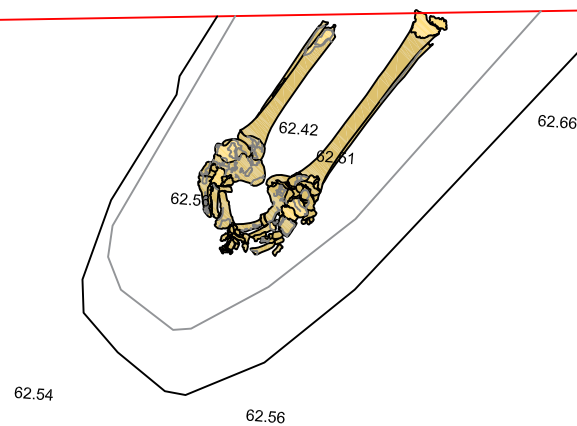
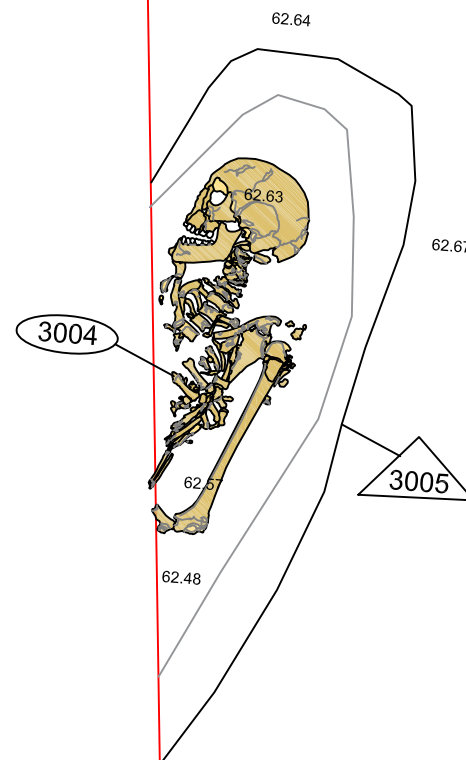
INTERVENCIÓ	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL	Planta i secció A-A' de la UF 1			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA	Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:10		Data: Febrer 2010	Núm. 5

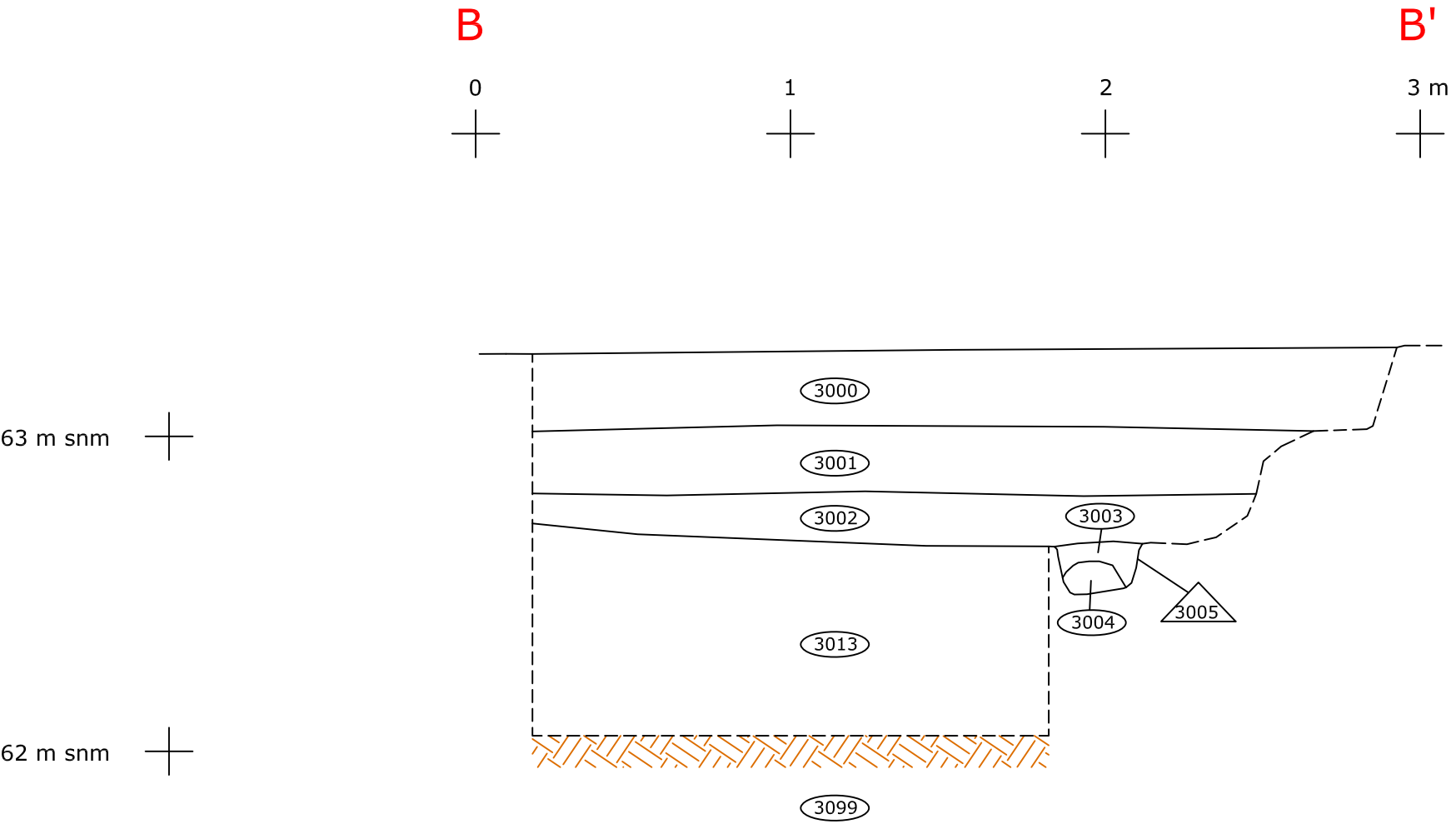
B +

UF 2

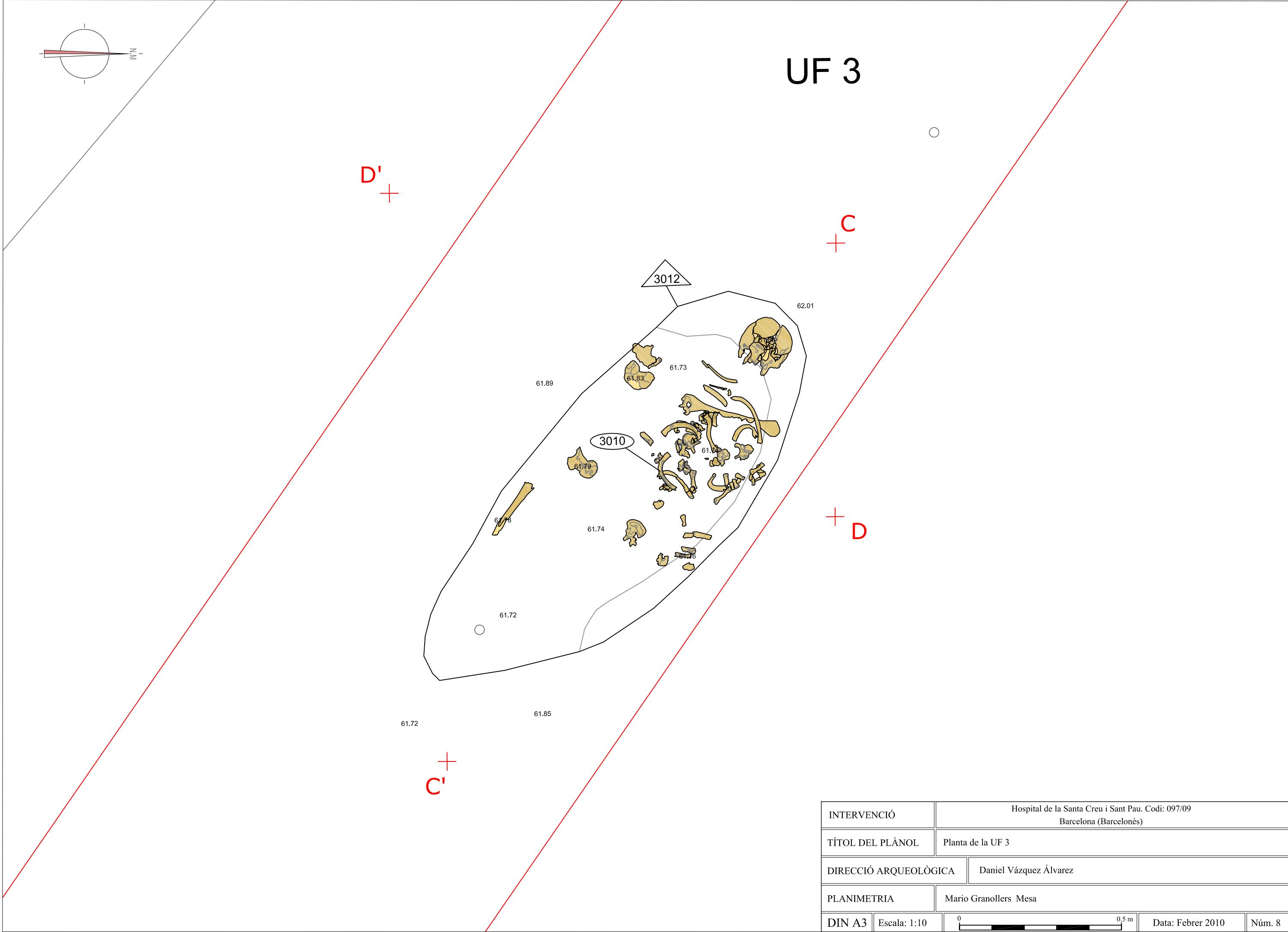
+ B'

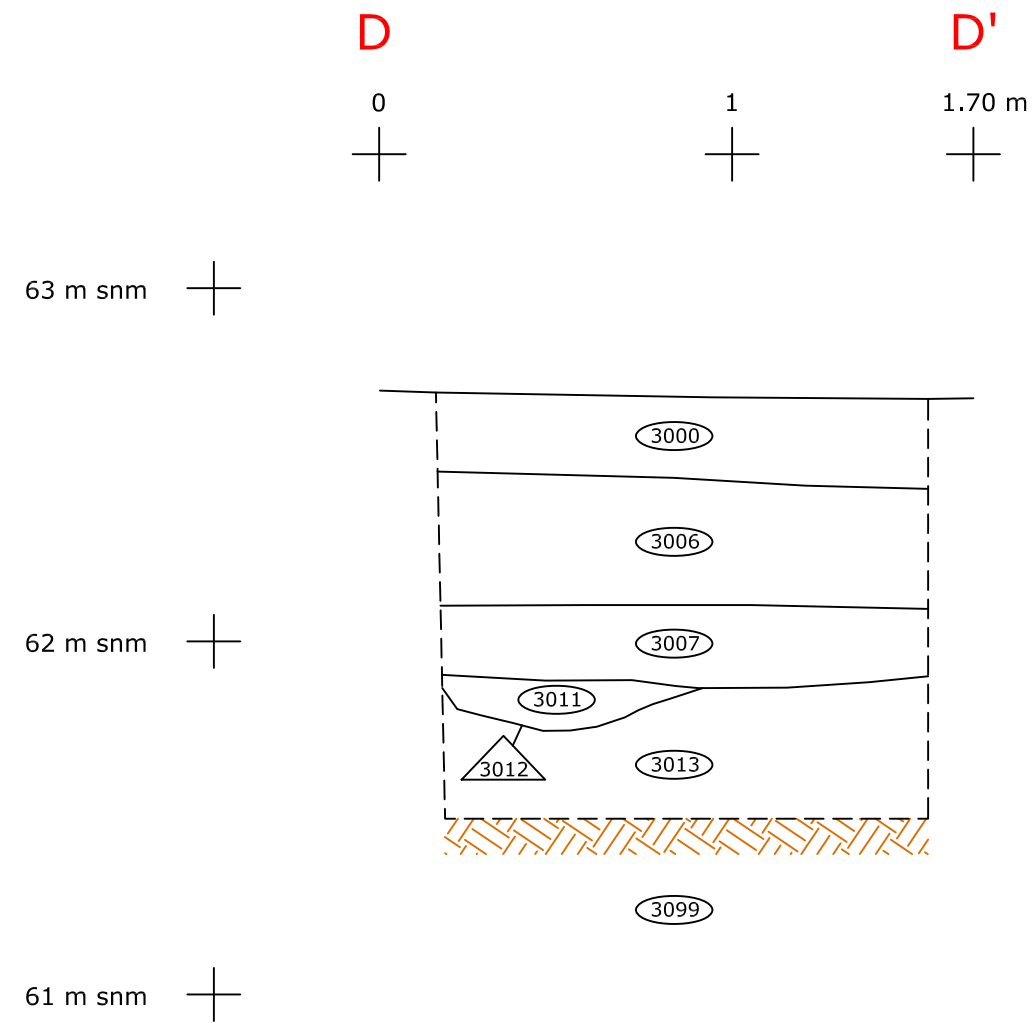
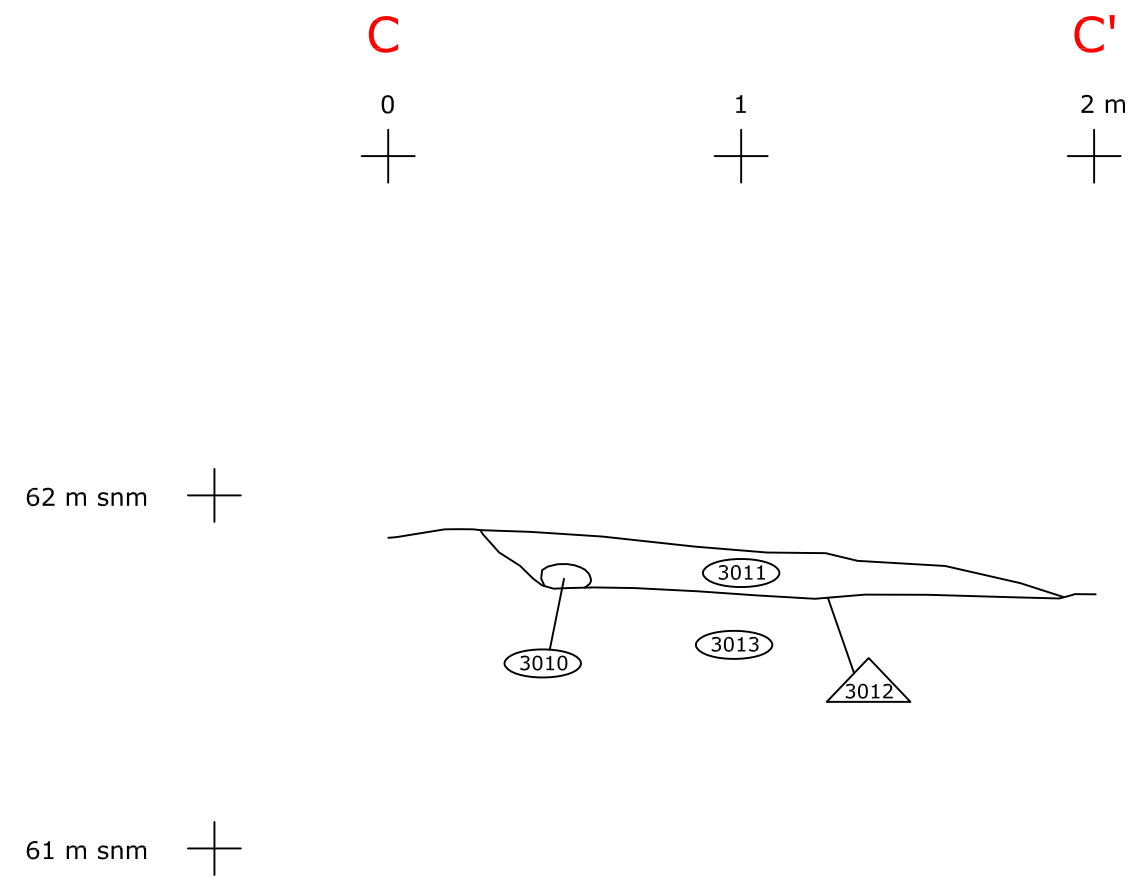
INTERVENCIÓ	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL	Planta de la UF 2			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA	Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:10		Data: Febrer 2010	Núm. 6

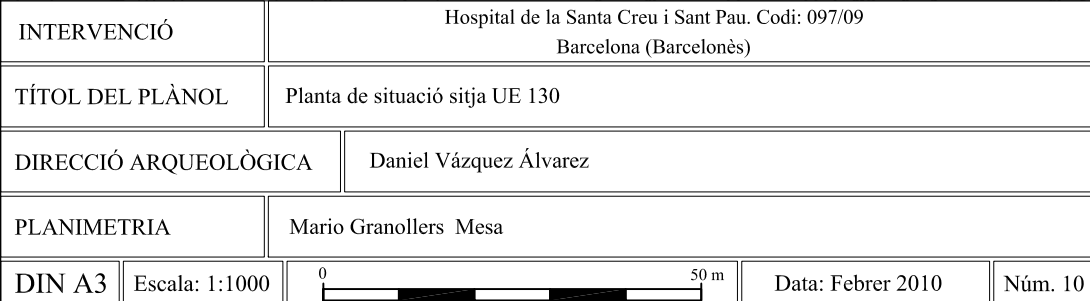
INTERVENCIÓ		Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)		
TÍTOL DEL PLÀNOL		Secció B-B' de la UF 2 i de la rasa positiva R3000		
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA		Daniel Vázquez Álvarez		
PLANIMETRIA		Mario Granollers Mesa		
DIN A3	Escala: 1:20	0 1 m	Data: Febrer 2010	Núm. 7

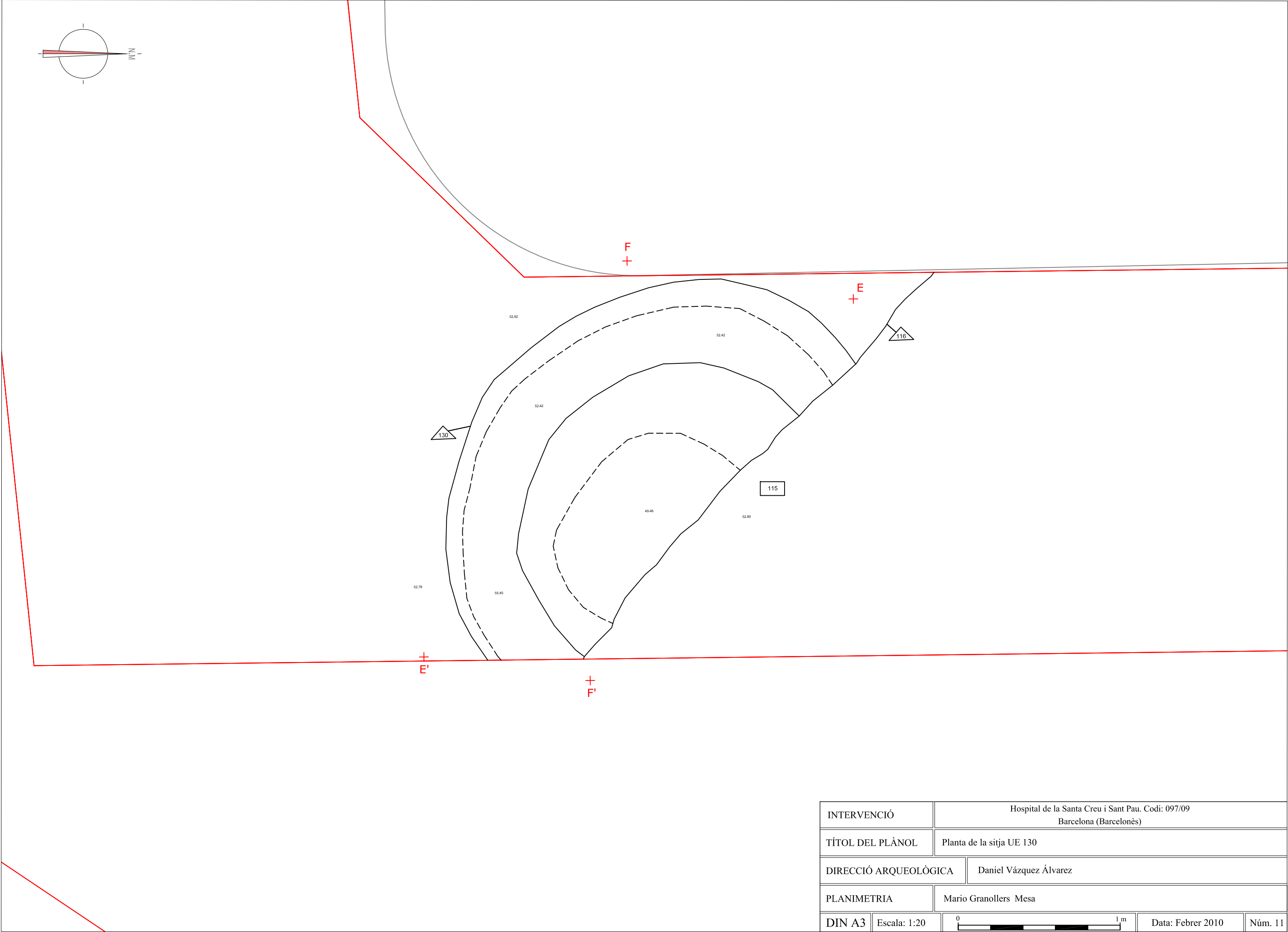

INTERVENCIÓ	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL	Planta de la UF 3			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA	Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:10	0 0,5 m	Data: Febrer 2010	Núm. 8

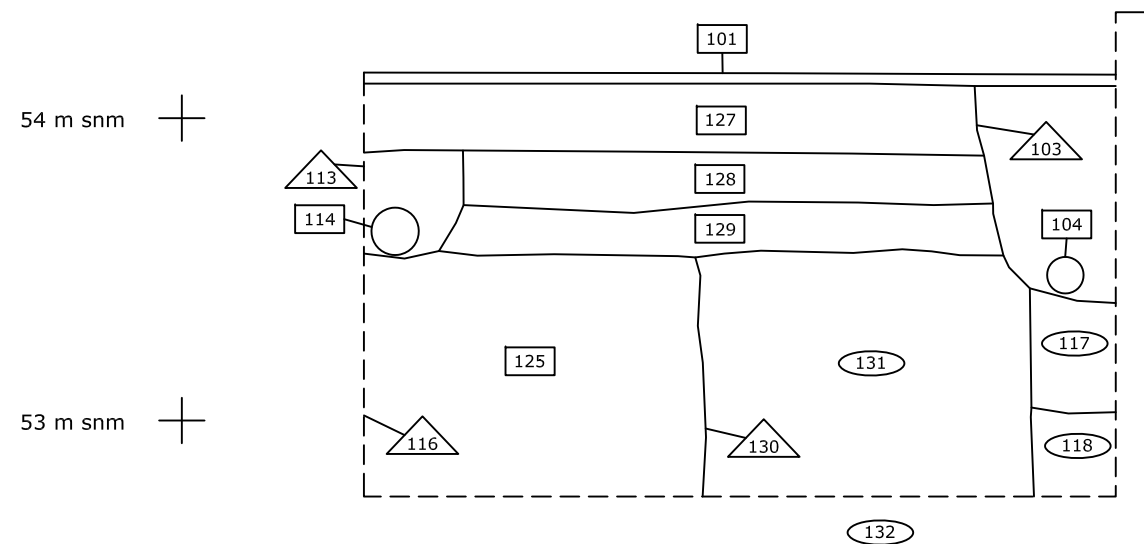
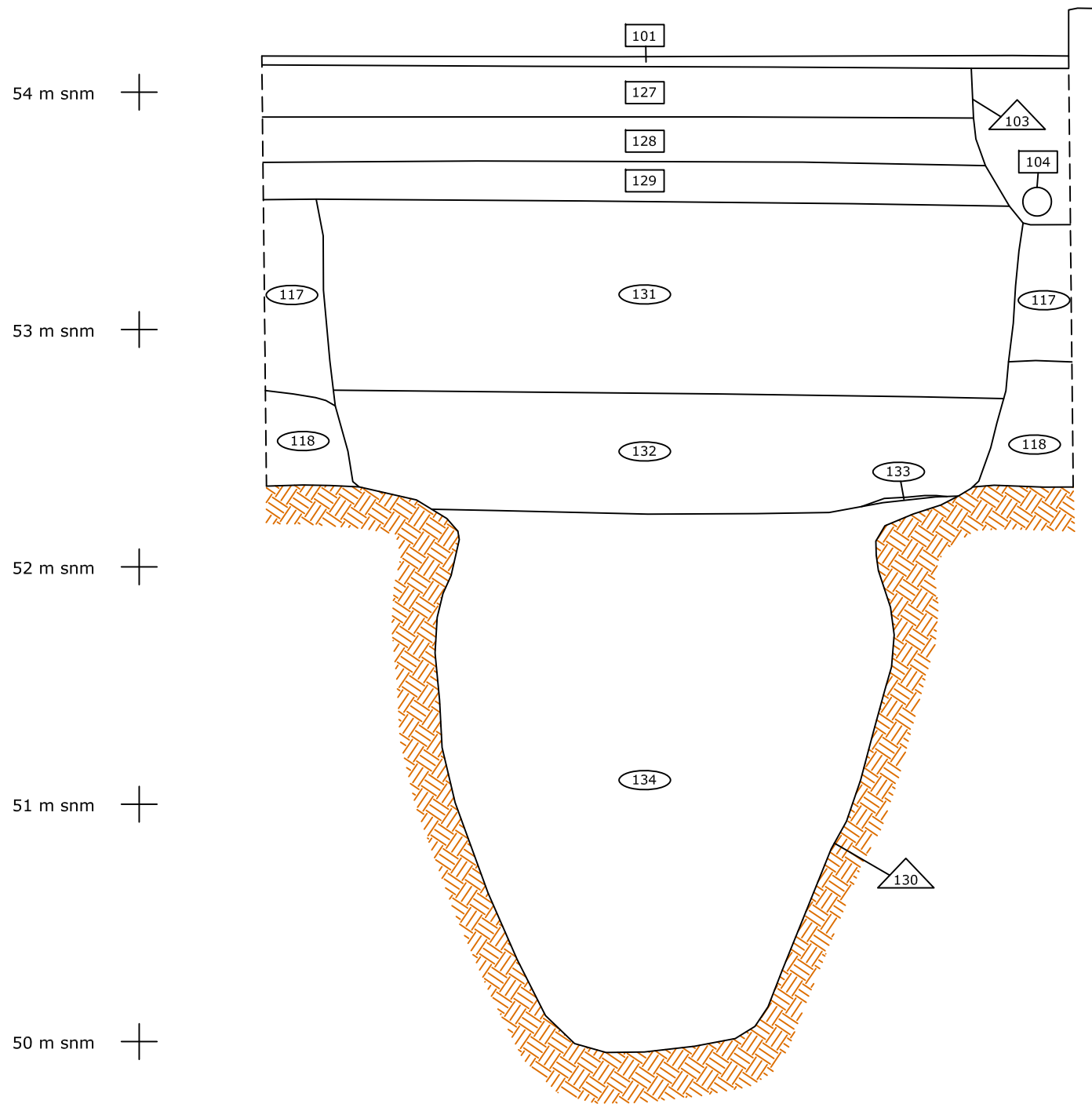
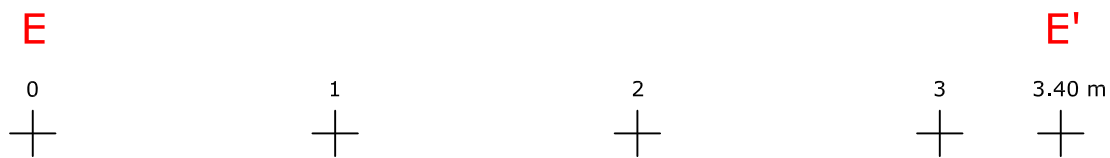

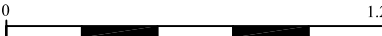
INTERVENCIÓ		Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)		
TÍTOL DEL PLÀNOL		Seccions C-C' i D-D' de la UF3 i de la rasa positiva R3000		
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA		Daniel Vázquez Álvarez		
PLANIMETRIA		Mario Granollers Mesa		
DIN A3	Escala: 1:20	0 1 m	Data: Febrer 2010	Núm. 9

INTERVENCIÓ	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL	Planta de la sitja UE 130			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA	Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:20	0 1 m	Data: Febrer 2010	Núm. 11

INTERVENCIÓ	Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Codi: 097/09 Barcelona (Barcelonès)			
TÍTOL DEL PLÀNOL	Seccions E-E' i F-F' de la sitja UE 130 i de la rasa positiva R100			
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA	Daniel Vázquez Álvarez			
PLANIMETRIA	Mario Granollers Mesa			
DIN A3	Escala: 1:25		Data: Febrer 2010	Núm. 12